

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIJA

COMMUNIO

Leto svetega Jožefa

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIJA
COMMUNIO

Ustanovitelji:

Hans Urs von Balthasar, Joseph Ratzinger, Henri de Lubac

Izdaja:

SVET MEDNARODNE KATOLIŠKE REVIJE COMMUNIO
PRI SLOVENSKI ŠKOFOVSKI KONFERENCI

Uredniški odbor:

ALOJZIJ ČEMAŽAR, JANEZ FERKOLJ,
DAVID MOVRIN, MARIJAN PEKLAJ, JASMINA RIHAR,
CIRIL SORČ, BOGOMIR TROŠT, STANISLAV ZORE

Glavni in odgovorni urednik: ANTON ŠTRUKELJ

© Slovenska škofovska konferenca

Jezikovni pregled: Helena Škrlep

Izhaja pri založbi: DRUŽINA d.o.o.

Za založbo Tone Rode

Tisk: Tiskano v Sloveniji

Naklada: 750 izvodov

Ljubljana 2021

PAPEŽ FRANČIŠEK	1	PATRIS CORDE. Z OČETOVSKIM SRCEM
SV. JANEZ PAVEL II.	18	REDEMPTORIS CUSTOS ODREŠENIKOV VARUH
PAPEŽ BENEDIKT XVI.	43	»BREZ STRAHU ŽIVIMO BOŽJO PRAVIČNOST«
PAPEŽ BENEDIKT XVI.	47	SVETI JOŽEF
HANS URS VON BALTHASAR	52	SVETI JOŽEF
ANTON STRLE	54	PRAZNIK SV. JOŽEFA
ZMAGA KUMER	61	PODOBA SV. JOŽEFA V SLOVENSKI LJUDSKI PESMI
P. ILDEFONS M. FUX OSB	72	IDA FRIEDERIKE GÖRRES IN NJENA ZAMISEL JOŽEFOVIH LITANIJ
PAUL CLAUDEL	78	SVETI JOŽEF
ANTON ŠTRUKELJ	81	»POJDITE K JOŽEFU!« (1 MZ 41,55)

Slika na naslovnici: Narodno svetišče sv. Jožefa v Ljubljani. Arch. Jože Plečnik in Božidar Pengov.
Na hrbtni strani: Cerkev sv. Jožefa v Ljubljani, Celju, Viru pri Domžalah in Mariboru.

PAPEŽ FRANČIŠEK

Patris corde. Z očetovskim srcem

Z očetovskim srcem: tako je Jožef ljubil Jezusa, ki ga vsi štirje evangeliji imenujejo »Jožefov sin«.¹

Evangelista, ki sta izpostavila njegov lik, Matej in Luka, povesta malo, a vendar dovolj za razumevanje, kakšen oče je bil in kakšno poslanstvo mu je zaupala Božja previdnost.

Vemo, da je bil preprost tesar (prim. Mt 13,55), Marijin zaročenec (prim. Mt 1,18; Lk 1,27); »pravičen mož« (Mt 1,19), vedno pripravljen izpolniti Božjo voljo, kakršna se kaže v Gospodovi postavi (prim Lk 2,22.27.39) in po kar štirih sanjah (prim. Mt 1,20; 2,13.19.22). Po dolgem in napornem potovanju iz Nazareta v Betlehem je ugledal Mesija, ki se je rodil v hlevu, ker drugje »zanju ni bilo prostora« (Lk 2,7). Bil je priča češčenja pastirjev (prim. Lk 2,8–20) in modrih (prim. Mt 2,1–12), ki predstavljajo eni izraelsko ljudstvo in drugi poganska ljudstva.

Imel je pogum, da je sprejel zakonito očetovstvo Jezusa, ki mu je dal ime, kakršno mu je razodel angel: »Daj mu ime Jezus: kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grehov« (Mt 1,21). Kakor je znano, je dati ime nekemu človeku ali neki stvari pri antičnih ljudstvih pomenilo dati mu pripadnost, kakor je to storil Adam v pripovedi iz Prve Mojzesove knjige (prim. 2,19–20).

Štirideset dni po rojstvu je Jožef v templju skupaj z materjo daroval Dete Gospodu ter presenečen poslušal Simeonovo prerokbo o Jezusu in Mariji (prim. Lk 2,22–35). Da bi Jezusa obranil pred Herodom, je kot tujec prebival v Egiptu (prim. Mt 2,13–18).

Summi Pontificis Francisci Epistula apostolica »Patris Corde«. Prevedel nadškof msgr. Stanislav Zore OFM.

Ko se je vrnil v domovino, je živel skrito v majhni in neznani vasi Nazaret v Galileji – od koder, kakor se je govorilo, »ne pride noben prerok« in ne »more biti kaj dobrega« (prim. Jn 7,52; 1,46) – daleč od Betlehema, svojega rojstnega mesta, in od Jeruzalema, kjer se je dvigal tempelj. Ko sta Marija in Jožef med romanjem v Jeruzalem izgubila dvanajstletnika, sta ga v tesnobi iskala in ga našla v templju, ko je razpravljal z učitelji postave (prim. Lk 2,41–50).

Za Marijo, Jezusovo Materjo, noben svetnik ne zavzema toliko prostora v papeškem učenju kakor Jožef, njen ženin. Moji predhodniki so poglobili sporočilo, vsebovano v nekaj podatkih, ki so nam jih posredovali evangeliji, da bi bolje poudarili njegovo središčno vlogo v zgodovini odrešenja: blaženi Pij IX. ga je razglasil za »zavetnika katoliške Cerkve«², častitljivi Pij XII. ga je predstavil kot »zavetnika delavcev«³ in sv. Janez Pavel II. kot »Odrešenikovega varuha«.⁴ Ljudstvo se mu priporoča kot »pripročnjiku za srečno smrt«.⁵

Zato bi po 150 letih od njegove razglasitve za zavetnika katoliške Cerkve po blaženem Piju IX. 8. decembra 1870 rad – kakor pravi Jezus –, da »bi usta izrazila to, česar je v preobilju v srcu« (prim. Mt 12,34), podelil z vami nekaj osebnih razmišljanj o tem izrednem liku, ki je tako blizu človeškemu stanju vsakega izmed nas. Ta želja je rasla v teh mesecih pandemije, v kateri lahko sredi krize, ki nas prizadeva, doživljamo, da »naša življenja, ki jih tkejo in podpirajo navadni ljudje – običajno pozabljeni – ki se ne pojavljajo v naslovih velikih časopisov in revij in ne na prizoriščih zadnje prireditve, pa vendar danes zanesljivo pišejo odločilne dogodke naše zgodovine: zdravniki, bolničarke in bolničarji, delavci v supermarketih, čistilke, čuvaji, prevozniki, organi pregona, prostovoljci, duhovniki, redovnice in mnogi mnogi drugi, ki so razumeli, da se nihče ne reši sam. [...] Koliko ljudi se vsak dan vadi v potrpljenju in vliva upanje, skrbeč za to, da ne sejejo panike, ampak soodgovornost. Koliko očetov, meter, dedkov in babic, učiteljev našim otrokom s temi majhnimi vsakdanjimi dejanji kaže, kako se spoprijeti in prebroditi krizo s prilagajanjem navad, dviganjem pogledov in spodbujanjem molitve. Koliko ljudi moli, daruje in prosi za dobro vseh.«⁶ V sv. Jožefu lahko vsi najdejo človeka, ki ostaja neopažen,

moža vsakdanje prisotnosti, obzirne in skrite, priprošnjika, oporo in vodnika v trenutkih težav. Sv. Jožef nas spominja, da imajo vsi tisti, ki so na videz skriti ali v »drugi vrsti«, neprimerljivo vlogo v zgodovini odrešenja. Vsem gre beseda priznanja in hvaležnosti.

1. Ljubljeni oče

Veličina sv. Jožefa je v tem, da je bil Marijin zaročenec in Jezusov krušni oče. Kot tak se je »postavil v službo celotnemu odrešenjskemu načrtu«, kakor pravi sv. Janez Zlatousti.⁷

Sv. Pavel VI. opozarja, da se je njegovo očetovstvo stvarno izrazilo v tem, da »je iz svojega življenja naredil služenje, žrtev skrivnosti učlovečenja in odrešenjskega poslanstva, ki je z njo povezano; da je svojo zakonito avtoriteto, ki mu je pripadala nad Sveto Družino, uporabil za popolno daritev sebe, svojega življenja, svojega dela; da je svojo človeško poklicanost k ljubezni do doma spremenil v nadčloveško darovanje samega sebe, svojega srca in vseh sposobnosti v ljubezni, ki je postavljena v služenje Mesiju, ki se razvija v njegovih hiši«.⁸

Zaradi te vloge v zgodovini odrešenja je sv. Jožef oče, ki ga je krščansko ljudstvo vedno ljubilo, kakor dokazuje dejstvo, da so mu po vsem svetu posvečene številne cerkve; da so se mnoge redovne ustanove, bratovščine in cerkvene skupine navdihovale pri njegovi duhovnosti in nosijo njegovo ime; in da v njegovo čast že stoletja potekajo različne svete uprizoritve. Veliko svetnikov in svetnic je bilo njegovih navdušenih častilcev, med katerimi je Terezija Avilska, ki ga je sprejela kot zagovornika in priprošnjika; veliko se je priporočala njemu in prejela vse milosti, za katere je prosila. Opogumljena po svoji izkušnji je svetnica tudi druge prepričevala, da so ga častili.⁹

V vsakem molitveniku najdemo kakšno molitev v čast sv. Jožefu. Posebne prošnje so nanj naslovljene ob sredah, zlasti pa celoten mesec marec, ki je tradicionalno posvečen njemu.¹⁰

Zaupanje ljudstva v sv. Jožefa je povzeto v izrazu »Ite ad Ioseph«, ki se nanaša na čas lakote v Egiptu, ko so ljudje faraona prosili za kruh,

on pa je odgovarjal: »Pojdite k Jožefu; kar vam poreče, to storite!« (1 Mz 41,55). Šlo je za Jožefa, Jakobovega sina, ki so ga bratje iz zavisti prodali (prim. 1 Mz 37,11–28) in ki je – v skladu s svetopisemsko pripovedjo – pozneje postal podkralj Egipta (prim. 1 Mz 41,41–44).

Kot Davidov potomec (prim. Mt 1,16.20), iz katerega korenine naj bi po prerokbi preroka Natana Davidu (prim. 2 Sam 7) pognal Jezus, in kot ženin Marije iz Nazareta je sv. Jožef tečaj, ki združuje Staro in Novo zavezo.

2. Oče v usmiljenju

Jožef je videl, kako Jezus iz dneva v dan raste v »modrosti, starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2,52). Kakor je Gospod storil Izraelu, tako ga je on »učil hoditi, ko ga je držal za roko. Zanj je bil kot oče, ki dviga otroka k licu, ki se sklanja k njemu, da bi mu dajal jesti« (prim. Oz 11,3–4).

Jezus je v Jožefu videl Božje usmiljenje: »Kakor oče izkazuje usmiljenje nad otroki, Gospod izkazuje usmiljenje nad tistimi, ki se ga bojijo« (Ps 103,13).

Jožef je gotovo slišal, kako je v sinagogi med molitvijo psalmov odmevalo, da je Izraelov Bog Bog usmiljenja,¹¹ ki je dober do vseh, in da je »njegovo usmiljenje nad vsemi njegovimi deli« (Ps 145,9).

Zgodovina odrešenja se »v upanju proti upanju« (Rim 4,18) uresničuje skozi naše slabotnosti. Prevečkrat mislimo, da Bog zaupa samo v dobre in zmagovite dele v nas, v resnici pa se večina njegovih načrtov uresničuje po naših slabotnostih in kljub -tem. Zaradi tega je sv. Pavel rekel: »Da pa se zaradi vzvišenosti razodetij ne bi prevzel, mi je bil dan v meso trn, satanov sel, ki naj bi me tepel, da se ne bi prevzel. Trikrat sem prosil Gospoda, da bi ga umaknil od mene, a mi je rekel: ‚Dovolj ti je moja milost. Moč se dopolnjuje v slabotnosti.‘ Zato se bom zelo rad ponašal s svojimi slabotnostmi, da bi se v meni utaborila Kristusova moč« (2 Kor 12, 7–9).

Če je to perspektiva odrešenjske ekonomije, se moramo naučiti sprejemati svojo slabotnost z globoko usmiljenostjo.¹²

Hudič nas sili, da na svojo krhkost gledamo z negativno sodbo, Duh pa jo pokaže z usmiljenjem. In usmiljenost je najboljši način, da se dotaknemo tega, kar je krhkega v nas. Stegnjeni prst in sodba, ki ju uporabljamo v odnosih do drugih, sta zelo pogosto znamenje nesposobnosti, da bi v sebi sprejeli svojo lastno slabotnost, svojo lastno krhkost. Samo usmiljenost nas bo rešila pred delom Tožnika (prim. Raz 12,10). Zato je pomembno srečati Božje usmiljenje, zlasti v zakramentu sprave, ko doživimo resnico in usmiljenje Protislovno je, da nam tudi hudič lahko pove resnico, a če to stori, je zato, da nas obsodi. Mi pa vemo, da nas Resnica, ki prihaja iz Boga, ne obsoja, ampak nas sprejema, nas objame, nas podpira, nam odpušča. Resnica nam pride naproti kakor usmiljeni Oče iz prilike (prim. Lk 15,11–32), nam vrne dostojanstvo, nas postavi na noge, nam pripravi praznik zaradi tega, ker je »ta moj sin bil namreč mrtev in je oživel, bil je izgubljen in je najden« (v. 24).

Božja volja, njegova zgodovina, njegov načrt gredo tudi skozi Jožefovo stisko. Jožef nas tako uči, da verovati v Boga vključuje tudi verjeti, da On lahko deluje tudi skozi naše strahove, našo krhkost, našo slabotnost. Uči nas, da se sredi viharjev življenja ne smemo bati prepustiti krmila našega čolna Bogu. Včasih hočemo nadzorovati vse, a On ima vedno širši pogled.

3. Oče v poslušnosti

Podobno kakor je Bog storil z Marijo, ko ji je pokazal svoj načrt odrešenja, je tudi Jožefu razkril svoje načrte; to je storil skozi sanje, ki jih je Sveto pismo kot vsa starodavna ljudstva imelo za eno od sredstev, po katerih Bog kaže svojo voljo.¹³

Jožef je v hudi stiski zaradi nerazumljive Marijine nosečnosti: noče je »javno osramotiti«,¹⁴ ampak se odloči, da jo bo »skrivaaj odslovil« (Mt 1,19). V prvih sanjah mu angel pomaga razrešiti njegovo težko zagato: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina in daj mu ime Jezus, kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grehov« (Mt 1,20–21).

Njegov odgovor je bil takojšen: »Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel« (Mt 1,24). S poslušnostjo je premagal svojo dramo in rešil Marijo.

V drugih sanjah je angel ukazal Jožefu: »Vstani, vzemi dete in njegovo mater in béži v Egipt! Bodi tam, dokler ti ne povem; Herod bo namreč iskal dete, da bi ga umoril« (Mt 2,13). Jožef je brez omahovanja ubogal, ne da bi se vpraševal o težavah, ki jim bo šel naproti: »Vstal je, ponoči vzel dete in njegovo mater ter se umaknil v Egipt. Tam je bil do Herodove smrti« (Mt 2,14–15).

V Egiptu je Jožef z zaupanjem in potrpežljivostjo čakal na sporočilo, ki mu ga je obljubil angel, naj se vrne v svojo deželo. Brž ko mu je Božji poslanec v tretjih sanjah, potem ko ga je obvestil, da so pomrli tisti, ki so poskušali umoriti otroka, ukazal, naj vstane, vzame s seboj otroka in njegovo mater ter se vrne v Izraelovo deželo (prim. Mt 2,19–20), je še enkrat brez omahovanja ubogal: »Vstal je, vzel otroka in njegovo mater in prišel v Izraelovo deželo« (Mt 2,21).

Toda med potjo nazaj, »ko je slišal, da vlada v Judeji Arhelaj namesto svojega očeta Heroda, se je bal iti tja. Bil pa je v sanjah opomnjen – bilo četrtrič, ko se je to zgodilo – in se je umaknil v galilejsko deželo. Ko je prišel tja, se je naselil v mestu, ki se imenuje Nazaret« (Mt 2,22–23).

Evangelist Luka pa poroča, da se je Jožef lotil dolge in neprijetne poti iz Nazareta v Betlehem po ukazu cesarja Avgusta, ki se je nanašal na popis prebivalstva, da bi se popisal v svojem mestu. In ravno v teh okoliščinah se je rodil Jezus (prim. 2,1–7) in bil kot vsi otroci vpisan v matično knjigo.

Sv. Luka še posebno skrbno poudarja, da sta Jezusova starše spolnjevala vse predpise postave: obredi Jezusove obreze, Marijinega očiščevanja po porodu, darovanje prvorojenca Bogu (prim. 2,21–24).¹⁵

V vseh okoliščinah življenja je Jožef znal izgovarjati svoj »fiat« kot Marija ob oznanjenju in Jezus v Getsemaniju.

Jožef je v svoji vlogi glave družine naučil Jezusa biti podrejen starejšem (prim. Lk 2,51) v skladu z Božjo zapovedjo (prim. 2 Mz 20,12).

V skritosti Nazareta, v Jožefovi šoli, se je Jezus naučil izpolnjevati Očetovo voljo. Ta volja je postala njegova vsakdanja jed (prim. Jn 4,34). Tudi v najtežjem trenutku svojega življenja, ki ga je doživel v Getsemaniju, je raje izpolnil Očetovo voljo in ne svoje¹⁶ ter postal »pokoren do smrti [...] na križu« (Flp 2,8). Zato pisec Pisma Hebrejcem zaključuje, da se je Jezus »iz tega, kar je pretrpel, naučil poslušnosti« (5,8).

Iz vseh teh dogodkov je razvidno, da je Jožefa »Bog poklical, da bi neposredno služil Jezusovi osebi in poslanstvu z izvrševanjem svojega očetovstva. Prav na ta način je v polnosti časov sodeloval pri veliki skrivnosti odrešenja in je v resnici služabnik odrešenja.«¹⁷

4. Oče v sprejemanju

Jožef sprejme Marijo, ne da bi postavljajl preventivne pogoje. Zaupa angelovim besedam. »Plemenitost njegovega srca ga je naučila, da je to, kar se je naučil po postavi, podredil ljubezni; in danes, v tem svetu, v katerem je duševno, besedno in telesno nasilje nad ženskami očitno, se Jožef predstavlja kot lik spoštljivega in nežnega moža, ki se kljub temu, da nima vseh podatkov, odloči za Marijin ugled, dostojanstvo in življenje. V njegovem dvomu, kako naj se najbolje odloči, mu je Bog pomagal izbrati tako, da je razsvetlil njegovo presojo.«¹⁸

V našem življenju se velikokrat zgodijo stvari, katerih pomena ne razumemo. Pogosto je naš prvi odziv razočaranje in upor. Jožef svoja razmišljanja pušča ob strani, da naredi prostor za to, kar se dogaja, in ne glede na to, kako zelo skrivnostno se lahko zdi njegovim očem, to sprejme, prevzame za to odgovornost in se pomiri s svojo zgodovino. Če se ne pomirimo s svojo zgodovino, nam ne bo uspelo narediti niti naslednjega koraka, ker bomo vedno ostajali talci svojih pričakovanj in posledičnih razočaranj.

Duhovno življenje, ki nam ga kaže Jožef, ni takšno, da pojasnjuje, ampak takšno, da sprejema. Samo iz tega sprejemanja, iz te pomirjenosti lahko zaslutimo večjo zgodovino, globlji pomen. Zdi

se, da odmevajo ognjevite Jobove besede, ki na ženino povabilo, naj se upre za vse zlo, ki se mu dogaja, odgovori: »Dobro smo prejeli od Gospoda, zakaj bi hudega ne sprejeli?« (Job 2,10).

Jožef ni pasivno v usodo vdan človek. Njegova vloga je pogumna in močna. Sprejemanje je način, po katerem se v našem življenju kaže dar moči, ki prihaja od Svetega Duha. Samo Gospod nam lahko da moč, da sprejmemo življenje tako, kakršno je, da naredimo prostor tudi za protislovni, nepričakovani in razočarajoči del bivanja.

Jezusov prihod med nas je Očetov dar, da bi se vsak spravil z mesom lastne zgodovine tudi takrat, kadar je ne razume popolnoma.

Kakor je Bog dejal našemu svetniku: »Jožef, Davidov sin, ne boj se« (Mt 1,20), se zdi, da ponavlja tudi nam: »Ne bojte se!« Odložiti moramo jezo in razočaranje ter brez kakršne koli svetne vdanosti v usodo, pač pa z močjo, ki je polna upanja, narediti prostor temu, česar nismo izbrali in vendar obstaja. Takšno sprejemanje življenja nas uvede v skrivni pomen. Življenje vsakega izmed nas se lahko čudežno ponovno začne, če najdemo pogum, da ga živimo skladno z evangelijem. In ni pomembno, če se zdi, da se je doslej vse obrnilo na slabo in so nekatere stvari nepovratne. Bog lahko stori, da med skalami poženejo rože. Tudi če nam naše srce kaj očita, je On »večji od našega srca in spoznava vse« (1 Jn 3,20).

Ponovno se vrne krščanski realizem, ki ne zavrže ničesar, kar obstaja. Resničnost je v svoji skrivnostni neupogljivosti in zapletenosti nosilka smisla bivanja s svojimi lučmi in sencami. Zaradi tega apostol Pavel reče: »Vemo, da njim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu« (Rim 8,28). In sv. Avguštin dodaja: »Tudi tisto, kar se imenuje zlo (etiam illud quod malum dicitur).«¹⁹ V tem celotnem pogledu vera osmisli vsak vesel ali žalosten dogodek.

Daleč od tega torej, da bi verovati pomenilo najti lahke tolažilne rešitve. Vera, ki nas jo učil Jezus, je vera, vidna pri sv. Jožefu, ki ni iskal bližnjic, ampak se je z »odprtimi očmi« soočil s tem, kar se mu je dogajalo, in za to osebno prevzel odgovornost.

Jožefova sprejemljivost nas vabi, da sprejemamo druge brez izključevanja, takšne, kakršni so, s posebno ljubeznijo do slabotnih, ker si je Bog izbral to, kar je slabotnega (prim. 1 Kor 1,27),

saj je »oče sirotam in pokrovitelj vdovam« (Ps 68,6) in ukazuje, naj ljubimo tujca.²⁰ Rad si predstavljam, da je Jezus iz Jožefovega obnašanja dobil navdih za priliko o izgubljenem sinu in usmiljenem očetu (prim. Lk 15,11–32).

5. Oče ustvarjalnega poguma

Če je prvi korak vsakega resničnega notranjega ozdravljenja sprejeti svojo zgodovino oziroma v sebi narediti prostor tudi za tisto, česar si v življenju nismo izbrali, pa moramo dodati še eno pomembno značilnost: ustvarjalni pogum. Pojavi se predvsem takrat, kadar naletimo na težave. Pravzaprav se pred neko težavo lahko ustavimo in umaknemo ali pa se nekako znajdemo. Včasih ravno težave potegnejo iz nas rezerve, za katere sploh nismo mislili, da jih imamo.

Ko beremo »evangelije otroštva«, se velikokrat sprašujemo, zakaj Bog ni posegel neposredno in jasno. Toda Bog posreduje po dogodkih in ljudeh. Jožef je človek, po katerem je Bog poskrbel za začetek zgodovine odrešenja. On je pravi »čudež«, po katerem je Bog rešil otroka in njegovo mater. Nebesa posredujejo tako, da zaupajo v ustvarjalni pogum tega moža, ki je, ko je prišel v Betlehem in ni našel prebivališča, kjer bi Marija lahko rodila, pospravil hlev in ga uredil, da je postal čim prijetnejši prostor za Božjega Sina, ki prihaja na svet (prim. Lk 2,6–7). Zaradi preteče grožnje Heroda, ki je hotel umoriti Otroka, je bil Jožef še enkrat v spanju opozorjen, naj varuje Otroka, zato je sredi noči pripravil beg v Egipt (prim. Mt 2,13–14).

Ob površnem branju teh pripovedi imamo vedno vtis, da je svet na milost in nemilost izročen močnim in mogočnim, »vesela novica« evangelija pa je v tem, da nam pokaže, kako Bog kljub oblastnosti in nasilnosti zemeljskih vladarjev vedno najde način za uresničitev svojega načrta odrešenja. Včasih se zdi, da je tudi naše življenje na milost in nemilost izročeno močni oblasti, evangelij pa nam pravi, da Bogu vedno uspe rešiti tisto, kar je pomembno, pod pogojem, da uporabljamo ustvarjalni pogum tesarja iz Nazareta,

ki je neki problem znal spremeniti v priložnost, tako da je vedno dajal prednost zaupanju v Božjo previdnost.

Če se včasih zdi, da nam Bog ne pomaga, to ne pomeni, da nas je zapustil, ampak da se zanese na nas, na to, kar lahko načrtujemo, odkrijemo, najdemo, dosežemo.

Gre za tisti ustvarjalni pogum, ki so ga pokazali prijatelji mrtvoudnega, da so ga spustili s strehe in predstavili Jezusu (prim. Lk 5,17–26). Težava ni zadržala drznosti in vztrajnosti teh prijateljev. Bili so prepričani, da Jezus lahko ozdravi bolnika in ker »zaradi množice niso našli poti, kjer bi ga nesli noter, so se z njim povzpeli na streho in ga skoz opeko spustili s posteljo vred ravno pred Jezusa. Ko je videl njihovo vero, je rekel: «Človek, odpuščeni so ti tvoji grehi!» (v. 19–20). Jezus je prepoznal ustvarjalno vero, s katero so ti možje poskušali prinesiti predenj svojega bolnega prijatelja.

Evangelij ne navaja podatkov o tem, koliko časa so Marija, Jožef in Jezus ostali v Egiptu. Zanesljivo pa so morali jesti, najti hišo, delo. Ne potrebujemo veliko domišljije, da zapolnimo molk evangelija o tej zadevi. Sveta Družina se je morala spoprijeti s konkretnimi težavami kakor vse druge družine, kakor številni naši bratje migranti, ki tudi danes tvegajo življenje, prisiljeni zaradi nesreč in lakote. V tem smislu mislim, da je sv. Jožef v resnici poseben zavetnik vseh tistih, ki morajo zapustiti svojo zemljo zaradi vojn, sovraštva, preganjanja in bede.

Na koncu vsakega dogodka, v katerem ima Jožef glavno vlogo, evangelij pripomni, da je vstal, vzel s seboj Otroka in njegovo Mater ter naredil, kar mu je Bog naročil (prim. Mt 1,24; 2,14.21). Dejansko sta Jezus in njegova mati Marija najdragocenejši zaklad naše vere.²¹

V načrtu odrešenja ni mogoče ločiti Sina od Matere, od nje, ki je »napredovala na romanju vere in vztrajala v svojem zedinjenju s Sinom zvesto do križa.«²²

Stalno se moramo spraševati, ali z vsemi svojimi močmi varujemo Jezusa in Marijo, ki sta skrivnostno zaupana naši odgovornosti, naši skrbi, našemu varstvu. Sin Vsemogočnega pride na svet tako, da sprejme stanje velike slabotnosti. Potrebuje Jožefa, da

ga brani, zaščiti, neguje in da lahko raste. Bog zaupa v tega moža, kakor to stori Marija, ki v Jožefu najde njega, ki ji ne želi samo rešiti življenje, ampak bo vedno poskrbel zanjo in za Otroka. V tem smislu ni mogoče, da bi sv. Jožef ne bil varuh Cerkve, saj je Cerkev podaljšanje Kristusovega telesa v zgodovini, istočasno pa materinstvo Cerkve predstavlja Marijino materinstvo.²³ Ko Jožef še naprej varuje Cerkev, še naprej varuje Dete in njegovo mater, pa tudi mi, ko ljubimo Cerkev, še naprej ljubimo Dete in njegovo mater.

Ta Otrok je Tisti, ki bo rekel: »Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili« (Mt 25,40). Zato je vsak, ki je v potrebi, vsak revež, vsak trpin, vsak umirajoči, vsak tujec, vsak zapornik, vsak bolnik »Otrok«, ki ga Jožef še naprej varuje. Zaradi tega sv. Jožefa kličemo kot zaščitnika ubožcev, potrebnih, izgnancev, žalostnih, revežev in umirajočih. In zato Cerkev ne more drugače, kakor da ljubi predvsem zadnje, ker jim je Jezus dal prednost, ko se je z njimi osebno poistovetil. Od Jožefa se moramo naučiti enake skrbi in odgovornosti: ljubiti Otroka in njegovo mater; ljubiti zakramente in dobrotelne; ljubiti Cerkev in reveže. Vsaka od teh resničnosti je vedno Otrok in njegova mati.

6. Oče, ki dela

Eden od vidikov, ki je značilen za sv. Jožefa in je bil poudarjen že v času prve socialne okrožnice *Rerum novarum* Leona XIII., je njegov odnos do dela. Sv. Jožef je bil tesar, ki je pošteno delal, da je zagotovil vzdrževanje svoje družine. Od njega se je Jezus naučil vrednosti, dostojanstva in veselja nad tem, kaj pomeni jesti kruh, ki je sad dela lastnih rok.

V našem času, v katerem se zdi, da je delo spet postalo nujno socialno vprašanje in brezposelnost včasih dosega vznemirljive ravni tudi med tistimi narodi, v katerih so desetletja živeli v neki blaginji, je treba z obnovljeno zavestjo razumeti pomen dela, ki daje dostojanstvo, naš svetnik pa je vzorni varuh tega.

Delo postane sodelovanje pri delu odrešenja, priložnost, da pospešimo prihod Kraljestva, da razvijamo svoje možnosti in dobre lastnosti, s tem da jih postavimo v službo družbe in občestva. Delo postane priložnost za uresničevanje ne le za nas same, ampak predvsem za tisto izvorno jedro družbe, ki je družina. Družina, v kateri je pomanjkanje dela, je bolj izpostavljena težavam, napetostim, zlomom ter celo obupni in obupujoči skušnjavi razpada. Kako bi mogli govoriti o človeškem dostojanstvu brez zavzemanja za to, da bi vsi imeli možnost dostojnega vzdrževanja?

Človek, ki dela, ne glede na to, kakšna je njegova naloga, sodeluje s samim Bogom, postane nekoliko stvarnik sveta, ki nas obdaja. Kriza našega časa, ki je ekonomska, socialna, kulturna in duhovna, je lahko za vse klic k ponovnemu odkritju vrednote, pomembnosti in nujnosti dela za začetek nove »normalnosti«, v kateri nihče ne bo izključen. Delo sv. Jožefa nas spominja, da sam Bog, ki je postal človek, ni zaničeval dela. Izguba dela, ki prizadene toliko bratov in sester in ki v zadnjem času narašča zaradi pandemije covid 19, mora biti klic, da ponovno preverimo svoje prednostne naloge. Prosimo sv. Jožefa delavca, da bi mogli najti poti, ki nas bodo obvezovale, da bomo rekli: noben mlad človek, sploh noben človek in nobena družina brez dela!

7. Oče v senci

Poljski pisatelj Jan Dobraczyński v knjigi *Očetova senca*²⁴ v obliki romana pripoveduje o življenju sv. Jožefa. S sugestivno podobo sence opredeli Jožefov lik, ki je v odnosu do Jezusa zemeljska senca nebeškega Očeta: pazi nanj, ga varuje, se nikoli ne loči od njega, tako da hodi po njegovih stopinjah. Pomislimo, na kaj Mojzes spominja Izraela: »V puščavi [...] si videl, kako te je Gospod, tvoj Bog, nosil, kakor človek nosi svojega sina, vso pot« (5 Mz 1,31). Tako je Jožef vse svoje življenje uresničeval očetovstvo.²⁵

Očetje se ne rodijo, očetje postanejo. Oče ne postane oče samo zaradi tega, ker ima otroka, ampak ker je odgovorno prevzel skrb

zanj. Kadar koli nekdo prevzame skrb za življenje nekoga drugega, v nekem smislu v odnosu do njega uresničuje očetovstvo.

V družbi našega časa je pogosto videti, da otroci nimajo očeta. Tudi današnja Cerkev potrebuje očete. Opomin sv. Pavla, namenjen Korinčanom, je vedno aktualen: »Čeprav bi namreč imeli deset tisoč vzgojiteljev v Kristusu, vendar nimate mnogih očetov« (1 Kor 4,15). Potrebno bi bilo, da bi vsak duhovnik ali škof lahko dodal tako kakor apostol: »V Kristusu Jezusu sem vas namreč po evangeliju rodil jaz« (prav tam). Galačanom pa pravi: »Otroci moji, ki vas ponovno rojevam v bolečini, dokler ne bo v vas oblikovan Kristus« (4,19).

Biti oče pomeni vpeljati otroka v izkustvo življenja, resničnosti. Ne pomeni zadrževati ga, zapirati, posedovati, ampak usposobiti ga za odločitve, za svobodo, za odhode. Morda je izročilo zaradi tega Jožefu poleg vzdevek oče dalo še vzdevek »najčistejši«. Ne gre za zgolj čustveno oznako, ampak za povzetek zadržanja, ki izraža nasprotje posedovanja. Čistost je biti prost posedovanja na vseh področjih življenja. Šele ko je ljubezen čista, je v resnici ljubezen. Ljubezen, ki hoče posedovati, na kocu vedno postane nevarna, zapira, duši, onesrečuje. Bog je človeka ljubil s čisto ljubeznijo, ko ga je pustil svobodnega tudi za to, da se zmoti in se postavi proti Njemu. Logika ljubezni je vedno logika svobode in Jožef je znal ljubiti izredno svobodno. Samega sebe ni nikoli postavljajl v središče. Znal je stopiti iz središča ter postaviti v središče svojega življenja Marijo in Jezusa.

Jožefova sreča ni v logiki žrtvovanja sebe, ampak v darovanju sebe. V tem možu nikdar ne zaznamo razočaranja, ampak samo zaupanje. Njegov vztrajni molk se ne pogloblja v pritožbe, ampak vedno v konkretna dejanja zaupanja. Svet potrebuje očete, odklanja gospodarje, odklanja torej tiste, ki hočejo posedovati drugega, da bi zapolnili svojo praznino; odklanja tiste, ki avtoriteto zamenjujejo z avtoritarnostjo, služenje s servilnostjo, sprejemanje izzivov z zatiranjem, dobrodelnost s socialnim skrbstvom, silo z razdejanjem. Vsaka resnična poklicanost se rodi iz darovanja sebe, ki pomeni dozorevanje preproste žrtve. Tudi v duhovništvu in posvečenem življenju se zahteva ta vrsta zrelosti.

Kjer neka zakonska, celibaterska ali deviška poklicanost ne doseže zrelosti darovanja samega sebe in se ustavi samo na logiki žrtve, je v nevarnosti, da izraža nesrečo, žalost in razočaranje, namesto da bi postala znamenje lepote in veselja v ljubezni.

Očetovstvo, ki se odpove skušnjavi, da bi živelo življenje otrok, vedno odpira še neznane prostore. Vsak otrok vedno nosi s seboj skrivnost, nekaj neznanega, kar se lahko razodene samo s pomočjo očeta, ki spoštuje njegovo svobodo. Očeta, ki se zaveda, da izpolnjuje svoje vzgojno delovanje in v polnosti živi očetovstvo samo takrat, ko postane »nepotreben«, ko vidi, da otrok postaja samostojen in sam stopa po poteh življenja; ko se postavi v položaj Jožefa, ki je vedno vedel, da Otrok ni njegov, ampak je bil samo zaupan njegovi skrbi. V bistvu je na to mislil Jezus, ko je rekel: »Tudi na zemlji nikomur ne pravite ›oče‹, kajti eden je vaš Oče, ta, ki je v nebesih« (Mt 23,9).

Kadar koli se znajdemo v položaju, da moramo uresničevati očetovstvo, se moramo vedno spomniti, da nikoli ne gre za posest, ampak za »znamenje«, ki napoti na višje očetovstvo. V nekem smislu smo vsi vedno v Jožefovem položaju: senca edinega nebeškega Očeta, ki »daje svojemu soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi, ter pošilja dež pravičnim in krivičnim« (Mt 5,45); in senca, ki sledi Sinu.

»Vstani, vzemi dete in njegovo mater,« (Mt 2,13) reče Bog sv. Jožefu.

Namen tega apostolskega pisma je povečati ljubezen do tega velikega svetnika, da bi nas spodbudilo, da bi prosili za njegovo priprošnjo ter posnemali njegove kreposti in njegovo navdušenje.

Posebno poslanstvo svetnikov namreč ni samo v tem, da podelijo čudeže in milosti, ampak da prosijo za nas pred Bogom, kakor sta delala Abraham²⁶ in Mojzes,²⁷ kakor dela Jezus, »edini srédnik« (1 Tim 2,5), ki je pri Bogu Očetu naš »zagovornik« (1 Jn 2,1), »vedno živi, da posreduje [za nas]« (Heb 7,25; prim. Rim 8,34).

Svetniki pomagajo vernikom »težiti po svetosti in svojemu stanu primerni popolnosti«. ²⁸ Njihovo življenje je konkreten dokaz, da je evangelij mogoče živeti.

Jezus je rekel: »Učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen« (Mt 11,29), oni pa so zgledi življenja, ki ga je treba posnemati. Sv. Pavel je izrecno spodbujal: »Postanite moji posnemovalci!« (1 Kor 4,16). ²⁹ Sv. Jožef o tem govori s svojim zgovornim molkom.

Ob zgledu toliko svetnikov in svetnic se je sv. Avguštin vprašal: »Kar so zmogli ti in ti, tega ti ne bi zmogel?« In tako je dosegel končno spreobrnjenje vzklikajoč: »Pozno sem te vzljubil, o Lepota, večno davna in večno nova!« ³⁰

Ne ostane drugega, kakor da sv. Jožefa prosimo za milost vseh milosti, za naše spreobrnjenje. Njemu namenjamo svojo molitev:

Pozdravljen, Odrešenikov varuh

in ženin Device Marije.

Tebi je Bog zaupal svojega Sina;

vate je Marija položila svoje zaupanje;

s teboj je Kristus postal človek.

Blaženi Jožef, tudi za nas se pokaži očetovski,

vodi nas na poti življenja.

Izprosi nam milost, usmiljenje in pogum

ter brani nas vsakega zla. Amen.

Rim, pri Svetem Janezu v Lateranu, 8. decembra, na praznik brezmadežnega spočetja Blažene Device Marije, leta 2020, v osmem letu mojega papeževanja.

Papež Frančišek

Opombe

¹ Lk 4,22; Jn 6,42; prim. Mt 13,55; Mr 6,3.

² Kongregacija za svete obrede, Quemadmodum Deus (8. decembra 1870): ASS 6 (1870–71), 194.

³ Prim. Govor ACLI ob prazniku sv. Jožefa obrtnika (1. maja 1955): AAS 47 (1955), 406.

⁴ Apostolska spodbuda Redemptoris custos (15. avgusta 1989): AAS 82 (1990), 5–34.

- ⁵ Katekizem katoliške Cerkve, 1014.
- ⁶ Meditacija v času pandemije (27. marca 2020): *L'Osservatore Romano*, 29. marca 2020, str. 10.
- ⁷ In Matth. Hom, V, 3; PG 57, 58.
- ⁸ Homilija (19. marca 1966): Učenje Pavla VI., IV (1966), 110.
- ⁹ Prim. Knjiga življenja, 6, 6–8.
- ¹⁰ Vsak dan že več kot štirideset let po hvalnicah molim molitev k sv. Jožefu, ki je vzeta iz francoske knjige različnih pobožnosti iz 19. stoletja Kongregacije redovnic Jezusa in Marije, ki izraža pobožnost, zaupanje in izziv sv. Jožefu: »Častiljivi očak sv. Jožef, čigar moč zna nemogoče spremeniti v mogoče, pridi mi na pomoč v teh trenutkih stiske in težav. Pod svoje varstvo sprejmi zelo hude in težavne razmere, ki ti jih zaupam, da se bodo srečno razrešile. Moj ljubljeni oče, vse svoje zaupanje polagam vate. Naj ne govorijo, da sem te klical zaman in ker pri Jezusu in Mariji moreš vse, pokaži mi, da je tvoja dobrot tako velika kakor tvoja moč. Amen.«
- ¹¹ Prim. 5 Mz 4,31; Ps 69,17; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31,20.
- ¹² Prim. apostolsko spodbudo *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 88; 288: AAS 105 (2013), 1057; 1136–1137.
- ¹³ Prim. 1 Mz 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1–32; 5 Mz 12,6; 1 Sam 3,3–10; Dan 2; 4; Job 33,15.
- ¹⁴ V takih primerih je bilo predvideno tudi kamnanje (prim. 5 Mz 22,20–21).
- ¹⁵ Prim. 3 Mz 12,1–8; 2 Mz 13,2.
- ¹⁶ Prim. Mt 26,39; Mr 14,36; Lk 22,42.
- ¹⁷ Sv. Janez Pavel II., apostolska spodbuda *Redemptoris custos* (15. avgusta 1989), 8: AAS 82 (1990), 14.
- ¹⁸ Homilija med sveto mašo z beatifikacijo, Villavicencio – Kolumbija (8. september 2017): AAS 109 (2017), 1061.
- ¹⁹ *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3.11: PL 40, 236.
- ²⁰ Prim. 5 Mz 10,19; 2 Mz 22,20–22; Lk 10,29–37.
- ²¹ Prim. Kongregacija za svete obrede, *Quemadmodum Deus* (8. decembra 1870): ASS 6 (1870–71), 193; Pij IX., *Inclytum Patriarcham* (7. julija 1871): n. d., 324–327.
- ²² Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 58.
- ²³ Prim. Katekizem katoliške Cerkve, 963–970.
- ²⁴ Izvirno delo: Cień Ojca, Varšava 1977 (slovenska izdaja Družina 2020).
- ²⁵ Prim. sv. Janez Pavel II., apostolska spodbuda *Redemptoris custos*, 7–8: AAS 82 (1990), 12–16.
- ²⁶ Prim. 1 Mz 18,23–32.
- ²⁷ Prim. 2 Mz 17,8–13; 32,30–35.
- ²⁸ Drugi vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija o Cerkvi, *Lumen gentium*, C 42.
- ²⁹ Prim. 1 Kor 11,1; Flp 3,17; 1 Tes 1,6.
- ³⁰ Izpovedi, 8, 11, 27: PL 32, 761; 10, 27, 38.

Cerkve sv. Jožefa v Sloveniji

Celjska škofija: tri župnijske cerkve: v Celju na griču; v Frankolovem in v Ljubečni sta posvečeni sv. Jožefu Delavcu; podružnični cerkvi v Škalah (župnija Velenje-Sv. Martin) in v Resi (župnija Videm-Krško).

Kopraska škofija: sedem cerkva: v Idriji župnijska cerkev sv. Jožefa Delavca; župnijski cerkvi v Soči in na Vojskem nad Idrijo; podružnične cerkve v Novokračinah (župnija Jelšane), Starod (Podgrad), Kuteževo (Podgraje) in Hruševica (Štanjel).

Ljubljanska nadškofija: slovensko narodno svetišče sv. Jožefa v Ljubljani in tri župnijske cerkve: v Ivančni Gorici in na Velikih Poljanah pri Velikih Laščah ter nova cerkev na Viru pri Domžalah; podružnične (nekatero zelo stare) so v župnijah Dobropolje (Hočevje), Dolnji Logatec (Čevica), Kranj (Huje), Preserje (Mlečnik), Tržič (nad mestom); obstaja še nekaj kapel.

Mariborska nadškofija: župnijska cerkev v Mariboru (kapucini); sv. Jožefu Delavcu sta posvečeni župnijski cerkvi v Pesnici in v Račah; podružnični cerkvi v župniji Ribnica na Pohorju (Josipdol) in v Slovenski Bistrici (nad mestom).

Murskosoboška škofija ima župnijsko cerkev sv. Jožefa na Cankovi ter podružnično cerkev v Strehovcih (župnija Bogojina).

Novomeška škofija ima glavnega zavetnika sv. Jožefa. Župnijska cerkev sv. Jožefa na Suhorju v Beli krajini ter podružnične cerkve na Trški gori (župnija Krško), v Gorencih (Semič) in v Podklancu (Vinica).

SV. JANEZ PAVEL II.

REDEMPTORIS CUSTOS

Odrešenikov varuh

Uvod

1. **Odrešenikov varuh** »Jožef je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel, in vzel svojo ženo k sebi« (Mt 1,24).

Cerkveni očetje, oprti na evangelij, so že od prvih stoletij poudarjali, da sv. Jožef tako, kakor je ljubeče skrbel za Marijo ter se z veseljem in vnemo posvečal vzgoji Jezusa Kristusa¹, varuje in brani njegovo skrivnostno telo, Cerkev, katere podoba in vzor je sveta Devica.

Ob stoletnici objave okrožnice *Quamquam pluries* papeža Leona XIII.² in v nadaljevanju stoletnega češčenja svetega Jožefa bi vam rad, dragi bratje in sestre, predložil v premišljevanje nekaj misli o možu, ki mu je Bog »zaupal varovanje svojih najdragocenejših zakladov«. ³ To pastoralno dolžnost izpolnujem z veseljem, da bi v vseh rasla češčenje zavetnika vesoljne Cerkve in ljubezen do Odrešenika, ki mu je zgledno služil.

Tako bo vse krščansko ljudstvo ne le bolj goreče klicalo sv. Jožefa ter ga zaupno prosilo za njegovo varstvo in pomoč, ampak bo imelo stalno pred očmi njegov ponižni in zreli način služenja in »sodelovanja« pri odrešenjskem načrtu.⁴

Ioannis Pauli II Summi Pontificis, Adhortatio apostolica »Redemptoris Custos« de persona sancti Josephi et opera in Christi Iesu Ecclesiaeque vita, v: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XII, 2, 1989, Libreria Editrice Vaticana 1991, 197–224. Prevedel Anton Štrukelj.

Prepričan sem, da ponovno premišljevanje o deležnosti Marijinega moža pri božji skrivnosti pomaga Cerкви, ki skupaj z vsem človeštvom potuje v prihodnost, da vedno znova odkriva svojo istovetnost v tem odrešenjskem načrtu, ki *ima svoj temelj v skrivnosti učlovečenja*.

Nazareški Jožef je bil prav tej skrivnosti »pridružen« kakor noben drug človek, razen Marije, matere učlovečene Besede. Skupaj z njo je bil deležen te skrivnosti, ker je bil pritegnjen v dejansko odrešenjsko dogajanje in postal varuh iste ljubezni, v moči katere nas je večni Oče »vnaprej določil, da bi postali njegovi sinovi po Jezusu Kristusu« (Ef 1,5).

I.

Predstavitev sv. Jožefa v evangeliju

Zakon z Marijo

2. »Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina, ki mu daj ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov« (Mt 1,20–21).

Te besede vsebujejo globoko jedro svetopisemske resnice o sv. Jožefu, se pravi tisti trenutek njegovega bivanja, na katero se navezujejo zlasti cerkveni očetje.

Evangelist Matej pojasnjuje pomen tega trenutka, ko opisuje, kako ga je doživel Jožef. Vendar moramo imeti pred očmi tudi vzporedno mesto *Lukovega evangelija*, da bi povsem razumeli vsebino in povezavo te izjave. Ob vrstici, kjer je rečno: »Z rojstvom Jezusa Kristusa je bilo takole: njegova mati Marija *je bila zaročena z Jožefom*. Preden sta prišla skupaj, *je bila noseča* od Svetega Duha« (Mt 1,18), je izvor Marijine nosečnosti »po delovanju Svetega Duha« obširneje in natančneje opisan v vrstici, ki jo *beremo pri Luku v oznanilu Jezusovega rojstva*: »Bog je poslal angela Gabriela v galilejsko mesto, ki se imenuje Nazaret, k devici, zaročeni z možem, ki mu je bilo ime Jožef, iz Davidove hiše, in devici je bilo ime Marija« (Lk

1,26–27). Angelove besede »Pozdravljena, milosti polna, Gospod je s teboj« (Lk 1,28) so v Mariji povzročile globoko vznemirjenost in jo nagnile k premišljevanju. Tedaj je poslanec pomiril Devico in ji razodel poseben Božji načrt z njo: »Ne boj se, Marija, kajti našla si milost pri Bogu. Glej, spočela boš in rodila sina, ki mu daj ime Jezus. Ta bo velik in se bo imenoval Sin Najvišjega. Gospod Bog mu bo dal prestol njegovega očeta Davida« (Lk 1,30–32).

Nekaj vrstic prej je evangelist rekel, da je bila Marija ob oznanjenju »zaročena z možem, ki mu je bilo ime Jožef, iz Davidove hiše«. Bistvo te »poroke« je neposredno pojasnjeno, ko Marija, potem ko je slišala besede nebeškega glasnika glede Sinovega rojstva, vpraša: »Kako se bo to zgodilo, ko ne spoznam moža?« (Lk 1,34). Na to prejme naslednji odgovor: »Sveti Duh bo prišel nadte in moč Najvišjega te bo obsenčila. Zato bo tudi Otrok, ki bo rojen, svet in se bo imenoval Božji Sin« (Lk 1,35). Marija bo ostala devica, tudi če je že »poročena« z Jožefom, ker je bil Otrok, ki ga je spočela ob oznanjenju, spočet po delovanju Svetega Duha.

Na tem mestu se Lukovo besedilo ujema z Mt 1,18 in nam pomaga razjasniti, kar tam beremo. Če se je po Marijini poroki z Jožefom »pokazalo, da je pričakovala Otroka po delovanju Svetega Duha«, tedaj ta trditev povsem ustreza vsebini oznanjenja in zlasti besedam, ki jih ob koncu izgovori Marija: »Zgôdi se mi po tvoji besedi« (Lk 1,38). Potem ko je Marija odgovorila na jasni načrt Boga, v naslednjih dneh in tednih pred ljudmi in Jožefom postane očitno, da »pričakuje otroka«, da naj bi rodila in nosi v sebi skrivnost materinstva.

3. V teh okoliščinah »je njen mož Jožef, ki je bil pravičen in je ni hotel osramotiti, sklenil, da jo skrivaj odslovi« (Mt 1,19). Ni vedel, kako naj ravna spričo »prečudovitega« Marijinega materinstva. Iskal je seveda odgovor na vznemirjujoče vprašanje, predvsem pa je iskal izhod iz težavnega položaja. »Ko je to premišljeval, se mu je Gospodov angel prikazal v sanjah in rekel: ‚Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina in daj mu ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov‘« (Mt 1,20–21).

Med »oznanjenjem« pri Mateju in pri Luku obstaja velika podobnost. *Božji glasnik zaupa Jožefu skrivnost Marijinega materinstva.* Marija, ki je po postavi njegova »žena«, tudi če ostaja devica, je v moči Svetega Duha postala mati. Ko bo Sin, ki ga Marija nosi v naročju, prišel na svet, naj prejme ime Jezus. To je bilo pri Izraelcih znano ime, ki so ga tu in tam dajali sinovom. V tem primeru pa gre za Sina, ki bo – skladno z Božjo obljubo – *izpolnil pomen tega imena: Jezus, Ješua*, kar pomeni: *Bog je zveličanje.*

Glasnik govori z Jožefom kot »Marijinim možem«. Ta naj Sinu, ki bo rojen iz nazareške Device, poročene z njim, da to ime. *Glasnik se torej obrne na Jožefa in mu zaupa naloge zemeljskega očeta za Marijinega Sina.*

»Ko se je Jožef zbudil iz sna, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi« (Mt 1,24). Vzel jo je k sebi z vso skrivnostjo njenega materinstva, vzela jo je k sebi skupaj s Sinom, ki bo prišel na svet po delovanju Svetega Duha: s tem je *izpričal* glede tega, kar mu je Bog naročil po svojem glasniku, *voljno razpoložljivost, ki je podobna Marijini.*

II.

Varuh Božje skrivnosti

4. Ko se je Marija kmalu po oznanjenju odpravila v Zaharijevo hišo, da bi obiskala svojo sorodnico Elizabeto, je ob pozdravu zaslišala besede, ki jih je izrekla Elizabeta, »napolnjena s Svetim Duhom« (prim. Lk 1,41). Poleg besed, ki so se povezovala z angelovim pozdravom ob oznanjenju, je Elizabeta rekla: *»Blagor ji, ki je verovala, da se bo izpolnilo, kar ji je povedal Gospod«* (Lk 1,45). Te besede so bile vodilna misel okrožnice *Redemptoris Mater*, s katero sem hotel poglobiti nauk drugega vatikanskega koncila, ki pravi: *»Preblažena Devica je napredovala na romanju vere in vztrajala v svojem zedinjenju s Sinom zvesto do križa.«*⁵ Devica Marija je bila »pred vsemi«,⁶ ki v veri hodijo za Kristusom.

Na začetku tega romanja se Marijina vera sreča z Jožefovo. Če Elizabeta o Odrešenikovi materi reče: »Blagor ji, ki je verovala,« smemo po svoje to blaženost nanašati tudi na Jožefa, ker se je odzval na Božjo besedo, kakor mu je bila sporočena v tistem odločilnem trenutku. Bodimo natančni: Jožef na angelovo »oznanilo« ni odgovoril tako kakor Marija, ampak »je storil, kar mu je naročil Gospod, in svojo ženo vzel k sebi«. *To, kar je storil, je najčistejša »pokorščina vere«* (prim. Rim 1,5; 16,26; 2 Kor 10,5–6).

Reči moremo: *to, kar je Jožef storil*, ga je čisto posebno povezovalo z Marijino vero: kot od Boga prihajajočo resnico *je sprejel to, kar je Marija sprejela* že pri oznanjenju. Koncil uči: »Bogu, ki se razodeva, smo dolžni »poslušnost vere«. Z njo se človek svobodno vsega izroči Bogu, ko razodevajočemu se Bogu izkaže »popolno pokorščino razuma in volje« in prostovoljno pritrди njegovemu razodetju.«⁷ *Pravkar navedeni stavek*, ki se tiče samega jedra vere, *v celoti drži za Jožefa*.

5. Jožef je bil zato *na edinstveni način varuh skrivnosti*, ki »je bila od vekomaj skrita« (prim. Ef. 3,9), tako kakor je bila to Marija v tistem odločilnem trenutku, ki ga apostol imenuje »*polnost časa*«. Tedaj je namreč »Bog poslal svojega Sina, rojenega iz žene, rojenega pod postavo, da bi odkupil tiste, ki so bili pod postavo, in bi prejeli posinovljenje« (prim. Gal 4,4–5). Koncil uči: »Bog je v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti samega sebe in razkriti skrivnost svoje volje (prim. Ef 1,9), da bi ljudje po Kristusu, učlovečeni Besedi, imeli v Svetem Duhu dostop k Očetu in bi postali deležni božje narave (prim. Ef 2,18; 2 Pt 1,4)«. ⁸

Prvi varuh te božje skrivnosti je Jožef, skupaj z Marijo. Skupaj z Marijo – in tudi z ozirom na Marijo – je od vsega začetka *deležen tega odločilnega dogodka razodetja Boga v Kristusu*. Če imamo pred očmi besedilo obeh evangelistov, Mateja in Luka, moremo tudi reči, da je Jožef prvi, ki je *deležen vere Božje matere*, in da s tem podpira svojo ženo v veri božjega oznanjenja. On je tudi prvi, ki ga je Bog postavil na »romanje vere«, na katerem je Marija – zlasti od Golgote in binkoštnega dogajanja – na popoln način »hodila pred drugimi«. ⁹

6. Jožefova lastna pot, *njegovo romanje vere, se bo končalo prej*, se pravi, še preden Marija stoji ob vznožju križa na Golgoti in – potem ko se je Kristus vrnil k Očetu – preden je v dvorani zadnje večerje navzoča na binškošti, na dan, ko je Cerkev, rojena v moči Duha resnice, razodeta pred svetom. Vendar *gre Jožefovo romanje vere v isto smer*, določa ga popolnoma ista skrivnost, katere varuh je postal skupaj z Marijo. Učlovečenje in odrešenje sestavljata organsko in neločljivo enoto, v kateri »se načrt razodetja uresničuje z dejanji in besedami, ki so med seboj v notranji zvezi«. ¹⁰ Zaradi te zveze je papež Janez XXIII., goreč častilec sv. Jožefa, odredil, naj se v večni spomin odrešenja v rimski mašni kanon poleg Marijinega imena in pred imena apostolov, papežev in mučencev vnese ime sv. Jožefa. ¹¹

Služba očetovstva

7. Kakor izhaja iz navedb evangelistov, sestavlja zakon z Marijo pravno podlago Jožefovega očetovstva. Bog je izvolil Jožefa za Marijinega moža, da bi Jezusu zagotovil očetovsko varstvo. Iz tega izhaja, da Jožefovo očetovstvo pelje prek zakona z Marijo, se pravi prek družine. Jožef je tako postavljen v največjo možno bližino s Kristusom – kot cilj vsake izvoljenosti in vnaprejšnje določenosti (prim. Rim 8,28s).

Evangelisti Jožefa imenujejo Marijinega moža in Marijo Jožefovo ženo (prim. Mt 1,16–18ss. 24; Lk 1,26; 2,5), tudi če z vso jasnostjo govorijo, da je bil Jezus spočet po delovanju Svetega Duha in da je bilo v tem zakonu ohranjeno devištvo (prim. Mt 1,16.18–20.24; Lk 1,26–34).

Za Cerkev je pomembno, da izpoveduje vero v *Jezusovo deviško spočetje*. A nič manj pomembno ni, da brani *Marijin zakon z Jožefom*, ker je od tega zakona pravno odvisno Jožefovo očetovstvo. Iz tega razumemo, zakaj so rodovi naštetih po Jožefovih prednikih. Sv. Avguštin se sprašuje: »Zakaj ne po Jožefu? Ali ni bil Marijin mož? (...) Sveto pismo z angelovo avtoriteto potrjuje, da je bil mož. *Ne boj se*, pravi, *vzeti k sebi svoje žene. Kar je spočela, je od Svetega*

Duha. Naročeno mu je, naj otroku dá ime, tudi če ga ni spočel. *Rodila bo*, je rečeno, *Sina*. *Daj mu ime Jezus*. Pismo ve, da Jezus ni bil rojen iz Jožefovega semena; ko je bil namreč Jožef zaradi izvora nosečnosti svoje žene vznemirjen, mu je rečeno: *prihaja od Svetega Duha*. In vendar se mu ne odreka očetovska avtoriteta, odkar mu je bilo zapovedano, naj otroku dá ime. Končno tudi Devica Marija sama, ki zelo dobro ve, da Kristusa ni spočela po zakonski združitvi z njim, vendarle Jožefa imenuje *Kristusov oče*.¹²

V moči zakonske vezi, ki povezuje Marijo in Jožefa, je *Marijin Sin* tudi *Jožefov Sin*: »Zaradi tistega zvestega zakona sta *oba* zaslužila, da se imenujeta Kristusova starša, ne le njegova mati, ampak tudi njegov oče, in sicer enako, kakor je bil mož njegove matere, torej *oboje v duhovnem*, ne telesnem oziru.«¹³ V tem zakonu ne manjka nobena zahteva, ki je potrebna za utemeljitev zakona: »Pri Kristusovih starših so se uresničile vse dobrine zakona: potomstvo, zakonska zvestoba, zakramentalnost. *Potomstvo* spoznamo v samem Gospodu Jezusu; *zvestobo*, ker ni bilo nezvestobe; *zakramentalnost*, ker ni bilo ločitve.«¹⁴

Tako sv. Avguštin kakor sv. Tomaž, ko preučujeta naravo zakona, govorita o tej stalno »nerazdeljeni enoti duš«, »edinosti src«, »složnosti«.¹⁵ Te prvine so v tem zakonu postale očitne na zgleden način. Ko Bog v odločilnem trenutku odrešenjske zgodovine s podaritvijo Besede razodene svojo ljubezen do človeštva, tedaj prav *zakon Marije in Jožefa* v sprejemanju in izražanju te ljubezni v polni »svobodi« uresničuje »zakonsko podaritev samega sebe«.¹⁶ »V tem velikem delu za prenovitev vseh stvari v Kristusu prav ta očiščeni in prenovljeni zakon postane nova resničnost, zakrament nove zaveze. Kakor že na začetku stare zaveze tako je zakonska dvojica tudi na pragu nove zaveze. Medtem ko sta bila Adam in Eva izvor zla, ki je preplavilo svet, predstavljata Jožef in Marija vrhunec, iz katerega se razširja svetost nad ves svet. Zveličar je začel delo odrešenja s to deviško in sveto zvezo, v kateri se razodeva njegova vsemogočna volja, *da bi očistil in posvetil družino*, svetišče ljubezni in zibelko življenja.«¹⁷

Koliko naukov moremo iz tega izpeljati za današnjo družino! Ker »ljubezen naposled določa bistvo in naloge družine« in »družina prejme poslanstvo, da varuje, razodeva in podarja ljubezen

kot živi odsev in resnično deležnost pri ljubezni Boga do ljudi in ljubezni Kristusa, našega Gospoda, do njegove neveste, Cerkve«,¹⁸ naj sveta Družina, ta prvotna »domača Cerkev«,¹⁹ odseva v vseh krščanskih družinah. »Po skrivnostnem božjem sklepu je Sin Božji v njej veliko let živel skrito. Sveta Družina je zato prapodoba in vzor za vse krščanske družine.«²⁰

8. Bog je sv. Jožefa poklical, da bi s svojim očetovstvom neposredno služil Jezusovi osebi in poslanstvu: tako v polnosti časa sodeluje pri veliki skrivnosti odrešenja in je v resnici »služabnik zveličanja«. ²¹ Njegovo očetovstvo se stvarno izraža v tem, da »je svoje življenje napravil za služenje, za žrtev pri skrivnosti učlovečenja in v zvezi s tem pri odrešitelski nalogi. Avtoriteto nad sveto Družino, ki mu je zakonito pripadala, je uporabljal za to, da ji je povsem podaril samega sebe, svoje življenje in delo. Svojo človeško poklicanost za družinsko ljubezen je spremenil v nadnaravno podarjanje samega sebe, svojega srca in vseh zmožnosti, v ljubezen, ki jo je postavil v služenje Mesiji, izhajajočemu iz njegove hiše in rodovine.«²²

Liturgija pravi, da je Bog »začetke odrešenja človeškega rodu zaupal zvestemu varuhu svetemu Jožefu«. ²³ Nato pojasnjuje: »Bog ga je kot zvestega in modrega služabnika postavil za poglavarja sveti Družini, da bi kot oče varoval njegovega edinorojenega Sina«²⁴ Papež Leon XIII. poudarja vzvišenost te odrešitelske naloge: »Jožef se med vsemi odlikuje v svojem vzvišenem dostojanstvu, kajti po božji odredbi je bil varuh in po mnenju ljudi oče Božjega Sina. Iz tega je izhajalo, da je bila Božja Beseda podložna Jožefu, mu bila pokorna in mu izkazovala čast in spoštovanje, ki ju otroci dolgujejo svojim staršem.«²⁵

Ker ni mogoče predpostavljati, da tako vzvišeni nalogi ne ustrezajo tudi lastnosti, ki se zahtevajo za njeno ustrezno izpolnitev, moramo priznavati, da »je Jožef po posebnem nebeškem navdihu občutil tisto povsem naravno ljubezen do Jezusa, tisto celotno ljubečo skrb, ki jo more izkazovati očetovsko srce«. ²⁶

Obenem z očetovsko oblastjo nad Jezusom je Bog podelil Jožefu tudi ustrezno ljubezen, tisto ljubezen, ki ima svoj izvir v Očetu, »po katerem se imenuje vsako očetovstvo v nebesih in na zemlji« (Ef 3,15).

V evangelijih je Jožefova očetovska naloga do Jezusa jasno prikazana. Zveličanje, ki prihaja po Jezusovi človeški naravi, se dejansko uresničuje v ravnanjih, ki ob upoštevanju tiste »učljivosti«, ki je lastna načrtu učlovečenja, spadajo k vsakdanjosti družinskega življenja. Evangelisti skrbno pokažejo, da v Jezusovem življenju ni nič prepuščeno naključju, ampak je vse potekalo po načrtu, ki ga je Bog vnaprej določil. Pogosto ponavljajoči se obrazec »To se je zgodilo, da se je izpolnilo ...« in povezava opisanega dogodka s starozaveznim besedilom hočeta podčrtati enoto in nepretrganost načrta, ki v Kristusu doseže svojo izpolnitev.

Z učlovečenjem Boga »se uresničijo obljube« in »podobe« Stare zaveze: kraji, osebe, dogodki, obredi se prepletajo po natančnih božjih odredbah, ki jih sporoča angel in jih sprejmejo ustvarjena bitja, posebno dojemljiva za Božji glas. Marija je ponižna Gospodova dekla, ki je bila od vekomaj pripravljena za nalogo, da bo Božja mati. Jožefa je Bog izvolil, da »bi poskrbel za Jezusovo rojstvo«. ²⁷ Naročeno mu je, naj poskrbi za »urejeno« vključitev Božjega Sina v svet, ob upoštevanju božjih odredb in človeških postav. Celotno tako imenovano »zasebno« ali »skrito« Jezusovo življenje je zaupano njegovemu varstvu.

Popis prebivalstva

9. Ko se je Jožef ob upoštevanju odredb državnih oblasti za vpis na sezname prebivalstva podal v Betlehem, je glede otroka izpolnil važno in pomembno nalogo, da ime »Jezus, Jožefov sin iz Nazareta« (prim. Jn 1,45), uradno vpišejo na seznam prebivalstva rimskega cesarstva. Vpis očitno izpričuje Jezusovo pripadnost človeškemu rodu: je človek med ljudmi, državljan tega sveta, ki je podrejen civilnim postavam in ustanovam, a tudi »Zveličar sveta«. Origen zelo dobro opisuje teološki pomen, ki pripada temu nikakor ne nepomembnemu zgodovinskemu dogodku: »Ker je bil pod cesarjem Avgustom prvi popis prebivalstva na celotnem zemeljskem krogu, se je med vsemi drugimi dal vpisati tudi Jožef skupaj z Marijo,

svojo ženo, ki je pričakovala otroka. In ker je Jezus prišel na svet še pred koncem popisovanja, bo vsak, ki stvari pozorno premisli, imel ta vtis: dejstvo, da naj bo pri uradnem popisovanju prebivalcev celotne zemeljske oble vpisan tudi Kristus, izraža neko skrivnost: na ta način je mogel on, ki je bil registriran z vsemi, vse posvetiti; on, ki je bil s celotnim zemeljskim krogom vpisan na seznam prebivalcev, je podelil zemlji občestvo s seboj in po tem vpisu je vse ljudi na zemlji vpisal v knjigo živih. S tem naj bi bili vsi, ki so verovali vanj, nato vpisani v nebesa, skupaj s svetniki Tistega, ki mu pripada čast in gospostvo od vekomaj do vekomaj. Amen.«²⁸

Rojstvo v Betlehemu

10. Kot varuh skrivnosti, »ki je bila od vekomaj skrita v Bogu« in ki se »v polnosti časa« začinja uresničevati pred njegovimi očmi, je *Jožef skupaj z Marijo v betlehemeski noči* prednostna priča prihoda Božjega Sina na svet. Luka piše: »*Ko sta bila tam, so se ji dopolnili dnevi, ko naj bi rodila. In rodila je sina, svojega prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jasli, ker v prenočišču zanju ni bilo prostora*« (Lk 2,6–7).

Jožef je bil očividec tega rojstva, ki se je zgodilo v človeško ponižujočih okoliščinah in je bilo s tem prvo naznanilo tistega »izničjenja« (prim. Flp 2,5–8), ki ga je Kristus prostovoljno sprejel nase zaradi odpuščanja grehov. Jožef je bil prav tako *priča počastitve pastirjev*, ki so prišli na kraj Jezusovega rojstva, potem ko jim je angel oznanil to veliko, veselo novico (prim. L 2,15–16). Pozneje je bil tudi *priča poklonitve, ki so jo modri z Vzhoda izkazali Detetu* (prim. Mt 2,11).

Obrezovanje

11. Ker je obrezovanje sina prva verska dolžnost očeta, Jožef s tem obredom (prim. Lk 2,12) izpolni svojo pravico in svojo dolžnost do Jezusa.

Načelo, po katerem so vse obredne šege Stare zaveze senca resničnosti (prim. Heb 9,9s; 10,1), pojasni, zakaj Jezus sprejme obrezo. Kakor druge šege tako tudi obred obrezovanja v Jezusu doseže »izpolnitev«. Zaveza Boga z Abrahamom, katere znamenje je bila obreza (prim. 1 Mz 17,13), doseže v Jezusu svojo polno veljavnost in svoje popolno uresničenje, ker je Jezus »privolitev« vsem prejšnjim obljubam (prim. 2 Kor 1,20).

Podelitev imena

12. Jožef podeli otroku pri obrezovanju ime Jezus. Samo v tem imenu se je mogoče zveličati (prim. Apd 4,12); pomen imena je bil Jožefu razkrit ob njegovem »oznanjenju«: »Daj mu ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov« (Mt 1,21). Ko Jožef podeli Jezusu ime, izpriča svoje pravno očetovstvo; ko izreče to ime, oznani Jezusovo poslanstvo Odrešenika.

Darovanje v templju

13. Prvi obred, o katerem poroča Luka (2,22s), vključuje posvetitev in odkup prvorojenca ter osvetli, zakaj je pozneje dvanajstletni Jezus ostal v templju.

Odkup prvorojenca je nadaljnja očetova dolžnost, ki jo Jožef izpolni. V prvorojencu je bilo posebljeno starozavezno ljudstvo, ki je bilo odkupljeno iz suženjstva, da bi pripadalo Bogu. Tudi v tem pogledu Jezus, ki je prava »odkupnina« (prim. 1 Kor 6,20; 7,23; 1 Pt 1,19), ne le »izpolni« starozavezni običaj, ampak ga hkrati preseže, ker ni potreben odkupa, ampak je sam začetnik odrešenja.

Evangelist poudarja, da »sta se njegov oče in mati čudila temu, kar se je govorilo o njem« (Lk 2,33), in zlasti temu, kar je *rekel Simeon*, ko je v svoji hvalnici Bogu označil Jezusa kot »zveličanje«, »ki ga je Bog pripravil pred obličjem vseh ljudstev:

luč v razsvetljenje poganom in slavo Izraela, svojega ljudstva«, in malo pozneje tudi kot »znamenje, kateremu se bo nasprotovalo« (prim. Lk 2,30–34).

Beg v Egipt

14. Po darovanju v templju evangelist Luka zapiše: »Ko so izpolnili vse po Gospodovi postavi, *so se vrnili v Galilejo*, v svoje mesto Nazaret. Otrok pa je rasel in se krepil. Bil je vedno bolj poln modrosti in Božja milost je bila z njim« (Lk 2,39–40).

Po Matejevem besedilu je vsekakor treba pred to vrnitvijo v Galilejo postaviti zelo pomemben dogodek, za katerega božja previdnost spet uporabi Jožefa. Tam beremo: »Ko so modri odšli, glej, se je Gospodov angel prikazal Jožefu v sanjah in mu rekel: *„Vstani, vzemi dete in njegovo mater ter béži v Egipt! Ostani tam, dokler ti ne sporočim. Herod bo namreč iskal dete, da bi ga pogubil.“*« (Mt 2,13). S prihodom modrih z Vzhoda je Herod zvedel za rojstvo »judovskega kralja« (Mt 2,2). Ko so modri odšli, »je dal Herod v Betlehemu in v vsej njegovi okolici pomoriti vse dečke, stare dve leti in manj« (Mt 2,16). S tem, da je vse pomoril, je hotel umoriti tistega novorojenega »judovskega kralja«, za katerega je zvedel med obiskom modrih na svojem dvoru. Potem ko je Jožef v sanjah zaslišal svarilo, »je vstal, še ponoči vzal dete in njegovo mater ter *se umaknil v Egipt*. Tam je ostal *do Herodove smrti*, da se je izpolnilo, kaj je Gospod rekel po preroku: *Iz Egipta sem poklical svojega sina*« (Mt 2,14–15; prim. Oz 11,1).

Jezusova vrnitev iz Betlehema v Nazaret je torej vodila prek Egipta. Kakor je Izrael nastopil pot svojega izhoda »iz sužnosti«, da bi začel staro zavezo, tako *Jožef, varuh in sodelavec skrivnosti Božje previdnosti*, tudi v izgnanstvu varuje tistega, ki uresničuje novo zavezo.

Jezus v templju

15. Od oznanjenja je bil Jožef skupaj z Marijo nekako v *notranjosti skrivnosti*, od vekomaj skrite v Bogu, skrivnosti, ki si je privzela človeški lik: »Beseda je meso postala in med nami prebivala« (Jn 1,14). Beseda je prebivala med ljudmi. Njeno življenjsko okolje je bila *sveta nazareška Družina*. Pač ena številnih družin v galilejskem mestecu, ena številnih družin v Izraelu. Tam je Jezus rasel in »se krepil. Bil je vedno bolj poln modrosti in Božja milost je bila z njim« (Lk 2,39–40). Evangeliji v nekaj besedah povzamejo *dolgo obdobje »skritega«* življenja. V tem času se je Jezus pripravljala na svoje mesijansko poslanstvo. En sam trenutek se izmakne tej »skritosti«. Opisuje ga *Lukov evangelij: velikonočni praznik v Jeruzalemu, ko je bil Jezus star dvanajst let*.

Jezus se je kot mlad romar z Marijo in Jožefom udeležil tega praznika. »Po končanih prazničnih dneh so se vračali domov. Deček Jezus pa je ostal v Jeruzalemu, ne da bi njegovi starši to opazili« (Lk 2,43). Šele čez en dan so to opazili in ga začeli iskati »pri sorodnikih in znancih«. »Po treh dneh so ga našli v templju. Sedel je med učitelji, jih poslušal in spraševal. Vsi, ki so ga slišali, so strmeli nad njegovo razumnostjo in njegovimi odgovori« (Lk 2,46–47). Marija je vprašala: »Otrok, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te z bolečino iskala« (Lk 2,48). Jezus je odgovoril tako, da oba »nista razumela, kaj jim je rekel«. Dejal je: »Zakaj sta me iskala? Ali nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?« (Lk 2,49–50).

Ta odgovor je slišal Jožef. Z ozirom na njega je Marija pravkar rekla »tvoj oče«. V resnici so vsi govorili in mislili tako: »Jezusa so imeli za Jožefovega sina« (Lk 3,23). Nič manj pa je Jezusov odgovor v templju »domnevnemu očetu« ponovno priklical v zavest tisto, kar je zaslišal neko noč pred dvanajstimi leti: »Jožef, ... ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je od Svetega Duha.« Že od takrat je vedel, da je varuh Božje skrivnosti. Dvanajstletni mu je prav to skrivnost priklical v spomin: »Biti moram v tem, kar je mojega Očeta.«

Jezusova oskrba in vzgoja v Nazaretu

16. Jezus je odraščal in napredoval »v modrosti, starosti in milosti« (Lk 2,52) v krogu Ssvete Družine in pred očmi Jožefa, ki je imel vzvišeno nalogo, da »vzreja« Jezusa, se pravi, ga prehranjuje, oblači ter poučuje v postavi in rokodelstvu, kakor ustreza dolžnostim, ki so naložene očetu.

V evharistični daritvi Cerkev slavi spomin »najprej preslavne vedno Device Marije, ... a tudi svetega Jožefa«,²⁹ ker »je hranil tistega, ki naj ga verniki uživajo kot kruh večnega življenja«.³⁰

Jezus pa »jima je bil pokoren« (Lk 2,51), ko je spoštljivo vračal pozorno skrb svojih »staršev«. S tem je hotel posvetiti dolžnosti družine in dela, ki ga je opravljal ob Jožefu.

*III.**Pravični mož – Marijin mož*

17. Vse svoje življenje, ki je bilo romanje v veri, je Jožef tako kakor Marija do konca ostal zvest Božjemu klicu. Marijino življenje je bilo najcelovitejša izpolnitev tistega prvega *fiat – zgodi se*, ki ga je izrekla ob oznanjenju. Jožef pa, kakor je bilo že rečno, ni izrekel nobene besede pri svojem »oznanjenju«: preprosto »je storil«, »kar mu je Gospodov angel naročil« (Mt 1,24). In *to prvo dejanje* »je bilo začetek »Jožefove poti«. Vzdolž te poti evangeliji ne poročajo niti o eni besedi, ki bi jo bil Jožef izgovoril. A *Jožefov molk* ima poseben pomen: iz tega molka je mogoče docela prebrati resnico, ki je vsebovana v sodbi evangelija o njem: bil je »pravičen« (Mt 1,19).

To resnico moramo znati pravilno brati, ker vsebuje *eno najpomembnejših pričevanj o človeku in njegovi poklicanosti*. V teku rodov Cerkev vedno pozorneje in bolj zavestno bere to pričevanje, pri čemer iz bogate zaloge te izbrane osebe prinaša »novo in staro« (prim. Mt 13,52).

18. »Pravični« mož iz Nazareta ima predvsem jasne značilnosti zakonskega moža. Evangelist govori o Mariji kot »devici, zaročeni z možem, ki mu je bilo ime Jožef« (Lk 1,27). Preden »skrivnost, ki je bila od vekomaj skrita v Bogu« (Ef 3,9), začne postajati resničnost, nam evangelijski postavljajo pred oči *podobo zakonskega moža in zakonske žene*. Po običaju judovskega ljudstva so zakon sklepali v dveh razdobjih: najprej so obhajali pravno sklenitev zakona (dejanski zakon) in šele po nekem času je mož vzel ženo k sebi na svoj dom. Preden je Jožef živel skupaj z Marijo, je bil torej že njen »mož«. *Marija pa je v globini svojega srca ohranjala željo, da se izključno čisto podari Bogu*. Lahko bi se vprašali, kako je mogoče to željo spraviti v sklad s »poroko«. Odgovor izhaja samo in edino iz nadaljnjega odrešenjskega dogajanja, to je iz posebnega delovanja Boga samega. Marija že v trenutku oznanjenja ve, da *mora uresničiti svoj sklep devištva, da se izključno in celostno podari Bogu, prav zato ker naj postane mati Božjega Sina*. Materinstvo po delovanju Svetega Duha je oblika podaritve, ki jo Bog pričakuje celo od device, »zaročene« z Jožefom. Marija izreče svoj *fiat*.

Okoliščina, da je »zaročena« z Jožefom, je *obsežena v Božjem načrtu*. Na to opozarjata oba evangelista, ki ju navajamo, zlasti Matej. Značilne so besede, izrečene Jožefu: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je namreč od Svetega Duha« (Mt 1,20). Pojasnjujejo skrivnost Jožefove žene: Marija je kljub svojemu materinstvu devica. V njej si »Sin Najvišjega« privzame človeško telo in postane »Sin človekov«.

Ko se Bog po angelovih besedah obrne na Jožefa, se obrne nanj kot na moža nazareške Device. Kar se je v njej dopolnilo po delovanju Svetega Duha, je hkrati izraz in posebna *potrditev zakonske vezi*, ki je že prej obstajala med Jožefom in Marijo. Nebeški sel čisto jasno reče Jožefu: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene.« To, kar se je prej zgodilo – namreč poroka z Marijo – se je zgodilo po volji Boga in je bilo zato ohranjeno. Marija mora v svojem božjem materinstvu živeti naprej kot »devica in žena enega moža« (prim. Lk 1,27).

19. V besedah nočnega »oznanila« *Jožef ne zasliši samo božje resnice o neizrekljivi poklicanosti svoje žene, ampak poleg tega spet*

sliši resnico o lastni poklicanosti. Ta »pravični« mož, ki je v duhu najodličnejših izročil izvoljenega ljudstva ljubil nazareško Devico in se z njo povezal v zakonski ljubezni, je od Boga še enkrat poklican k tej ljubezni.

»Jožef je storil, kar mu je naročil Gospodov angel. Vzel je k sebi svojo ženo« (Mt 1,24). Otrok, ki ga Marija pričakuje, »je od Svetega Duha«: ali morda nismo dolžni iz teh izjav sklepati, da je tudi njegova *ljubezen, ljubezen moža, na novo oživljena od Svetega Duha?* Ali nismo dolžni misliti, da Božja ljubezen, ki je po Svetem Duhu izlita v človekovo srce (prim. Rim 5,5), najpopolneje oblikuje vsako človeško ljubezen? Božja ljubezen oblikuje tudi – in to na edinstveni način – zakonsko ljubezen poročenih, ko v njej povzdigne in oplemeniti vse tisto, kar je človeško dostojanstveno in lepo, kar prinaša s seboj značilnosti izključne podaritve, povezanosti oseb in pristnega občestva po vzoru skrivnosti Trojice.

»Jožef ... je vzel svojo ženo k sebi. *A je ni spoznal, dokler ni rodila sina*« (Mt 1,24–25). Te besede kažejo tudi na *drugačno zakonsko bližino*. Višina te bližine ali bolje duhovna mogočnost zedinjenosti in povezanosti med osebama – moža in žene – izvira naposled iz Duha, ki oživlja (prim. Jn 6,63). *Jožef, ki je bil pokoren Duhu, je ravno v njem na novo našel vir ljubezni, svoje zakonske ljubezni kot mož.* In ta ljubezen je bila večja od tiste ljubezni, ki bi jo »pravični mož« mogel pričakovati po možnosti svojega človeškega srca.

20. Bogoslužje slavi Marijo, ki »je z vezjo zakonske in deviške ljubezni povezana z Jožefom, pravičnim možem«. ³¹ Gre v resnici za dve ljubezni, ki *skupaj* predstavljata skrivnost Cerkve, device in neveste, ki ima svoj simbol v zakonu Marije in Jožefa. »Devištvo in neporočenost zaradi Božjega kraljestva nista v nikakršnem nasprotju z visokim dostojanstvom zakona, ampak ga predpostavljata in potrjujeta. Zakon in devištvo sta dva načina, kako ponazarjamo in živimo skrivnost zaveze Boga z njegovim ljudstvom,« ³² ene same življenjske skupnosti med Bogom in ljudmi.

Jožef s svojo celostno podaritvijo samega sebe izraža svojo velikodušno ljubezen do Božje matere, ko z njo sklene zakon. Čeprav se je odločil umakniti, da ne bi bil v napoto Božjemu načrtu, ki

naj bi se uresničil v Mariji, jo obdrži pri sebi na izrecno angelovo naročilo in spoštuje njeno izključno pripadnost Bogu.

Po drugi strani so iz zakona z Marijo izhajali za Jožefa njegovo edinstveno dostojanstvo in njegove pravice nad Jezusom. »Dostojanstvo Božje matere je gotovo tako veliko, da ne more biti nič bolj vzvišenega. Ker pa je bila med blaženo Devico in Jožefom sklenjena zakonska zveza, ni nobenega dvoma, da *se Jožef bolj kakor kdor koli približa* tistem visokemu dostojanstvu, po katerem Božja mati daleč presega vsa bitja. Zakon je najvišje občestvo in prijateljstvo, s katerim se po njegovi naravi povezuje tudi skupnost dobrin. Iz tega izhaja: ko je Bog dal Jožefa za moža Devici, ji ga ni dal samo kot življenjskega sopotnika, priče njenega devišstva in varuha njene časti, ampak tudi zato, da bi bil Jožef z zakonsko pogodbo *deležen* njene odlične veličine.«³³

21. *Takšna vez ljubezni je določala življenje svete Družine*, najprej v bornosti v Betlehemu, nato v izgnanstvu v Egiptu in potem v domovališču v Nazaretu. Cerkev obdaja to Družino z velikim čiščenjem in jo postavlja za zgled vsem družinam. Nazareška družina, neposredno pritegnjena v skrivnost učlovečenja, je čisto svojevrstna skrivnost. Tej skrivnosti pripada – kakor pri učlovečenju – pravo očetovstvo: človeški lik družine Božjega Sina, pristna človeška družina, prežeta z božjo skrivnostjo. *V njej je Jožef oče*: njegovo očetovstvo ne izhaja iz spočetja otrok. Kljub temu ni »navidezno« ali samo »nadomestek«, ampak *ima vso pristnost človeškega očetovstva*, očetovske naloge v družini. V tem očetovstvu odkrijemo hipostatično edinost: človeška narava je sprejeta v edinost božje osebe Jezusa Kristusa, učlovečene Besede. S privzetjem človeške narave je v Kristusu »sprejeto« tudi vse, kar je človeško, zlasti družina kot prva razsežnost njegovega zemeljskega bivanja. V tej povezanosti je »sprejeto« tudi Jožefovo človeško očetovstvo.

Na podlagi tega načela dobijo svoj pravi pomen tudi Marijine besede dvanajstletnemu Jezusu v templju: »*Tvoj oče in jaz* sva te ... iskala.« To ni običajna govorica: besede Jezusove matere kažejo na celotno resničnost učlovečenja, ki spada k skrivnosti nazareške Družine. *Jožef*, ki je od začetka s »*poslušnostjo vere*«

sprejel svoje človeško očetovstvo do Jezusa s tem, da je sledil luči Svetega Duha, ki je človeku podarjen po veri, je gotovo vedno bolj odkrival *neizrekljivi dar svojega očetovstva*.

IV.

Delo kot izraz ljubezni

22. *Vsakodnevni izraz te ljubezni v življenju nazareške Družine je delo*. Evangeljsko besedilo natančno navaja vrsto dela, s katerim si je Jožef prizadeval zagotoviti vzdrževanje družine: *tesarska obrt*. Pod tem preprostim pojmom se skriva celoten lok Jožefovega življenja. Za Jezusa so to leta skritega življenja, o katerih evangelist pove po dogodku v templju: »Vrnil se je z njima ter prišel v Nazaret in jima bil pokoren« (Lk 2,51). To »*poslušnost*«, se pravi Jezusovo pokorščino v nazareškem domu, *razumemo tudi kot sodelovanje pri Jožefovem delu*. Jezus, ki je veljal za »tesarjevega sina«, se je od svojega domnevnega »očeta« naučil rokodelstva. Če je nazareška Družina v redu zveličanja in svetosti zgled za človeške družine, to ustrezno velja *tudi za Jezusovo delo ob tesarju Jožefu*. V našem času je Cerkev to poudarila tudi z bogoslužnim spominom Jožefa delavca, določenim na prvi maj. Človeško delo in zlasti ročno delo *sta v evangeliju močno poudarjena*. Delo je skupaj s človeško naravo Božjega Sina sprejeto v skrivnost učlovečenja, kakor je bilo *na poseben način odrešeno*. Zaradi delovne mize, na kateri je skupaj z Jezusom opravljal svoj poklic, je Jožef prinesel človeško delo v bližino skrivnosti odrešenja.

23. Znatno delež pri človeškem odraščanju in napredovanju »v modrosti, starosti in milosti« je imela pri Jezusu *krepost pridnosti*, saj je »delo dobrina za človeka«, dobrina, ki »spreminja naravo« in stori, da človek »tako rekoč postaja bolj človek«. ³⁴

Pomembnost dela v človekovem življenju zahteva, da človek pozna njegove vsebine in si jih usvoji, zato »da bi pomagal vsem ljudem, da bi z delom prišli bliže k Bogu, Stvarniku in Odrešeniku, sodelovali pri njegovem odrešenjskem načrtu za človeka in svet,

v svojem življenju poglobljali prijateljstvo s Kristusom ter se po veri živo udeleževali njegovega trojnega poslanstva duhovnika, preroka in kralja«. ³⁵

24. Končno gre za posvečevanje vsakodnevnega življenja, ki ga mora vsakdo doseči v skladu s svojim stanom in položajem. To posvečevanje lahko vsak krepi ob zgledu, sprejemljivem za vse: »Sv. Jožef je vzor ponižnih, ki jih krščanstvo usmerja k velikim ciljem. Sv. Jožef je dokaz, da niso potrebne ‹imenitne reči›, da bi dobro in verodostojno hodili za Kristusom; nujne so le splošne, človeške, preproste, a prave in verodostojne kreposti«. ³⁶

V.

Prednost duhovnega življenja

25. Tudi nad delom tesarja v nazareškem domu se razširja isto ozračje molka, ki spremlja vse, kar se nanaša na Jožefov lik. *To molčanje na poseben način razkriva notranje bogastvo te osebe.* Evangeliji govorijo izključno o tem, kaj je Jožef »storil«; včasih pa v njegovih »dejanjih«, obdanih z molkom, soglasno razkrivajo ozračje *globokega molitvenega življenja.* Jožef je bil vsak dan v stiku s skrivnostjo, »od vekov skrito« skrivnostjo, ki »se je naselila« v njegovem domu. To pojasni, zakaj je na primer sv. Terezija Jezusova, velika prenoviteljica kontemplativnega karmela, tako močno pospeševala prenovo češčenja sv. Jožefa v zahodnem krščanstvu.

26. Jožefova popolna izročitev vsega lastnega bivanja zahtevam Mesijevega prihoda v njegov dom je ustrezno utemeljena »v njegovem nedoumljivem duhovnem življenju. Iz tega so mu pritekala edinstvena naročila in tolažbe; iz njega sta se mu porajali jasnost in moč, lastni preprostim in čistim dušam, za velike odločitve. Ena takšnih je bila odločitev, da svojo svobodo, svojo zakonito človeško poklicanost in svojo zakonsko srečo takoj podredi božjim načrtom ter prevzame nase položaj, odgovornost in breme družine; zavoljo neprimerljive deviške ljubezni se odpove naravni zakonski ljubezni, ki jo sestavlja in hrani«. ³⁷

Takšna razpoložljivost za Boga, pripravljenost volje v izročitvi vsemu, kar se tiče njegovega služenja, ni nič drugega kakor *udejanjanje pobožnosti*, ki predstavlja eno od izraznih oblik kreposti strahu božjega.³⁸

27. Življenjsko občestvo med Jožefom in Jezusom nas privede k ponovnemu premišljevanju o skrivnosti učlovečenja prav pod vidikom Kristusove človeške narave kot učinkovitega orodja božje narave za posvečevanje ljudi: »V moči božje narave so bila Kristusova človeška dejanja za nas zveličavna, ko so v nas povzročala milost – bodisi zaradi zasluženja ali zaradi učinkovitosti.«³⁹

Med temi dejanji dajejo evangelisti prednost tistim, ki se tičejo velikonočne skrivnosti; hkrati pa poudarjajo pomen telesnega stika z Jezusom pri ozdravljenjih (prim. n. pr. Mr 1,41) in njegov vpliv na Janeza Krstnika, ko sta bila oba še v materinem naročju (prim. Lk 1,41–44).

Apostolsko pričevanje, kakor vidimo, ni zanemarilo pripovedi o Jezusovem rojstvu, obrezovanju, darovanju v templju, begu v Egipt in skritem življenju v Nazaretu zaradi »skrivnosti« milosti v takšnih »dogodkih«, ki so vsi odrešilni, ker so deležni istega vira ljubezni: Kristusove božje narave. Če se je ta ljubezen po njegovi človeški naravi razlivala nad vse ljudi, so bili vendar z njo blagoslovljeni najprej tisti, ki jih je božja volja postavila v najtesnejšo, najzaupnejšo bližino z njim: Marija, njegova mati, in Jožef, krušni oče.⁴⁰

Kako naj prodremo v brezdanjost tega edinstvenega odnosa, ko Jožefova »očetovska« ljubezen ni mogla ostati brez vpliva na Jezusovo »otroško« ljubezen in obratno Jezusova »otroška« ljubezen na Jožefovo »očetovsko« ljubezen? Duše, najbolj dovzetne za pobude božje ljubezni, zanesljivo vidijo v Jožefu sijajen zgled notranjega življenja.

Poleg tega je navidezna napetost med dejavnim in kontemplativnim življenjem v Jožefu idealno premagana, kar je mogoče samo tistemu, ki je popoln v ljubezni. Če sledimo znanemu razlikovanju med ljubeznijo do resnice (*caritas veritatis*) in nujnostjo ljubezni (*necessitas caritatis*),⁴¹ moremo reči, da je Jožef živel *ljubezen do resnice*, to je čisto premišljevalno ljubezen do božje resnice, ki je

sijala iz Kristusove človeške narave, in tudi *nujnost ljubezni*, to je prav tako čisto ljubezen služnja, ki jo je zahtevalo varovanje in razvijanje prav te človeške narave.

VI.

Zavetnik Cerkve našega časa

28. Pij IX. je hotel v težkem času Cerkev zaupati posebnemu varstvu svetega očaka Jožefa, zato ga je razglasil za »zavetnika katoliške Cerkve«. ⁴² Papež je vedel, da s tem ni storil nekaj nepomembnega, kajti na podlagi odličnega dostojanstva, ki ga je Bog naklonil temu zvestemu služabniku, »je imela Cerkev za blaženo Devico, njegovo ženo, vedno v veliki časti svetega Jožefa, ga slavila in se v hudih stiskah zatekala k njemu«. ⁴³

Kakšni so razlogi za tako veliko zaupanje? Leon XIII. jih navaja takole: »Razlogi za to, da smemo imeti svetega Jožefa za posebnega zavetnika Cerkve ter da sme Cerkev zelo veliko pričakovati od njegovega varstva in pomoči, izhajajo večinoma iz tega, da je Marijin mož in Jezusov krušni oče ... Jožef je bil v svojem času zakoniti in naravni varuh, glavar in branitelj božje Družine... Zato je primerno in nadvse vredno svetega Jožefa, da tako, kakor je bil nekoč vaje svetniško braniti nazareško Družino v vseh zadevah, zdaj ščiti in varuje Kristusovo Cerkev s svojo nebeško pomočjo.« ⁴⁴

29. Za to varstvo ga moramo prositi; Cerkev ga še vedno potrebuje, ne le za obrambo pred grozečimi nevarnostmi, ampak tudi in zlasti za okrepitev svojega ponovnega prizadevanja za evangelizacijo sveta in za novo evangelizacijo v tistih »deželah in narodih – kakor sem zapisal v apostolskem pismu *Christifideles laici* –, v katerih sta prej cvetela vera in krščansko življenje ... in se zdaj spopadajo s hudimi težavami«. ⁴⁵ Da bi Cerkev prinesla prvo oznanilo o Kristusu ali ga na novo oznanila, kjer je bilo zanemarjeno ali pozabljeno, potrebuje posebno »milost od zgoraj« (prim. Lk 24,49; Apd 1,8); ta je seveda dar Gospodovega Duha ter povezana s priprošnjo in zgleodom njegovih svetih.

30. Cerkev zaupa v zanesljivo varstvo in tudi v odličn zgled svetega Jožefa, zgled, ki sega onkraj posameznih življenjskih okoliščin in je predložen celotni Cerkvi v vsakršnih razmerah in nalogah posameznega vernika.

Konstitucija o božjem razodetju drugega vatikanskega koncila pravi, da mora biti temeljna naravnost celotne Cerkve takšna, da »z vsem spoštovanjem posluša Božjo besedo«. ⁴⁶ To pomeni neomajno pripravljenost, da v zvestobi služi odrešilni volji Boga, razodeti v Jezusu. Že na začetku odrešenja človeka najdemo utelešen zgled pokorščine poleg Marije prav pri Jožefu, ki se odlikuje z zvestim izpolnjevanjem Božjih zapovedi.

Pavel VI. je spodbujal, naj Jožefa prosimo za njegovo pomoč in varstvo: »Cerkev v zadnjem času to že dela zlasti s teološkim pre-mišljevanjem o povezavi božjega delovanja s človeškim v velikem odrešenjskem načrtu. V tem načrtu prvo, to je božje delovanje, popolnoma zadostuje, vendar tudi drugo, naše delovanje, čeprav samo ne zmore ničesar (prim. Jn 15,5), ni oproščeno ponižnega, a pogojujočega sodelovanja, ki nas plemeniti. Poleg tega Cerkev prosi zavetnika iz globoke in nadvse aktualne želje, da bi videla svoje zemeljsko bivanje oživljeno s pravimi evangeljskimi krepostmi, kakor žarijo v svetem Jožefu.« ⁴⁷

31. Cerkev vse te zahteve spreminja v molitev. »Bog je začetke odrešenja zaupal zvestemu varuhu svetemu Jožefu,« zato ga Cerkev prosi, naj ji nakloni, da bo v zvestobi sodelovala pri delu odrešenja, naj ji bo podeljena ista zvestoba in čistost srca, ki je navdihovala Jožefa v služenju učlovečeni Besedi. Cerkev naj po njegovem zgledu in priprošnji vedno živi za Boga v pravičnosti in svetosti. ⁴⁸

Že pred sto leti je papež Leon XIII. spodbudil katoliško Cerkev, naj prosi za varstvo svetega Jožefa, zavetnika celotne Cerkve. Okrožnica *Quamquam pluries* se je sklicevala na tisto »očetovsko ljubezen«, ki jo je Jožef »izkazoval detetu Jezusu«, in priporočala »preskrbnemu varuhu svete Družine« tisti »delež, ki ga je Jezus pridobil s svojo krvjo«. Od takrat *prosi Cerkev* – kakor sem v začetku omenil – »pri ljubezni, ki ga je vezala z brezmadežno Devico, Božjo

materjo« za varstvo sv. Jožefa in mu priporoča vse svoje skrbi, tudi glede nevarnosti, ki pretijo človeški družini.

Še danes imamo številne razloge, da molimo enako: »Odvрни od nas, ljubezni polni oče, vsako kugo zmot in greha. Podpiraj nas milostno, o mogočni naš varuh, v tem boju zoper moči teme. In kakor si nekdam otel dete Jezusa iz smrtne nevarnosti, tako brani zdaj sveto Cerkev Božjo sovražnega zalezovanja in vsakega nasprotovanja«. ⁴⁹

32. Živo želim, naj bi pričujoči spomin na lik sv. Jožefa tudi v nas obnovil molitev, ki jo je pred sto leti moj predhodnik priporočal moliti. Prav gotovo ta molitev in *Jožefov lik dobita* v novem krščanskem tisočletju *obnovljeno aktualnost za Cerkev našega časa*.

Drugi vatikanski koncil je vse na novo napravil dovzetne za »velike reči«, za tisti »odrešenski načrt«, ki mu je Jožef služil na poseben način. Ko se torej priporočamo varstvu tistega, ki mu je Bog sam »zaupal varovanje svojih najdragocenejših zakladov«, ⁵⁰ se hočemo od njega hkrati učiti, da bi služili »odrešenskemu načrtu«. Naj bo sv. Jožef za vse edinstveni učitelj v služenju Kristusovemu odrešenskemu poslanstvu. To služenje se v Cerkvi tiče vsakega posameznika in vseh: zakoncev in staršev, tistih, ki živijo od dela svojih rok ali vsakega drugega dela, oseb, ki so poklicane h kontemplativnemu življenju ali k apostolatu.

Pravični mož, ki je nosil v sebi celotno dediščino stare zaveze, je bil uveden tudi v »začetek« nove in večne zaveze v Jezusu Kristusu. Naj nam pokaže poti te zaveze, ki obljublja zveličanje, na pragu naslednjega tisočletja, v katerem mora ista zaveza nadaljevati in razvijati »polnost časa«, ki spada k neizrekljivi skrivnosti učlovečenja Besede.

Sv. Jožef naj doseže za Cerkev in za svet, pa tudi za vsakega od nas blagoslov Očeta in Sina in Svetega Duha.

Dano v Rimu pri Svetem Petru 15. avgusta, na slovesni praznik Marijinega vnebovzvetja, v letu 1989, enajstem letu mojega papeževanja.

Opombe

- ¹ Prim. sv. Irenej, *Adversus haeres*, IV, 23, 1: S. Ch. 100/2, 692–694.
- ² Leon XIII., okr. *Quamquam Pluries* (15. avg. 1889): *Leonis XIII P. M. Acta*, IX (1890) 175–182.
- ³ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): *Pii IX P. M. Acta*, 1. del, 5. zv., 282; Pij IX., *Inclytum Patriarcham* (7. julij 1871): n. d., 331–335.
- ⁴ Prim. sv. Janez Zlatousti, *In Matth. Hom.*, V, 3: PG 57, 57s; cerkveni učitelji in papeži so na podlagi podobnosti imena kazali na egiptovskega Jožefa kot zgled nazareškega Jožefa, da bi nekako zastrto kazali na njegovo služenje in veličino kot varuha najdragocenejših zakladov Boga Očeta, namreč učlovečene Besede in njegove preblažene Matere; prim. n. pr. sv. Bernard, *Super »Missus est« Hom.*, II, 16: S. *Bernardi Opera*, Ed. Cist., IV, 33s.; Leon XII., *Quamquam pluries* (15. avg. 1889), n. d., 179.
- ⁵ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 58.
- ⁶ Pr. t., 63.
- ⁷ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 5.
- ⁸ Pr. t., 2.
- ⁹ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 63.
- ¹⁰ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 2.
- ¹¹ Kongregacija svetih obredov, odlok *Novis hisce temporibus* (13. nov. 1962): AAS 54 (1962), 873.
- ¹² Sv. Avguštin, *Sermo*, 51, 10, 16: PL 38, 342.
- ¹³ Sv. Avguštin, *De nuptiis et concupiscentia*, 1, 11, 12: PL 44, 421; prim. *De consensu evangelistarum*, II, 1, 2: PL 34, 1071; *Contra Faustum*, III, 2: PL 42, 214.
- ¹⁴ Sv. Avguštin, *De nuptiis et concupiscentia*, 1, 11, 13: PL 44, 421; prim. *Contra Iulianum*, V, 12, 46: PL 44, 810.
- ¹⁵ Sv. Avguštin, *Contra Faustum*, XXIII, 8: PL 42, 470s.; *De consensu evangelistarum*, II, 1, 3: PL 34, 1072; *Sermo* 51, 13, 21: PL 38, 344s.; Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, III, q. 29, a. 2 ob sklepu.
- ¹⁶ Prim. *Nagovori* dne 9. in 16. januarja; 20. februarja 1980: *Insegnamenti*, III/I (1980), 88–92; 148–152; 428–431.
- ¹⁷ Pavel VI., *Nagovor gibanju »Equipes Notre-Dame«* (4. maj 1970), št. 7: AAS 62 1970, 431. Podobno poveličevanje nazareške Družine kot popolnega zgleda občestva, n. pr. Leon XIII., apostolsko pismo *Neminem fugit* (14. junij 1892): *Leonis XIII P.M. Acta*, XII (1892), 149s.; Benedikt XV., motu proprio *Bonum sane* (25. julij 1920): AAS 12 (1920), 313–317.
- ¹⁸ Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 17: AAS 74 (1982), 100.
- ¹⁹ N. d., 49: 140; prim. drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 11; odlok o laiškem apostolatu *Apostolicam actuositatem*, LA 11.
- ²⁰ Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 85: AAS 74 (1982), 189–190.
- ²¹ Prim. Janez Zlatousti, *In Matth. Hom.* V. 3: PG, 57s.
- ²² Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1966): *Insegnamenti*, IV (1966), 110.

- ²³ Prim. *Rimski misal, glavna prošnja*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije.
- ²⁴ Prim. *Rimski misal, hvalospev*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije.
- ²⁵ Okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 178.
- ²⁶ Pij XII., *Radijska poslanica študentom katoliških šol v Združenih državah Amerike* (19. febr. 1958): AAS 50 (1958), 174.
- ²⁷ Origen, *Hom. XIII in Lucam*, 7: *Sources Chrétiennes* 87, 214s.
- ²⁸ Origen, *Hom. XIII in Lucam*, 6: *Sources Chrétiennes* 87, 196s.
- ²⁹ *Rimski misal, Prva evharistična molitev*.
- ³⁰ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 282.
- ³¹ *Maše v čast Devici Mariji*, Sveta nazareška Marija, *hvalospev*.
- ³² Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 16: n. d., 98.
- ³³ Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 177s.
- ³⁴ Prim. apostolsko pismo *Laborem exercens*, (14. sept. 1981), 9: AAS 73 (1981), 599s.
- ³⁵ *Pr. t.*, 24: n. d., 638. Papeži novejšega časa so vedno znova predstavljali sv. Jožefa kot »zglede« delavcev, prim. n. pr. Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 180; Benedikt XV., motu proprio *Bonum sane* (25. julij 1920): n. d., 314–316; Pij XII., *Nagovor* (11. marec 1945), 4: AAS 37 (1945), 72; *Nagovor*, (1. maj 1955): AAS 47 (1955), 406; Janez XXIII., *Radijska poslanica* (1. maj 1960): AAS 52 (1960), 398.
- ³⁶ Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1969): *Insegnamenti*, VII (1969), 1268.
- ³⁷ *Pr. t.*, n. d., 1267.
- ³⁸ Prim. Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, II–IIae, q. 82, a. 3, ad 2.
- ³⁹ *Pr. t.*, III, q. 8, a. 1, ad 1.
- ⁴⁰ Prim. Pij XII., okr. *Haurietis aquas* (15. maj 1956), III: AAS 48 (1956), 329s.
- ⁴¹ Prim. Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, II–IIae, q. 182, a. 1, ad 3.
- ⁴² Prim. Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 283.
- ⁴³ *Pr. t.*, n. d., 282s.
- ⁴⁴ Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 177–179.
- ⁴⁵ Posinodalna apostolska spodbuda *Christifideles laici*, (30. dec. 1988), 34: AAS 81 (1989), 456.
- ⁴⁶ Drugi vatikanski koncil, konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 1.
- ⁴⁷ Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1969): *Insegnamenti*, VII (1969), 1269.
- ⁴⁸ Prim. *Rimski misal, glavna prošnja; prošnja nad darovi*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije; *prošnja po obhajilu*, Maša v čast sv. Jožefu.
- ⁴⁹ Prim. Leon XII., »Molitev v čast svetemu Jožefu«, na koncu okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): *Leonis XIII P. M. Acta*, IX (1890), 183.
- ⁵⁰ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 282.

PAPEŽ BENEDIKT XVI.

»Brez strahu živimo Božjo pravičnost«

Svetniki so trajna kateheza, ki nam jo Bog daje v teku zgodovine. Svetniki namreč vedno znova prevajajo Božjo besedo v človeško zgodovino. V svetnikih Božja beseda postane meso in kri. Ko vidimo svetnike, moremo razumeti prave namene Božje besede.

Sveti Jožef je posebno blizu Gospodu, zato njegovo življenje na izreden način nakazuje bistvene značilnosti krščanskega življenja. Sveti Jožef živi krščansko življenje pred zunanjim začetkom krščanstva. V sebi nosi upanje, vero, potrpežljivost Abrahama, očakov in prerokov; kakor Simeon in Ana se izteza h Gospodu. Vera teh preprostih, tihih in neomajnih vernikov odpira vrata Kristusu. Medtem ko veliki modrijani takratnega časa in mogočneži političnega življenja niso spoznali Jezusa, ampak so se upirali njegovemu oznanilu, so imeli preprosti verniki ključ časa v svojih rokah in v krizi sveta, polnega nasprotij in nevarnosti, je njihova vera odpirala pot zveličanja.

A poglejmo lik svetega Jožefa nekoliko bolj od blizu! Kako se kaže njegova vera? Kako se nam prikazuje življenje, ki ga vodi ta vera? Evangeliji ne povedo veliko o svetem Jožefu, a v nekaj besedah najdemo veliko bogastvo.

Prvo spoznanje: evangelij pravi, da je bil sveti Jožef pravičen (caddik). Brez poznavanja skrivnosti učlovečenja mora, v skladu z Mojzesovo postavo, odpustiti svojo nosečo zaročenko. Ker pa ni bil samo zunanje, ampak do globine svojega srca pravičen, hoče izpolniti postavo, a ne izročiti svoje zaročenke sramoti. Ima globoko spoštovanje in pokaže tankočutnost do te žene. Pravičnost svetega Jožefa je človeško prijazna pravičnost. Zato išče izpolnjevanje po-

stave, ki upošteva spoštovanje drugega in mu odpira pot v življenju. Sveti Jožef je pravičen in to pomeni, da je pošten, trezen, zanesljiv, najgloblje človeški mož. Njegova pravičnost je tudi dobrot. Postava zanj ni orodje, da bi uveljavil svoje pravice, svojo prednost; v njegovem življenju je postava sredstvo, da udejanja iskreno, pošteno in velikodušno dobroto, brez velikih besed.

Toda od kod prihaja ta pravičnost? Kaj je vir takšnega življenja? V jeziku Stare zaveze beseda »pravičen« ustreza novozavezni besedi »zvest«. Pravičen je častni naslov, ki odlikuje velike vernike; takšni so bili očaki: Abraham, Izak, Jakob, vsi do Mesija. Ker so v tistih časih Božjo besedo bistveno enačili s postavo, z božjim pravom, so imenovali pravičnega tistega človeka, ki je sprejel in živel Božjo besedo. Vzdevek »Pravični« za svetega Jožefa torej pomeni: bil je zares verujoči, Bog je bil za njegovo življenje prava resničnost. Bližina Bogu, Jožefova notranja odprtost za živega Boga, je bila vir njegove poštenosti do drugih. Jožef ni bil eden tistih, v psalmih opisanih ljudi, ki pravijo: »Bog se za to ne meni ... Bog pozabi, zakrije svoj obraz, ne vidi, vedno gleda proč« (prim. Ps 10,4,11).

Kako običajna je danes ta miselnost, miselnost, v kateri sicer ne zanikamo povsem obstoja najvišjega bitja, a ga ne upoštevamo; prepričani smo, da Bog nima časa za nas, da Bogu ni mar za nas. Za takšno miselnost je važen samo uspeh; v bivanju brez upanja na večnost mora človek v življenju vzeti vse, kar je mogoče, in tako propada pravičnost.

Sveti Jožef je pravičen, ker je verujoči. Zdi se mi, da bi besede pisma Hebrejcem o Noetu mogle biti tudi portret svetega Jožefa: »Po veri je Noe dobil pojasnilo glede stvari, ki se še niso videle, in je v svetem strahu naredil ladjo, da bi rešil svojo družino« (prim. Heb 11,7). Ta sveta Družina je postala prava ladja, v zveličanje vsega sveta, za vse čase. Napraviti ladjo za zveličanje! To je program tudi za nas. Vsako živo župnijsko občestvo je ladja zveličanja, krščanske družine so ladje zveličanja; in vedno nam vera daje moč, da gradimo ladjo, da zaznavamo stvari, ki še niso vidne.

S tem smo v osrčju lika svetega Jožefa. Prvi odgovor evangelija na naše vprašanje o fiziognomiji tega moža je bila beseda: bil je pra-

vičen. Na vprašanje, od kod prihaja pravičnost, smo dobili odgovor: Jožef je bil verujoči, opiral se je na Božjo besedo. Ostaja še zadnje vprašanje: kako postaneš verujoči? Če premišljujemo redke besede evangelija, ki govorijo o svetem Jožefu, moremo reči: ta mož je bil notranje pripravljen, do vzeta za skrito navzočnost Boga ali – kakor govorijo cerkveni očetje – ušesa njegovega srca so bila odprta. S to občutljivostjo, ki je lastna poštenemu srcu, je poslušal Gospodove nasvete in dojel stvari, »ki še niso bile vidne«. Ni se menil za javno mnenje. Brez strahu je živel Božjo pravičnost. Verujoči je resnično moder mož, ker je pozoren na pomembnejše razsežnosti stvarnosti, ki ostajajo prikrite površni miselnosti, naravnani samo na bežno sedanost. Vera je tudi občutljivost srca za globoko razsežnost stvarnosti, ki je stvarstvo. V hrupu našega časa se moramo znova naučiti prave preudarnosti, pravega realizma, prave občutljivosti.

Cerkev obhaja praznik svetega Jožefa vedno v postnem času. Zdi se mi, da je Jožef v zelo globokem smislu svetnik postnega časa. Vera svetega Jožefa je Noetova vera, se pravi vera, ki se izraža v tistem svetu, ki se Bogu upira, v temnem svetu, kjer se zdi Bog odsoten. V osebi cesarja Avgusta, kralja Heroda in kralja Arhelaja stopajo v Jožefovo življenje mogočniki sveta in določajo njegovo pot, pot bega in izgnanstva. Jožef sprejme poslanstvo, katerega izpolnitve ni mogel videti, ker je umrl pred Jezusovim javnim življenjem. Živel je za stvari, ki so bile še nevidne. Samo z odprtim srcem, dojemljivim za skrito, a zelo resnično Gospodovo navzočnost, more človek ostati zvest in pravičen v svetu, ki je tako nasproten veri. A prav ta svet potrebuje pravičnike. V tej zvezi mi prihaja na misel molitev Stare zaveze, ki jo je sveti Jožef nedvomno dobro poznal; molitev, ki je značilna za duhovnost našega svetnika. Človek, ki moli s temi besedami, vidi uspeh tistih, ki govorijo: »Bogu to ni mar.« Vidi svoje uboštvo in sliši posmeh brezbožnih. A ta človek, globo zakoreninjen v svoji pravičnosti, govori Bogu: »Napolni njihov trebuh z dobrinami, da se nasitijo njihovi sinovi in pustijo ostanek še svojim otrokom. Jaz pa bom v pravičnosti gledal tvoje obličje; ko se prebudim, me bo nasičevala tvoja podoba« (Ps 17,14s).

Ne zavidamo sreče drugih, če smo našli pravo dobrino, če smo našli dragoceni biser – »gledanje tvojega obličja«.

Prosimo Boga, da bi tudi mi mogli najti ta biser, da bi tudi mi postali pravični, da bi tudi mi mogli moliti: »Jaz pa bom v pravičnosti gledal tvoje obličje; ko se prebudim, me bo nasičevala tvoja podoba.«

PAPEŽ BENEDIKT XVI.

Sveti Jožef

Jožef – »Spal sem, a moje srce je bedelo«

Pred kratkim sem v stanovanju prijateljev videl upodobitev svetega Jožefa, ki mi je dala misliti. To je bil relief s portugalskega oltarja iz baročnega časa in je prikazoval noč pred begom v Egipt. Upodobljen je velik, odprt šotor; od zgoraj navzdol se približuje angel, v odprtini šotora leži Jožef – speč, a oblečen kot romar, popotnik z velikimi škornji, kakršne potrebujemo za težavno potovanje.

Jožef spi, a hkrati more slišati angela (prim. Mt 2,13s). O njem torej velja tisto, kar pove Visoka pesem: »Spala sem, a moje srce je bedelo« (Vp 5,2). Čuti počivajo, a dno duše je odprto. Odprti šotor postane podoba človeka, ki more prisluhniti v globino, navznoter in navzgor, ki je dovolj odprt, da življenje Boga in življenje njegovih angelov prodre v uho njegovega srca. V globini se duša vsakega človeka dotika Boga. Od znotraj hoče Bog spregovoriti vsakomur od nas, je blizu vsakomur od nas. Toda mi smo večinoma založeni z vsakovrstnimi posli, skrbmi, pričakovanji in željami. Tako polni smo slik in stisk, ki nam jih prinaša dan, da smo pri vsej budnosti za zunanost izgubili notranjo budnost in sploh ne moremo več zaznati glasu z dna svoje duše. Duša je tako rekoč založena z ropotijo, toliko zidov je zgrajenih pred božjo bližino, da Bog in njegov tihi glas ne moreta več prodreti skozi. Od novega veka smo postajali vedno sposobnejši obvladovati svet in iz

stvari izdelovati, kar smo hoteli. A to napredovanje naše moči nad stvarmi, napredovanje našega spoznanja, kaj lahko z njimi naredimo, je hkrati povzročilo, da se je naše zaznavanje skrčilo in je naš svet postal enodimenzionalen. Obvladujejo nas naše stvari, tisto, kar lahko vzamemo v roko in s čimer nekaj naredimo. Nazadnje vidimo samo sebe in ne prisluhnemo več v globino stvarstva, ki tudi danes govori o lepoti in dobroti Boga. Speči Jožef, ki je hkrati zmožen prisluhniti navznoter in navzgor – kakor smo slišali tudi danes v evangeliju –, je mož notranje zbranosti in pripravljenosti. Šotor njegovega življenja je odprt. Tako nas nagovarja, nas vabi, da se nekoliko umaknemo pred kričanjem čutov, zato da bi gledali navznoter in navzgor, da bi se Bog dotaknil tudi naše duše in ji mogel spregovoriti. Mislim, da je prav postni čas takšno obdobje v našem življenju, ko naj bi se vadili v takem umikanju od vsega vsakdanjega, ki nas ogroža, in v hoji navznoter.

Zdaj pa drugo. Jožef je hkrati pripravljen na skok. Pripravljen je, kakor je rečeno v današnjem evangeliju, vstati in izpolniti božjo voljo (prim. Mt 1,24; 2,14). V tem se dotika tistega, kar je središče Marijinega življenja, tistega, kar je izrekla v odločilni uri svojega življenja: »Glej, tukaj sem! Dekla sem Gospodova!« (Lk 1,38). To velja tudi zanj – Jožef je pripravljen vstati. »Glej, tvoj hlapec sem! Vzemi me! Pošlji me!« (Iz 6,8; prim. 1 Sam 3,8s). To je klic, ki bo poslej določal vse njegovo življenje. Človeku pride ob tem na misel tudi beseda, ki jo Jezus izreče Petru: »Odvedli te bodo, kamor nočeš« (Jn 21,18). Jožef je pripravljen; Božjo voljo je napravil za merilo svojega življenja. Bil je pripravljen, da ga odvedejo, kamor ni hotel. Celotno njegovo življenje je zaporedje takšnih vodenj. Začenja se s prvim srečanjem, ko ga angel uvede v skrivnost Marijinega Božjega materinstva, v mesijansko skrivnost. Tako Jožef nenadoma prekine tiho, skromno, zadovoljno življenje, ki ga je imel pred seboj. Potegne ga v pustolovščino Boga z ljudmi – tako rekoč v bližino gorečega trnovega grma, v neposredno srečanje s skrivnostjo, katere priča in sonosilec mora biti. Kaj to pomeni, se takoj pokaže: Mesija ne more biti rojen v Nazaretu. Jožef se mora odpraviti v Betlehem, v Davidovo mesto, a tudi tukaj ne more

biti pravo mesto. »Njegovi ga niso sprejeli« (Jn 1,11). Skrivnost križa visi nad to uro. Gospod je rojen v hlevu, zunaj mesta. Nato pride naslednje srečanje z angelom, ki vodi Jožefa v izgnanstvo v Egipt (prim. Mt 2,13–15). Tam izkuša usodo brezdomca, begunca, azilanta, tujca, ki ne spada zraven in mora iskati bivališče zase in za svoje. Pred vrnitvijo spet ostaja trajna ogroženost. In nato pride tisto bridko doživetje, trije dnevi Jezusove odsotnosti (prim. Lk 2,46), ki nekako že nakazujejo skrivnost treh dni med križem in vstajenjem: Gospod je izginil, odsoten je. Tako kakor se Vstali potem ne vrne preprosto v staro življenje, v staro zaupnost, ampak reče: »Ne dotikaj se me. Ne poskušaj me zadrževati! Grem gor k Očetu. Z menoj moreš biti samo, če greš gor z menoj« (prim. Jn 20,17). Tako tudi tukaj, pri ponovnem najdenju v templju, pridejo na dan tujost, resnobnost in visokost skrivnosti, ko Jezus nekako odrine Jožefa nazaj na njegov kraj in ga s tem hkrati vodi v višavo. »Moral sem biti v tem, kar je mojega Očeta« (Lk 2,49). Ti se ne boš imenoval oče. Ti si samo varuh, oskrbnik te službe in v tem se bo razodela skrivnost učlovečenja Boga. In končno Jožef umre, preden sme doživeti razodetje Jezusove skrivnosti. Vse – celotno življenje in pričakovanje – ostane skrito v tišini. To življenje ni uresničevanje sebe, ko človek spravi iz sebe vse, kar more najti, in poskuša napraviti iz sebe vse, kar meni, da more narediti v svojem življenju. Jožefovo življenje ni uresničevanje sebe, ampak zatajevanje sebe: »odveden si, kamor nočeš«. Svojega življenja se ne polašča, ampak ga daje. Ne izpeljuje svojega načrta, ki si ga je izmislil po svoj glavi in ga oblikuje po svoji volji, ampak se prepušča navodilom Boga; svojo voljo izroča v voljo Drugega, v večjo voljo, v voljo Boga. Toda ravno tam, kjer so to zgodi, kjer človek zares izgubi sebe, tam se najde. Da, samo kjer sebe izgubimo, kjer se damo, tam se moremo prejeti. In kjer se to zgodi, ne gospoduje lastna volja, ampak volja Boga. »Ne moja volja, ampak tvoja naj se zgodi« (Lk 22,42). Kjer se dogaja to, za kar prosimo – »Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji« (Mt 6,10) –, tam je na zemlji košček nebes, ker je na zemlji kakor v nebesih. Jožef, ki sebe izgubi in se sebi odpove,

Jožef, ki nekako vnaprej hodi za Križanim, nam torej kaže pot zvestobe, pot vstajenja in življenja.

Sledi še tretje. Jožef je oblečen kakor romar. In njegova pot je od te ure skrivnosti popotništvo, romanje. Stoji pod Abrahamovim šotorom. Zgodovina Boga, zgodovina s človekom, zgodovina njegovih izvolitev se začne s klicem praočetu: »Pojdi iz svoje dežele in bodi tujec!« (prim. 1 Mz 12,1; 26,3); Heb 11,8s). Jožef s tem postane vnaprejšnja podoba krščanskega bivanja, ko je Abrahamova odslikava. Prvo Petrovo pismo in pismo Hebrejcem to zelo močno poudarjata. Apostoli nam govorijo: »Kot kristjani ste tujci in romarji in gostje« (1 Pt 1,1.17; 2,11; Heb 13,14). Kajti naša domovina – ali kakor reče sveti Pavel v pismu Efežanom –, »naša država je v nebesih« (Fpl 3,20). Govorjenja o nebesih danes ne slišimo več radi. Mislimo namreč, da nas to odvrča od naših dolžnosti na zemlji, nas odtujaše svetu. Menimo, da naj ne le zemljo oblikujemo v raj in naj ne gledamo proč od nje, ampak naj svoja srca, svoje roke povsem posvetimo zemlji. A prav tedaj, ko to hočemo, uničujemo stvarstvo. Kajti človekovo pričakovanje, puščica njegovega hrepenenja, je naravnano na neskončnost. Še vedno drži in se prav danes spet potrjuje, da človeku zadostuje edino Bog. Človek je tako ustvarjen, da je vse zemeljsko zanj premalo: človek potrebuje več: neskončno Ljubezen, neskončno Lepoto in Resnico. Tega pričakovanja v njem ni mogoče zadušiti, a človek lahko cilj izgubi izpred oči. In tedaj hoče neskončnost in neskončne izpolnitve potegniti iz končnega. Na zemlji hoče imeti nebesa, vse pričakuje in terja od nje ter od tega življenja in te družbe. Ko bi iz končnega rad spravil neskončno, potepta zemljo in napravlja skupno življenje drugega z drugim v urejeni družbi nemogoče, ker mu je vsak drug v napoto in ga ogroža. Drugi mu namreč odvzame košček življenja in sveta, ki bi ga človek rad imel zase. Če se spet naučimo gledati v nebesa, bo zemlja postala svetla. Samo če pustimo, da v nas oživi vsa veličina upanja na večno sobivanje z Bogom, če smo spet romarji k Večnemu in se ne zarijemo v zemljo, tedaj posije žarek našega upanja tudi na ta svet ter mu podeli upanje in mir.

Danes se zahvalimo Bogu za Jožefa, tega svetnika, ki je zbrano pozoren na Boga, pripravljen, pokoren, ki se odpoveduje sebi in je na poti k Bogu obljub ter služi tudi zemlji. Zahvalimo se za ta jubilejni dan, ko vidimo, da se tudi danes ljudje še vedno odpirajo volji Boga, poslušajo njegov klic in hodijo za njim, kamor koli jih vodi. Prosimo za milost, da bi nam bili podeljeni takšna budnost in pripravljenost. Prosimo, da bi polnost takšnega upanja prepojila naše življenje in nas vodila k Bogu, ki je naš pravi cilj v občestvu večnega življenja.

HANS URS VON BALTHASAR

Sveti Jožef

Na mnogih božičnih ikonah sedi Jožef obrnjen stran od do-gajanja in sam zase čemerno nekaj tuhta v kotu. Pred njim stoji asketska postava, očitno prerok Izaija (»devica bo rodila«), in mu poskuša dopovedati, da ni ogoljufan. Kar je tu izraženo neprikrito, je skrivaj naznačeno tudi na nekaterih naših podobah, na katerih možu ne preostane boljše opravilo, kakor da drži kvišku hlevsko svetilko ali kaže pot vstopajočim ovčjim pastirjem. Kakšno opravilo naj bi mu sicer dodelili?

Jožefovo dejanje je globlje in bolj bistveno, kakor je mogoče slikarsko upodobiti. V njem moramo videti večji nasprotni pol do Abrahama, torej sklepni vrhunec vrste očakov, prerokov in duhovnikov, ki vsak na svoj način simbolizirajo zavezo med Bogom in njegovim ljudstvom. Abraham, stoletni, se smeje, ker mu Bog obljublja sina: »Zasmejal se je in dejal v svojem srcu: 'Ali se bo sto let staremu rodil otrok in bo devetdeset let stara Sara rodila?'« (1 Mz 17,17). A ne smeje se neverno, marveč »veruje Bogu, ki oživlja mrtve in kliče v bivanje stvari, ki jih ni« (Rim 4,17). Abraham postane trajen simbol zaveze: nemogoče naredi Bog sam, a ne brez človekovega sodelovanja, in prav to je najvišji Božji dar. Gorje tistemu, ki neverno odklanja dar (ker Bog vendar vse stori) kakor Zaharija: udarjen je, da postane nem in gluhi. V zavezi ne gre za pojasnilo, da je Bog vse in človek nič, marveč je treba sprevideti, da Bog tudi v ničnem človeku in skupaj z njim zmore biti vse. Abraham v svoji telesni moči spočetja dovoli Bogu, da je vse – in »to se mu je štel v pravičnost (to se pravi kot pravilno ravnanje v zavezi)« (1

Mz 15,6). – S tem dejanjem je naredil prostor za Boga, kar ni nič negativnega, ampak največja dejavnost, ki jo človek zmore doseči. Kaj uresniči to dejanje, izpeljano do kraja, je vidno v Mariji, Jožefovi ženi; to dejanje prevzame celotnega človeka, duha, dušo in telo. In da se more prav to uresničiti, se od zakonskega moža zahteva, da napravi enak prostor. Samo da tu ne gre, kakor pri Abrahamu, za prostor omejene spolne rodovitnosti, marveč za celovito napravljanje prostora, ki na svojem drugotnem mestu (kajti Bog je deloval že vnaprej) dovoljuje, da se razvije vseobsegajoče božje dejanje. Božji načrt glede učlovečenja njegovega Sina je nedeljen. Za uspešnost tega načrta pa se hkrati zahteva tudi Jožefova privolitev.

To ni samo predtakt za začenjajočo se novozavezno rodovitnost moške odpovedi spolnemu delovanju, kjer Bog to zahteva (»ne iz volje moža«, Jn 1,13), marveč postane znotraj rodovitnosti Matere in Kristusove neveste njena nepogrešljiva sestavina. Tudi in ravno s tem, da je za Jožefa pred tem čas strahu in tesnobe ter se sam sebi zdi zapuščen kot nekoristno, že zastarelo orodje. (Celibaterji v Cerkvi morajo prestatiti tudi to progo.) Šele ko sledi pojasnilo od zgoraj, Jožef vidi, kako malo bi bila Marijina skrivnost izvedljiva brez njegovega sodelovanja. Ni pa dobro, če se mož samemu sebi vnaprej zdi nepogrešljiv.

In medtem ko se Jožef nato sprijazni s svojo nalogo (ki se svetno gledano zdi vedno nekako prezirljiva), mu je nepričakovano vročen še veliko večji dar: Otroku sme dati v last ime Mesija: to je tisto, česar on sam, tudi kot Davidov potomec, nima v posesti in kar ima vendar pravico podeliti. Dobro pazimo: pri tem ne gre za juridično vnanjost in srečno naključje, marveč ponovno za bistveno sestavino enega samega in nedeljivega zveličavnega božjega načrta; gre za tkanje, vdeto že pred stoletji, zdaj pa stkano do kraja po osebi tega moža, posebej izvoljenega za to. Na tem, da mora Jezus *notranje* biti Davidov sin in se kot takšen pozna in razume (Mt 22,41–46), je razvidno, kako bistveno pomemben je Jožefov delež za dopolnitev odrešenjske zgodovine.

A dobro je, da Jožef jasnemu obrisu svojega lika ni dodal niti ene same besede razlage o sebi. Beseda, ki jo Bog govori z njim, te razlage ne potrebuje.

ANTON STRLE

Praznik sv. Jožefa

Odkar je Cerkev uvedla 1. maja god sv. Jožefa delavca, ima zapovedani praznik tega svetnika dne 19. marca naslov: »sv. Jožef, ženin preblažene Device Marije, spoznavavec in zavetnik vesoljne Cerkve.« Vsak del tega naslova ima v sebi pomembno vsebino.

Ženin preblažene Device Marije

Temelj vseh odlik sv. Jožefa je v tem, da je bil od vekomaj izbran za »ženina«, za deviškega moža Marije, iz katere si je druga božja oseba po moči Svetega Duha privzela človeško naravo, da bi odre šila vse človeštvo. O Mariji pravi II. vatikanski cerkveni zbor, da je »najgloblje vstopila v zgodovino odrešenja« (C 65), tistega odrešenja, ki se »razodeva in nadaljuje v Cerkvi, katero je Gospod ustanovil kot svoje skrivnostno telo« (C 52). Skupaj z :Marijo in takoj za njo pa je v odrešitveno zgodovino vstopil tako globoko kakor nobeno drugo ustvarjeno bitje tudi njen deviški zaročenec sv. Jožef. Ker je bil z Marijo zvezan v resničnem zakonu, je pred postavo veljal za očeta učlovečenega božjega Sina in v resnic izvrševal nad njim očetovske pravice in dolžnosti ter bil njega krušni oče.

Zakaj je Bog hotel, da je bil božji Sin iz Marije deviško spočet, in da torej ni bil Jožefov naravni .sin, kakor je to iz Sv. pisma popolnoma jasno (Mt 1, 18-23; Lk 1, 26 38)? Zakaj ni bil Kristus spočet tako kakor vsak drug človek?

Gotovo se to ni zgodilo zaradi tega, ker bi morda normalni, naravni postanek človeka bil nekako obremenjen z madežem ali vsaj z neko sumnjo omadeževanosti. V Sv. pismu ni niti sence takšnega maniheistično pobarvanega gledanja na zakon in družino. Saj je vendar zakon od Boga samega postavljena uredba. Pač pa je božji Sin hotel postati človek na deviški način edinole zato, da bi se s tem na vidni način razodelo: Učlovečenje Besede je absolutna, nepreračunljiva, svobodna skrivnost božje milosti; zato ne izhaja od spodaj, iz sveta, marveč edinole od zgoraj, to je iz, božje moči; tukaj je pretrgan zemeljski tok sveta, pa naj bi bil spleten tudi iz najplemenitejših stvarnosti, tu prihaja neposredno »od zgoraj« nepreračunljivo božje usmiljenje – gre za učlovečenje božjega Sina, ki mu je vzrok svobodno dejanje večnega Boga. Ta lahko učinkuje brez človeškega sodelovanja, čeprav si tisto, kar naj z učlovečenjem postane, privzema iz človeškega mesa in rodu.

Ali bi potem ne bilo bolje, da se Devica Marija sploh ne bi bila poročila? – Če količkaj pomislimo na posledice, ki bi iz tega pritekale za Marijo In Kristusa, bomo tudi tukaj vzkliknili s psalmistom: »Vsa svoja dela, Gospod, si z modrostjo naredil« (Ps 103, 24)! Judje bi, če bi se Marija ne poročila, imeli njenega otroka, ki je bil spočet od Svetega Duha, za nezakonskega. Senca sramote in preziranja za Marijo in za Jezusa bi bila po tedanjem judovskem pojmovanju še posebno kričeča in se ne bi dala izbrisati.

Namen deviškega zakona med Marijo in Jožefom, kakor ga moremo razbrati iz Sv. pisma v zvezi s prvotnim izročilom, je torej v prvi vrsti ta, da bi se skrivnost učlovečenja izvršila na primeren način: zlasti da ne bi sodobniki imeli Jezusa za nezakonskega otroka. Jožef je bil tako rekoč senca, ki je zakrivala Jezusa dokler ne bi bili Judje in pogani z velikimi Jezusovimi, čudeži, posebno z vstajenjem in vnebohodom, pripravljeni za sprejem resnice o skrivnostnem, čudežnem prihodu božjega Sina na svet. Od tod je razumljivo, da je ostal Jožef sam skrit in neopažen ves čas svojega življenja na zemlji; ostal pa je skrit tudi še po svoji. smrti skozi stoletja v češčenju Cerkve. Najprej je namreč morala biti razodeta skrivnost Kristusove božje narave in v zvezi z njo Marijino devi-

ško materinstvo, šele potem je mogel zasijati v luči odrešitvenega božjega načrta tudi duhovni lik sv. Jožefa.

Med Marijo in Jožefom je obstajal resničen, čeprav deviški zakon. Marija je bila na zunaj navadno judovsko dekle v resnici pa od vekomaj izbrana za Odrešenikovo mater in zato že v prvem trenutku bivanja vsa ožarjena s sijajem posvečujoče milosti in prosta tistih posledic izvirnega greha, ki - mnogokrat tako usodno - zamegljujejo naš razum in povzročajo nered v naših nagnjenjih. In tudi sv. Jožefa je Bog brez dvorna obdaril. s posebnim obiljem milosti. Ko sta Marija in Jožef sklenila zakon, sta ob skrivnostnem vodstvu božje previdnosti napravila hkrati sklep ali celo zaobljubo, da ne bosta nikdar uporabila. vseh pravic, ki sta jih dobila s sklenitvijo zakona.

Kako sta potem sploh mogla skleniti zakon? Najpreprosteje si mislimo tako, da ju je Bog notranje razsvetlil glede tega, da zakonski drug dejansko nikoli ne bo zahteval uporabe zakonske pravice in bo tako v tem zakon u Marijino devištvo nedotaknjeno.

Na neki način pa je bil ta zakon še posebno naravnan na potomstvo, namreč na Kristusa, ki naj bi tako na primeren način postal človek. Prav tisti razlog, ki je zahteval devištvo Kristusove matere, je zahteval tudi obstoj resničnega zakona med Marijo in sv. Jožefom. Ta zakon je torej Marijo namenoma varoval v njenem deviškem materinstvu. Veliki teolog kardinal L. Biliot pravi: »Ta edinstveni zakon je vzvišen nad vse druge zakone. Kajti zakon, je v svoji prvotni ustanovitvi na neki način naznanjal prihodnjo skrivnost učlovečene božje Besede: zakoni nove zaveze to skrivnost posnemajo kakor podoba svoj vzor; a zakon Kristusovih staršev je sprejel, zvesto negoval in na najbolj dostojen način uvedel na svet samo učlovečeno Besedo iz nebes.«

Svetost edinstvenega Kristusovega »spoznavavca«

Vzvišeni nalogi Marijinega deviškega moža in Jezusovega deviškega očeta (pravimo mu tudi Jezusov »rednik« ali »krušni oče«)

ustreza tudi Jožefova edinstvena svetost. Če namreč Bog koga izbere za posebno odlično nalogo, mu podeli tudi milosti, ki tej nalogi ustrezajo. In katera naloga bi se —razen Marijinega, božjega materinstva - po svoji vzvišenosti mogla primerjati z vlogo, ki je bila po redu odrešenja namenjena sv. Jožefu? Kdo je bil dalje v tako tesni zvezi. s Kristusom, ki je izvir vseh milostim in vse svetosti, in kdo je bil bližji Mariji, srednici vseh milosti, kakor sv. Jožef? Pomisliti je tudi treba, da popolnost in svetost obstojita v ljubezni do Boga. Sv. Jožef pa je učlovečenega božjega Sina kot svojega varovanca in rejenca ljubil tako rekoč kot svojega sina, in sicer z globoko in požrtvovalno ljubeznijo, Podobno oni, ki jo je Marija imela do svojega otroka. Ker pa se mera, posvečujoče milosti meri predvsem po stopnji ljubezni do Boga, smemo sklepati, da je Bog Jožefa ljubil in ga obdaril z večjo ljubeznijo kakor kogarkoli razen Marije. Tudi Kristus sam gotovo ni takoj za Manjo ljubil nobenega človeka s tako veliko in s tako posvečevalno ljubeznijo kakor prav sv. Jožefa, svojega krušnega očeta, varuha in skrbnika. In razen tega je sv. Jožef imel stalno pred očmi najvzvišenejši zgled svetega Marijinega in Jezusovega življenja. Nihče ni bil tako dolgo časa v najvišji in najboljši šoli duhovnega življenja. Sv. Bernardin Sienski po pravici pravi: »Neskončna Zveličarjeva svetost in neizmerna svetost Marijina sta se tako rekoč morali razlivati na sv. Jožefa« (Sermo 1 de s. Jos.).

Mnogi teologi izrečno trdijo, da je bil sv. Jožef zaradi svoje vzvišene naloge, ki mu jo je Bog namenil pri skrivnosti učlovečenja in odrešenja, že od začetka utrjen v milosti, podobno kakor sv. Janez Krstnik in kakor so bili apostoli po Jezusovem vstajenju.

Bitna svetost, obstoječa v posvečujoči milosti, se pri odraslem človeku nujno uveljavlja tudi na ravni njegovega celotnega nramnega življenja. Iz podatkov sv. pisma (Mt 1,19; 2,29; Lk 1, 24;13 st), čeprav so pičli, vidimo, da je sv. Jožefa v tem oziru odlikovala močna vera, popolna pokorščina božji volji, modra premišljenost in ponižnost. Značilna za njegovo svetost pa je zlasti junaška, docela nesebična zvestoba v zakrivanju skrivnosti učlovečene božje Besede, v čuvanju Marijinega devištva ter v varstvu in skrbi za Jezusa v njegovi otroški dobi.

Medtem ko so bili Janez Krstnik in apostoli poklicani k temu, da Kristusa razodevajo, pa naj bi sv. Jožef na primeren način zakrival skrivnost učlovečene Besede. Z junaškim pozabljenjem nase naj bi sv. Jožef varoval Marijino devištvo, branil. Jezusa v njegovi detinski dobi pred nevarnostmi in stiskami ter skrbel zanj in molče ohranjeval v svojem srcu tajnost Boga Očeta in je nikomur ne razodel v tistem času, ko je bil ves Izrael prežet s pričakovanjem Mesija. Zdaj razumemo tudi, zakaj je sv. Jožef moral »ostati v temi« tako v svojem življenju na zemlji kakor tudi še dolgo časa po smrti. V javnem češčenju Cerkve ga najdemo šele, kakor smo že videli, ko se je globoko zakoreninila verska skrivnost o učlovečenju in o Marijinem deviškem materinstvu. Sledovi čaščenja sv. Jožefa so sicer že vidni pri cerkvenih očetih, na primer pri sv. Avguštinu, -vendar so njegov praznik začeli obhajati v javnem cerkvenem bogoslužju šele v 14. stoletju. Polagoma se je čaščenje tega, pred Bogom največjega »spoznavavca«, tega tihega, požrtvovalnega, junaško ponižnega pričevavca za Kristusa (to pomeni beseda »spoznavavec«) Cerкви bolj in bolj uveljavljala. Papež Gregorij XV. je 1621 ukazal, naj se god Jožefa obhaja kot zapovedan praznik. Končno je v bogoslužju dobil prvo mesto za Marijo. Po odredbi papeža Janeza XXIII. z dne 8. 12. 1962, prvega zasedanja I. vatikanske-ga cerkvenega zbora, se spominjamo tudi v srcu sv. liturgije, v mašnem kanonu, in sicer tako za Devico Marijo, pred vsemi drugimi svetniki.

Varuh razširjene nazareške družine - Cerkve

In zakaj gleda Cerkev v sv. Jožefu svojega posebnega zavetnika? Papež Leon XIII. pravi, da ga je za zavetnika vesoljne. Cerkve postavil pravzaprav Bog sam, Cerkev pa je to le razglasila. Nazareška družina, kateri je bil po božji volji sv. Jožef glavar, družinski oče ter zakoniti in naravni varuh, je že vsebovala začetke nastajajoče Cerkve, namreč Kristusa kot prvorojenca božjih otrok, vseh kristjanov, in deviško Mater vseh udov skrivnostnega Kristusovega telesa. In kakor se je Marijino telesno materinstvo po njenem Sinu,

Odrešeniku človeškega rodu, razširilo v duhovno materinstvo vseh ljudi, ki bodo deležni odrešenja, podobno se je Jožefovo očetovstvo nasproti detetu Jezusu raztegnilo na vse, ki bodo deležni odrešilne milosti. Vse te je namreč odrešenj spet napravilo za božje posinovljence, za Kristusove brate in sestre, ki kot taki sestavljajo Cerkev, Kristusovo skrivnostno telo. Kot je Jožef Kristusov rednik in zakoniti oče, zato ne more od svoje očetovske ljubezni in skrbi izločiti tistih, 'ki jih je Kristus napravil za svoje brate in sestre in za ude svojega skrivnostnega telesa' (Okr. Quamquam pluries).

Starodavno prepričanje Cerkve je, da je bil egiptovski Jožef, ki je toliko storil za starozavezno božje ljudstvo v njegovi stiski, predpodoba bodočega varuha sv. družine in njegovih nalog v tej nazareški družini, pa tudi v družini božjih otrok v naročju Cerkve. Posebno praznovanje sv. Jožefa kot varuha vesoljne Cerkve je uvedel papež Pij IX. l. 1847, in sicer na 3. nedeljo po veliki noči.; od 1956 je to praznovanje združeno s praznikom 19. marca, ne sme pa biti pozabljeno.

Sv. Jožefu gre posebno češčenje

Iz vsega trojega: 1. ker je sv. Jožef deviški mož Matere božje in za Marijo obdarjen z najvišjo svetostjo, 2. Jezusov oče po postavi in 3. varuh vesoljne Cerkve, sklepajo teologi, da pristoji sv. Jožefu vsaj po stopnji višje češčenje kakor ostalim. svetnikom; samo češčenje, ki gre Mariji, je še višje (samo po sebi je pa razumljivo; da se tudi češčenje, ki ga izkazujemo Mariji in sv. Jožefu po svojem bistvu docela razlikuje od tistega češčenja, ga izkazujemo Bogu). Pri drugih :svetnikih ima češčenje svoj temelj v posvečujoči milosti (ki je udeležnost pri Kristusovem poveličanem življenju) in so te različni svetniki deležni v različni stopnji. Sv. Jožefu (in na še višji način Mariji.) pa gre češčenje zaradi visoke mere posvečujoče milosti in iz te izvirajoče nebeške slave, še večje češčenje pa zaradi njegovega posebno tesnega odnosa do učlovečenega božjega Sina. K češčenju (svetnikov spada tudi priporočanje njihovi priprošnji;

saj tudi s takšnim zatekanjem za pomoč priznavamo vzvišene nadnaravne odlike svetnikov in poveličujemo Boga, ki se kaže tako čudovitega ravno v veličini svojih prijateljev.

Razumljivo je torej, da se k sv. Jožefu verniki radi zatekajo zlasti v težavnih družinskih zadevah, pa tudi v gospodarskih in podobnih stiskah, ki morejo imeti velik vpliv tudi na človekovo duhovno, nadnaravno življenje. Poseben zavetnik je sv. Jožef krščanskim očetom v njihovi skrbi za svoje otroke, ki so zlasti v nadnaravnem oziru v podobnih nevarnostih, kakor je bil Jezus, ko mu je kralj Herod stregel po življenju. Radi se k sv. Jožefu priporočajo mladi ljudje, v boju za ohranitev svoje čistosti. Še posebej je sv. Jožef zgled in priprošnjik vseh tistih, si morajo s trdim delom služiti svoj kruh; zato se od 1. 1955 obhaja na 1. maj poseben nezapovedan praznik sv. Jožefa delavca. Ker je sv. Jožef bil deležen sreče, da sta ob njegovi smrti postelji stala Jezus in Marija (Sv. pismo tega izrečno ne omenja, vendar pa lahko na to sklepamo iz ostalega, kar pove), zato velja sv. Jožef za posebnega pomočnika in pri-prošnjika za srečno zadnjo uro. In kako bi Kristus mogel odbiti prošnje sv. Jožefa, ko je rečeno, da je bil v življenju »njima pokoren«, Jožefu namreč in Mariji?

K češčenju svetnikov nujno spada tudi prizadevanje za oblikovanje svojega življenja po svetnikovem zgledu, kar je velik pripomoček pri hoji za Kristusom. Mož pravičnega in dobrega srca, mož neomajnega zaupanja v Boga, mož vere in pokorščine, mož deviške spoštljivosti, zvestega dela in skrbnosti za svojo družino – ta Jožef evangelijev v resnici zasluži, da ga častimo tudi s posnemanjem njegovega zglednega življenja.

Na slovenskih tleh je bilo češčenje sv. Jožefa znano že pred uvedbo njegovega praznika v l. 1621. Tedaj je svetnikovo čast z vso vnemo oznanjal škof Tomaž Hren. Več naših krajev in dežel je sv. Jožefa izbralo za prvega zavetnika. Za Hrenom ga je rad slavil v svojih govorih Janez Ludvik Schönleben; češčenje so pospeševali tudi naši redovi, najbolj avguštinci. Do zdaj je bilo na Slovenskem sv. Jožefu posvečenih že 28 cerkva in 8 kapel. Tudi slovenski likovni umetniki so sv. Jožefa mnogokrat uspešno upodabljali.

ZMAGA KUMER

Podoba sv. Jožefa v slovenski ljudski pesmi

Slovenija je bogata dežela, a njeno bogastvo ni toliko v gmotnih dobrinah kakor v naravnih lepotah, kulturi in umetnosti, pa tudi v ljudskem izročilu, ki mu je krščanstvo vtisnilo tako izrazit pečat, da ga ni mogoče prezreti. Ne samo, da je naša domovina posejana s cerkvicami kakor nobena druga na svetu, tudi našega pesemskega izročila – katerega množino nam zavidajo veliki narodi – si ne moremo misliti brez nabožnih in legendarnih pesmi. Njih vsebina se naslanja na svetopisemske snovi in svetniške zgodbe.

Krušni oče Jezusa Kristusa nastopa v evangeliju samo ob petih priložnostih: ko zve za zaročenkino nosečnost in po božjem navdihu vzame Marijo k sebi; ko gre z njo v Betlehem in se tam rodi Jezus; ko spremlja Marijo k darovanju v tempelj; ko sveta Družina beži v Egipt in se po vrnitvi nastani v Nazaretu; ko z Marijo iščeta dvanajstletnega v Jeruzalemu. Evangelij pove o tem možu, da je bil tesar, iz Davidovega rodu, z imenom Jožef in da je bil pravičen (Mt 1,19–21; 13,55; Lk 2,4). Moral je biti zelo zadržan, skromen in molčeč, saj ni sporočena niti ena njegovih besed.

Tudi v naši ljudski pesmi je tak. Kadar je treba, zna biti dejaven, Mariji obziren, nežen mož in vedno naredi, kar je v danem trenutku božja volja. Prva pesem, v kateri nastopi, pripoveduje, kako je postal Marijin mož. Besedilo se naslanja na zgodbo iz apokrifnega evangelija sv. Jakoba in jo navaja tudi srednjeveška zbirka *Legenda aurea*, ki jo je v 13. stol. spisal Jakob de Voragine.

Zmaga Kumer, Sveti Jožef dal je srajčico ... Podoba sv. Jožefa v slovenski ljudski pesmi, v: Communio 10 (2000) 352–359. V letu sv. Jožefa s hvaležnostjo ponovno objavljamo besedilo dr. Zmage Kumer (24. 4. 1924–27. 12. 2008), globoko verne in ugledne raziskovalke slovenske ljudske pesmi in profesorice etnomuzikologije, članice SAZU, avtorice 40 knjig in nad 400 razprav, prejemnice Herderjeve nagrade.

Takole pripoveduje: Bog je izbral dvanajst mož, dal vsakemu v roke šibo in šel z njimi v tempelj. Določil je: »Kateremu se bo šiba razcvetela, tisti bo dobil Marijo!« Šiba sv. Jožefa je pognala lep cvet, toda sv. Jožef se je prestrašil, *zapustit je Marijo hotel*. Cvet je bil namreč Jezus pod Marijinim srcem. Tedaj je Bog poslal angela, da je sv. Jožefa poučil:

»Sveti Jožef, nič ne maraj,
tega sina gor si zrédi,
ta je od Svetega Duha.«¹

V mnogih krajih na Slovenskem je bila v 19. stol. zapisana pesem, kako je Marija, ki *moža ni spoznala*, zanosila. V Gabrovici na Krasu smo jo mogli zvočno posneti še po drugi svetovni vojni:

1. Marija je rožice brala
in Jožefu šenkala.
2. Svet Jožef Mariji prinesu
en grozdek vinarški.
3. Marija ga je zaužila,
znosila je Jezusa. Itd.²

Ko je prišlo povelje cesarja Avgusta, da se mora iti vsak popisat v svoj kraj, se je tudi sv. Jožef podal na pot. Mariji ne bi bilo treba iti, popisovanje je bilo obvezno le za moške. Toda sv. Jožef noseče Marije ni hotel pustiti same in tako sta potovala v Betlehem (Lk 2,1–5). Evangelij poroča samo še, da zanju ni bilo prostora v prenočišču (Lk 2,7). Ljudska ustvarjalna domišljija pa se je razživel in tako nam mnoge pesmi poročajo, kako težavno je bilo to potovanje. Npr. zapis iz Radomelj pri Kamniku pravi:

1. Svet Jožef in Marija
v Betlehem rajžata,
temóta jih obdaja,
nikamor ne vestá.
2. Svet Jožef prav Mariji:
»Ti tukaj mal postoj,
jaz grem pa notri v mesto,
v mestu je stric moj.«

3. Komej je notri stopu,
poprosu ga j lepo.
Pa stric mu kluko kaže,
venkaj ga je segnov.

4. »Le vun iz potepuhom,
ki nima, da b kruha kupu!
Jaz mam streho le za te,
k mi kaj skupit dadé!«

5. »Ljuba Dvica Marija,
jérperg nisem dobiv,
še celo od sojga strica
iz hiše segnan sem biv.«

6. Komaj iz mesta prideta,
eno štalco najdeta,
en mal jo posvetíta,
en mal posnážita.³

Neka druga pesem, ki na začetku omenja zapoved cesarja Avgusta, je še bolj domače zgovorna. Vzemimo za zgled varianto iz Grahovega (Š 4771):

2. Proti Betlehemu rajžata,
enga oslička ímata.
Marijo pa zebe v nogé
pa še rajši le k nogam gre.
Sveti Jožef gre jérporje iskat,
o Bog mu jih daj,
noč bode zdaj!

3. Pri žlahtni hiš jih ni dobil,
zato j še bolj žalosten bil.
Svet Jožef se je jokal miló,
Marija ga trošta lepó:
»Oh, vsmil se Bogú,
trpiva voljnó!«

Naprej pripoveduje pesem, da sta pred mestom našla *štalico*, kjer se je potem rodil Jezus. Toda:

8. Jožef pa ni bil v štalici,
slišal je peti angeljce.
Marija ga kliče lepú,
to sveto Dete kaže mu:
»O Jožef ti moj,
to je Bog tvoj!«

9. Jožef ga je na róke vzel,
od veselja je jokat začel,
molil je iz srca.
Iz rok ga vzame Dévica:
»Oh, kam ga čem dat,
ker zibke nič ni!« Itd.

Naši ljudje na deželi iz izkušnje poznajo stisko, kadar manjka najpotrebnejšega. Vedno je bilo tako, zato so se znali vživeti v sveto Družino in v božičnih pesmih vedno znali to izraziti preprosto, prizrčno. Npr. v pesmi, ki jo pojejo v Kropi:

1. Svet Jožef in Marija sta rajžala
noter v to mesto Betlehem.
2. Marija ni imela pleničke nič,
sveti Jožef dav je srajčico.
3. Marija ni imela povojčkov nič,
sveti Jožef dav je pítico.
4. Marija ni imela kovtrčka,
sveti Jožef dav je suknjico.
5. Marija ni imela zibke nič,
sveti Jožef je biv cimperman.
6. Svet Jožef je posekav smrečico,
da je naredu zibuko.⁴

V naših božičnih pesmih se sv. Jožef kaže kot zelo skrben, pa tudi pripraven v vsakem položaju. Ko na primer v pesmi iz Gor. Vrtojbe (Š 4777) prideta z Marijo iz mesta:

Nad mestom stala skalica,
od skalo stala štalica.

Tako je rekel Jožef Mariji:

»Bodimo tukaj nocoj!«

Jožef sprejme Marijo,
z oselca jo dol vzame,
osliča loži v štalce
in volka priveže k jaselcam.

Jožefa pa mraz prisili
ta sveti ogenj striti,
še komaj vdobil je v tem mestu
za imet eno malo ognja.

Jožef Mariji govori:

»Marija, kaj bomo večerjali?
Nič nismo sprosili, nič dobili,
ker prepozno smo prišli.« Itd.

Jezus, Božji Sin, se je rodil in živel kakor navaden človek. Vendar pa je bilo njegovo spočetje zavito v skrivnost in prav tako je v ljudski pesmi skrivnostno njegovo rojstvo. V besedilu neke pesmi iz Grahovega je rečeno:

Marija gre v štalico,
no majhno sladko spi.
Med tem se je prebudila,
Dete ji v krilci leži. (Š 4784)

O darovanju v templju (Lk 2,22–38) pripovedujejo svečniške kolednice, vendar nastopa v njih le Marija ob srečanju s Simeonom in prerokinjo Ano. Sv. Jožef je skromno v ozadju, omenjen le v nekaj primerih kot Marijin spremljevalec, na primer *Jožef tud ide kre nje* ali *Sveti Jožef iz njoj hodi, / nese dva golobiča* ali *Sveti Jožef njo sprevođi, / večnega Boga časti* ali *Sveti Jožef je na strani*.⁵

Na umetniških upodobitvah poklonitve Treh kraljev je sv. Jožef po navadi nekje v ozadju, kakor bi hotel slikar poudariti, da velja poklonitev Detetu in njegovi materi, krušni oče pa je le stranska oseba. Enako je v naših trikraljevskih pesmih s kolednicami vred. Samo v eni, zapisani v Ihanu, je po obdaritvi Treh kraljev omenjen sv. Jožef, češ:

Svet Jožef je biv tud vesev,
k je Jezus lep dar prejev. (Š 4967)

Kolednici s Kozjega Vrha na Koroškem in z Ljubnice nad Vitanjem se končata, da:

Presveti trije kralji
zdaj slovo jemljejo
od Jezusa, Marije,
od svetga Jožefa.

Na Tovstem Vrhu pod Gorjanci pa koledniki pojejo, da se sv. Trije kralji ob prihodu v Betlehem:

nizko priklanjajo, Jezusu dar darujejo.
Sveti Jožef pa pri nogah kleči,
Detece se mu na smeh drži.⁶

O begu v Egipt poroča razen Mt 2,13–15 samo apokrifni Arabski evangelijski, ki omenja zgodbo o srečanju razbojnika z malim Jezusom. V Legendi aurei ni te zgodbe. Morala pa je biti znana iz drugih virov, da se je med našimi ljudmi izoblikovalo troje pripovednih pesmi z nekaj variantami in melodijo. En primer je bilo mogoče zvočno posneti še 1961 v Gor. Tropetih nad Čabrom. Besedilo samo omenja, da *rajža Marija ze starim možam Jožefam, / z mejhnem detétom Jezusom*. Pri dogajanju z razbojnikom in pri čudežnem ozdravljenju njegovih dveh sinčkov je dejavna Marija sama.⁷

Tudi v zapisu iz okolice Iga, ki pripoveduje vso zgodbo o potovanju v Betlehem, poklonitvi Treh kraljev in begu v Egipt, se sv. Jožef oglasi samo, ko je treba razbojnikom v puščavi odgovoriti na vprašanje, kdo je to dete:

Sveti Jožef govori,
de je kralj useh ljudi,
de je tisto srečni Dete,
k bo odréšilo ljudi.⁸

Zanimiv je tudi zapis O. Cafa iz okolice Framo, kakor kaže ta odlomek (Š 14954):

Po cesti gre sveti Jožef,
ki pelja oslico,

na oslici sedi Marija,
na krili drži Jezusa,
pa je močno žalostna.
Ko sta v Egipt béžala,
prišla sta do ne lipe,
do ne lipe zélene,
do ne hladne sénčine.
Jožef pravi Mariji:
»Počínima si mija tu,
oslici morama jesti dati,
drugače nama zna onemágati.«

Potem pripoveduje pesem, kako je Marija oprala in posušila pleničke, da je mogla previti Jezusa. Ko je bilo vse pripravljeno, je Marija vzela Jezusa no sta v Egipt hitela. V Egiptu jima tudi dobro ni, ker se staja ne dobi.

Očitno je, da Caf tega besedila ni zapisal po petju, ampak si ga je dal narekovati. Zato ritmično šepa, na nekaterih mestih so nepotrebne ponovitve vrstic in delitev na kitice tudi ni označena niti je ni mogoče izpeljati.

Sv. Luka, ki je največ poročal o Jezusovi mladosti, omenja v svojem evangeliju Jezusovo prvo potovanje v Jeruzalem, ko je bil šele 12-leten deček, in kako je ostal v templju (Lk 2,41–50). Ta zgodba je v slovenskem izročilu oblikovana v pripovedno pesem, dogajanje pa presajeno v vsakdanje okolje podeželske slovenske družine. En sam zapis je ohranjen, iz Škocjana na Dolenjskem, kjer je pesem dobil A. Zorec 1875/76 (SLP št. 81). Tudi tokrat je besedilo narekovano, bodisi da pevec melodije ni več znal bodisi se je zapisovalcu zdelo pomembno samo besedilo:

Marija rajža ino gre
čez le-tó ravno polje
svojim sinekom Jezusom
in svojim možem Jožefom.

Na ravnem polji je ena cerkvica,
je notri sveta maša bla
ino ena kráftna pridiga.
Pa je Marija v cerkev šla
s svojim sinkom Jezusom
in svetim Jožefom.
K sveta maša mini,
Jožef gre vun z možmí.
Marija še en mal pokleči
in gre vun z ženmí.
Ona je prav hitro rajžala,
da je Jožefa došlá.
Ko je Jožefa došlá,
ga je milo vprášala:
»Kje je presrčni Jezus moj?«
Marija je tako mislila,
da je Jezus pri Jožefu,
Jožef pa je mislil,
da je pri Mariji.
Marija se je tako ustrašila,
da je vsa črna rátala.
Šla sta ískat Jezusa,
iskála cele tri dni,
tri dni in tri noči.
Zdaj sta šla v mest Jeruzalem,
našla ga v tempelnu,
kjer je Jezus učil
in med učeniki bil.
Marija dol pade, omedli:
»Jezus, če se še enkrát zgubiš,
saj mene živét ne pustiš!«

Slovenija nikoli ni bila odrezana od sveta, vedno so tudi k nam prihajali razni duhovni tokovi. V srednjem veku in še stoletja potem je bila Evropa z vidika krščanske duhovnosti dokaj enotno ozemlje in smo tudi Slovenci sodelovali pri oblikovanju evropske krščanske

kulture. Kar smo sprejeli od drugih narodov, smo približali našemu čutenju in gledanju, marsikaj pa sami ustvarili. Zdi se, da moremo prav ustvarjalnosti našega ljudstva pripisati neko domačnost, ki dejanje svetopisemskih in svetniških zgodb postavlja v slovensko okolje. Že pravkar navedena pesem je taka.

Še bolj domače učinkuje naslednja, ki se nam je ohranila v več variantah, nazadnje zapisana 1910 z melodijo, kakor jo je pela Neža Pirc pd. Štúčkova Neža (1869–1938). Tridesetletna je 1899 besedilo narekovala gimnazijcu Antonu Brezniku, poznejšemu duhovniku in jezikoslovcu, enajst let kasneje pa je vso pesem zapela Francu Kramarju, mlademu izanskemu organistu in najuspešnejšemu zbiralcu naših ljudskih pesmi v letih pred prvo svetovno vojno.

Za vsebino pesmi ni bilo mogoče najti nobene predloge in nič podobnega pri drugih narodih. Smemo jo torej imeti za domačo ustvaritev. Ker je bila krajša varianta zapisana v okolici Gorice, ena pa v okolici Škocjana na Dolenjskem, je zelo verjetno, da je bila znana še drugod po Sloveniji. Ker je vsebina nenavadna, bo nemara prav, če še to navedemo v celoti:

1. Stóji, stóji, stóji hiša,
hiša svetga Jožefa.
2. V hiš stoji na miza,
le-ta miza kamnata.
3. Pri miz sedi svet Jožef,
zvesti varh je Kristusa.
4. On drobne bukle prebira
pa toči grenke sovzé.
5. V hišo pršva Mat Božja,
Déteta v naroč drži.
6. »Hvalen bodi, Jezus Kristus,
mir dej tej celi hiš.«
7. Toko je sveti Jožef reku,
zvesti varh je Kristusa:
8. »Hvalen bodi, Jezus Kristus,
amen bod na vekomej!«

9. Toko je Marija rekva:
 »Kaj je teb, lub sveti Jožef,
 10. ker drobne búkle prebiraš
 pa točiš grenke sovzé?«
11. Toko je svet Jožef reku,
 zvesti varh je Kristusa:
12. »Men se je múja jokáti,
 ker bom mogu štíbro dat,
 13. ker bom mogu štíbro dat,
 od tebé inoj mené,
 14. od tebé in od mené
 in od sinka Jezusa.«
15. Toko je svet Jožef reku,
 zvesti varh je Kristusa:
16. »Kdor bo men štíbro pomagu,
 bo z menoj v nebesa šov.«

Štíbra, zaradi katere sv. Jožef pretaka solze, ker je nima s čim plačati, pomeni lahko glavarino, davek, ki je bil vpeljan v 15. stol., ali pa davek sploh. Izraz je bil zapisan še v nekem urbarju 17. stol. *Bukle*, ki jih sv. Jožef bere, pa pomenijo davčno knjižico, vpeljano v 18. stol., in so bila v njej vpisana vsa davčna bremena.⁹ Potemtakem bi mogla pesem nastati v 18. stol., zagotovo med revnimi podeželani, ki jim je bilo vedno težko za denar.

Kdo so bili ustvarjalci naših legendarnih pesmi, ne vemo. Ker se niti po obliki, načinu izražanja in po glasbeni plati ne razlikujejo od drugih naših pesmi, smemo verjeti, da so jih zlagali taki kakor vse druge. Med janzenistično usmerjeno duhovščino 18. stol. (prim. uvod v pesmarico Ahaca Steržinarja 1729) so legendarne pesmi zbujale negotovanje, češ da so »čez božjo vero« in »od godcov sturjéne«, kar seveda ni res. V resnici so izraz globoke in otroško prirsčne pobožnosti naših ljudi, ki jim je Bog sicer Gospod, vendar blizu in so jim nebesa potrebna na zemlji, da zmorejo preživeti, kadar je težko. Stisk in nadlog pa je bilo v slovenski zgodovini zmeraj več kot dovolj.

Opombe

¹ SLP = Slovenske ljudske pesmi, 2. knj., Ljubljana, Slovenska matica, 1981, št. 102.

² Z. Kumer, Lepa si, roža Marija ... Zbirka slovenskih ljudskih pesmi o Mariji, Celje 1988, št. 3.

³ Š = K. Štrekelj, Slovenske narodne pesmi, 1.–4. Ljubljana 1895–1923, poslej cit. kot Š s pripadajočo številko, tokrat S 4769.

⁴ Op. 2, št. 5.

⁵ Glej št. 120–122 in 127 v zbirki Z. Kumer, Mi smo prišli nocoj k vam ... Slovenske koledniške pesmi, Ljubljana 1995.

⁶ Op. 2, št. 68, 70 in 107.

⁷ SLP št. 73.

⁸ SLP št. 72.

⁹ SLP št. 80/3 in komentar na str. 104s.

Valentin Metzinger, Sveta Družina, 1744, olje na platnu,
stranski oltar ž. c. Žalostne Matere Božje, Breznica.

P. ILDEFONS M. FUX OSB

Ida Friederike Görres in njena zamisel Jožefovih litanij

Ida Friederike Görres je bila šesti otrok diplomata Heinricha von Coudenhoveja-Kalergija in njegove japonske žene Mitsu Aoyama. Rojena je bila 2. decembra 1901 na gradu Ronsperg (Poběžovice), danes na Češkem. Odraščala je torej v kulturnem in cerkvenem svetu stare Avstrije, bila več mesecev novinka pri »Angleških gospodičnah« in leta 1935 poročila podjetniškega svetovalca inž. Carla-Josefa Görresa. V »šoli« Romana Guardinija je napisala odmevne knjige: »Telesna Cerkev«, »Pozimi raste kruh« idr.

Srečanje s svetniki je spremenilo in zaznamovalo njeno življenje¹. Že pri štirinajstih letih je odkrila sv. Frančiška Asiškega. V njej se je prebudil smisel za Božjo skrivnost. Dojela je, da svetniki na različne načine predstavljajo skrivnost Stvarnika in Odrešenika. Svetniki so pričevalci, vendar dokaj nepoznani v svetu, ki sicer misli, da jih pozna, v resnici pa ostaja tuj do njih: »Nikoli jim ne pridemo do dna!«² Še danes velja Krstnikova beseda: »Sredi med vami je nekdo, ki ga vi ne poznate« (Jn 1,26).

Ida Görres je kritično prebiralala običajno pisanje o svetnikih, hagiografijo. Ni ji ugajalo pretirano poudarjanje izrednosti in posebnosti v tolikih življenjepisih svetnikov kakor tudi ne moraliziranje v opisovanju. Sv. apostol Pavel je res povabil svoje naslovljence, naj ga posnemajo (prim. 1 Kor 4,16), in tudi Kristus sam je rekel apostolom, da jim je dal zgled, ko jim je umil noge (Jn 13,15). Ida Görres je močnejše pritegovalo skrito in neznanost, kar potrjuje naslov njene knjige, ki je zares veliko hagiografsko delo »Skrito

P. Ildefons M. Fux OSB, Ida Friederike Görres und ihr Entwurf zu einer Josefs-Litanei. Avtorjev rokopis prevedel Anton Štrukelj.

obličje. Razprava o Tereziji iz Lisieuxa»³. Avtorica zavrača očitek, da se nagiba k nespoštljivi predrznosti, češ da zmanjšuje veličino svetnikov in dvomi o njej. Nasprotno: Bog razodeva svoje veličastvo prav v krhkosti človeške posode. Bog je Gospod, ki deluje; brez njegove milosti je vse prazno. »Kadar sem slaboten, sem močan« (2 Kor 12,10). Ali niso to spoznavali in priznavali vsi svetniki vseh časov? To je hotela Ida Friederike Görres prikazati tudi z zamisljivo Jožefovih litanij. Poglejmo njihove vzklike.

Osnutek Jožefovih litanij:

Jožef, senca večnega Očeta
rejniki večnega Sina
učenec Svetega Duha
izvoljenec Svete Trojice

Jožef, glavar svete Družine
ženin Božje Porodnice
hranitelj Sina človekovega
skrbnik večne Besede
Jezusov vzgojitelj
skrbnik tvojega Gospoda
branitelj Izvira
čuvar skrivnosti
varuh našega zveličanja

Jožef, slava Izraela
sin Davidov
zaročen z Marijo
preizkušan z dvomi
potolažen po angelu
poučen po angelu
v sanjah razsvetljen
izpolnjevalec postave

okrepljen z milostjo
priča Kristusovega rojstva
begunec v Egipt
tesar v Nazaretu

Jožef, pravični mož
najzvestejši služabnik
strmeč in molčeč
popoln v preproščini
skala potrpežljivosti
ponižen in moder
velikodušen in srčen
pripravljen na vsak namig Boga
vselej pokoren
popoln v odpovedi
verujoč, ne da bi videl
živeč iz zaupanja
zanesljiv v ljubezni
umirajoč v pričakovanju
pričakujoč pred pragom
vzet v nebesa z Gospodom

Jožef, prijatelj družin
ogledalo zakonov
zaščitnik otrok
vzornik duhovnikov
svetilka vsakdanjosti
vodnik v nevarnosti
spremljevalec v neznano
zavetnik oseb brez otrok
tolažnik oseb, ki se odpovedujejo
prehranjevalec ubogih

Jožef, blagoslovljen in blažen
povišan z Jezusovo hvaležnostjo
ovenčan z veličastvom

vladar v božji hiši
oskrbnik božjih dobrin
delivec hrane v pravem času
mogočni priprošnjik
zaščitnik Cerkve
prosi za nas! Amen.

V tem osnutku, za katerega ne vemo, da bi bil sprejet v uradno cerkveno pobožnost, vzbuja pozornost, da so v vseh šestih skupinah navedeni vzkliki, ki se zdijo izrazitejši, krepkejši in ostrejši kakor tisti, ki jih najdemo v cerkveno odobrenih litanijah. Slednji se zdijo bolj zadržani.

Zdaj ni naša naloga, da bi v molitvi premišljevali vzklike, ki jih predlaga Ida F. Görres. A pri prvi skupini vzbuja pozornost, da so naravnani trinitarično⁴.

Posebej prisluhnemo ob izrazu »Očetova senca«, saj nanj ni mogel vplivati naslov knjige, ki jo je André Doze v francoskem izvirniku objavil šele leta 1989.⁵

V apostolskem pismu »Patris Corde« (8. december 2020) papež Frančišek omenja naslov »Očetova senca«. V št. 7 se sklicuje na poljskega pisatelja Jana Dobraczyńskega in njegovo knjigo »Očetova senca«.⁶

Spomnimo se, da vse tri Božje osebe skupaj delujejo navzven, »ad extra«. Človek je ustvarjen po Božji podobi in sličnosti, tudi red milosti je zgrajen skladno s stvarjenjskim redom. Zato ne sme presenečati, da očetovstvo Boga tukaj odseva kakor v zrcalu. Pomisliti smemo tudi na pojasnilo nadangela Gabriela, ki na Marijino vprašanje odgovori s sklicevanjem na Trojico: »... moč Najvišjega te bo obsenčila. Zato bo tudi Sveto, ki bo rojeno, Sin Božji« (Lk 1,35)⁷. To dejanje obsenčenja se zgodi v zgodovinskem času (v polnosti časa), a ima večnostno razsežnost, saj pri Bogu ni nobenega *prej* in *potem*, ampak nadčasni *zdaj*:

»Deus semper agens« (Bog vedno deluje). V tem smislu pravi sv. Frančišek Saleški, da so tri osebe svete Družine nekakšna Trojica na zemlji, kakor je presveta Trojica v nebesih.⁸

Tudi vzklík »Jezusov vzgojitelj« je pri Görresovi nov; ni ga v cerkveno odobrenih litanijah. Katekizem pravi, da se je »Božji Sin naučil moliti po svojem človeškem srcu. Učil se je tega od svoje matere« (KKC 2599) – in od sv. Jožefa, bi smeli dodati! Jožef uvaja Jezusa v religiozno kulturo Izraela, ko prižge sobotno luč in učlovečenega Božjega Sina jemlje s seboj v shodnico. Jožef s svojo očetovsko avtoriteto zahteva in pričakuje pokorščino (prim. Lk 2,51).

Jožef je imel veliko nalogo, da »je vzgajal Jezusa, se pravi, ga hranil in oblačil, ga poučeval v postavi in obrti, kakor to ustreza dolžnostim, naloženim očetu«. ⁹

Te skrivnosti pa se zavemo tudi v obratnem pomenu: Jezus sam je najprej in zlasti Jožefov učitelj. Kajti »kaj pa imaš, česar nisi prejel« (1 Kor 4,7). Na Božjega Sina se obračamo z molitvijo Saint-Sulpica: »Jezus, ki živiš v Mariji ...« ¹⁰ Ali ni mogoče, da Jezus kot darovalec vseh dobrih darov ustrezno živi tudi »v Jožefu«? To seveda ne razveljavlja zakonitosti rasti in zorenja, ampak spoštuje razvoj in razcvet. »Živim pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus« (Gal 2,20), in sicer kot učitelj v znanosti križa. »Jaz mu bom pokazal, koliko bo moral trpeti za moje ime« (Apd 9,16).

Tako se je tudi Jožef sam učil tega notranjega življenja; učil se je, kako naj hoče to, kar hoče njegov Sin, ki se je naselil v njegovem srcu (Jn 14,23): naučil se je popolnega češčenja nebeškega Očeta in popolnega darovanja samega sebe za »življenje sveta« (prim. Jn 6,51).

V tej luči naj bi razumevali tudi druge vzklíke, ki nas hkrati razsvetlujejo in krepijo. V sebi skrivajo milost za vse, ki se hočejo v premišljevanju bližati skrivnosti sv. Jožefa. Nagovarjajo nas zlasti vzdevki, da je bil sv. Jožef »preizkušen v dvomih«, da je »skala potrpežljivosti« in »vselej pokoren«, »popoln v odpovedi«, »umirajoč v pričakovanju«, »spremljevalec v neznanu« in ne nazadnje »povišan z Jezusovo hvaležnostjo«.

Ali poznamo sv. Jožefa? Morda smo zdaj previdnejši in ne pritrdimo prehitro. Varuh Božjih skrivnosti ostaja za nas same skrivnost, ki se bo v polnosti razodela šele v večnosti.

Opombe

¹ Prim. Ida F. Görres, *Aus der Welt der Heiligen*, Frankfurt/M. ²1959, 17–20.

² Pr. t., 19.

³ *Das verborgene Antlitz. Eine Studie über Therese von Lisieux*, Herder, Freiburg i. Br. 1944. Jeseni istega leta je bilo delo v bombnem napadu skoraj povsem uničeno.

⁴ Pri tem seveda ne prezremo, da se vse litanije začenjajo z vzkliki k Sveti Trojici. Glej tudi Ferdinand Holböck, *Litaneien-Katechismus*, Salzburg 1976, 11s.

⁵ Slovenski prevod: André Doze, Jožef, senca Očeta, Frančiškanski samostan Brezje 2000.

⁶ Izvirno delo: *Cień Ojca*, Varšava 1977 (slovenski prevod: Jan Dobraczyński, Očetova senca, Družina, Ljubljana 2020).

⁷ Prim. Joseph Müller, *Der heilige Joseph. Die dogmatischen Grundlagen seiner besonderen Verehrung*, Innsbruck 1937, 98–108

⁸ *Geistliche Gespräche. Deutsche Werk-Ausgabe*, zv. 2. str. 296s.

⁹ Janez Pavel II., apostolsko pismo *Redemptoris Custos* (15. avg. 1989, §16), obj. v tem zvezku.

¹⁰ To molitev je sestavil Charles de Condren in jo dopolnil Jean-Jacques Olier ergänzt. Glej Adolphe Tanqueray, *Grundriss der Asketischen und Mystischen Theologie*. Nemški prevod J. Sternaux SJ. Pariz, Tournai, Rim 1931, 1097–1104

Cerkev sv. Jožefa v Gorencih, župnija Semič

PAUL CLAUDEL

Sveti Jožef

Ko je orodje pospravljeno na svoje mesto in
delo dneva končano,
ko Izrael od Karmela do Jordana pozaspi v
žitno polje in noč,
kakor nekoč, ko je bil še deček
in je postajalo pretemno za branje,
Jožef z globokim vzdihom stopi v
pogovor z Bogom.
Raje je imel Modrost in mu jo pripeljejo,
da jo poroči.
Molči kakor zemlja v uri jutranje rose.
Vsega ima v izobilju in ponoči je ves predan
in v resnici.
Marija je njegova posest in v vsem skrbi zanjo.
Ni se v enem samem dnevu naučil,
da ni več sam.
Žena je osvojila vsak košček srca, ki je zdaj
previdno in očetovsko.
Ponovno je v raju z Evo!
Obraz, ki ga vsi ljudje potrebujejo,
se ljubeče in ponižno obrača k Jožefu.
To ni več ista molitev, to ni več davno čakanje,
odkar je nenadoma kakor roko
brez mržnje začutil oporo brezdanjega in čistega bitja.
To ni več povsem nezavarovana vera sredi noči, ljubezen je,
ki razlaga in učinkuje.

Jožef je z Marijo in Marija je z Očetom.
 In mi tudi, da bi bil dovoljen Bog, čigar
 dela presegajo naš razum.
 O, da Njegove luči ne bi ugasnila naša brlivka
 in Njegove besede hrup, ki ga povzročamo,
 da bi človek odnehal in bi prišlo Tvoje kraljestvo
 in se zgodila Tvoja volja,
 da bi ponovno našli studenec nedoumljivih
 sladkosti,
 da bi se morje umirilo in bi Marija nastopila,
 Ona, ki ima najboljši del in povzema trdoživost
 starega Izraela,
 Jožef, očak notranjosti, izprosi nam tihoto!

Paul Claudel, *Feuilles de saints* [Podobe svetnikov],
 Gallimard, Pariz ¹⁵1925, 39–41.

Francoski pesnik in dramatik Paul Claudel (6. avgust 1868–23. februar 1955) je bil družinski oče in diplomat. Ob pripravah na diplomski izpit iz prava je odkril Rimbauda, zavrgel materialistični in mehanistični svetovni nazor ter napisal prve simbolistične verzze. Na božični večer 25. decembra leta 1886 doživi spreobrnjenje v katedrali Notre Dame v Parizu pri večernicah, ob prepevanju Marijinega hvalospeva *Magnificat*. Njegovo pesem Sveti Jožef je iz francoščine prevedel Janez Ferkolj.

»Paul Claudel je na nekem predavanju leta 1920 takole govoril o pesništvu: *Kratkim pesmim bo do največje lepote vselej manjkala najvišja od umetnosti – umetnost kompozicije, skladnosti, ki na obsežni celoti povzdigne vsak delček in mu da polno vrednost ... Po mojem mnenju je smoter umetnosti prav raziskovanje celot, velikih gmot, ki jim vlada mogočna kompozicija, v kateri je še tako posrečen in vpadljiv domislek samo eden od posameznih učinkov.* S temi arhitekturnimi izrazi očitno namiguje na svojega tasta, ki ga je občudoval kot očaka številne družine in graditelja velikih stavb, med katerimi je najbolj znana fourvièrska cerkev na lyonskem griču. Claudel je arhitektu Perrinu ob smrti posvetil obširno pesem *Arhitekt*, ki je tudi sama

zgled Claudelovih monumentalnih kompozicij. Teološko zgradbo pesmi izvaja iz tastovega imena: Marija, *zavetnica cehov in obrti*, si ga je *izvolila za zidarja*. Ona je bila *prva v božjem načrtu*, Bog jo je kot stvarnik arhitekt postavil pred sebe in *njeno podobo nosil v srcu*, ko je s šestilom napravil prvi krog nad globokostjo (Prg 8,22sl.; prim. Mdr 8,6; Modrost kot umetnica). Ker nas je Bog ustvaril po svoji *stvariteljski* podobi, ga moramo posnemati tudi v svojem ustvarjanju. Naše delo se ne začne z našim prvim zamahom, temveč takrat, ko se v samozatajitvi zazremo v obraz nebeške Matere. Tudi na *tistem kraju*, kjer je pesnikov tast zdaj, se človekova dejavnost ne konča, kajti človek je princip reda in dejavnosti, navzoč med stvaritvijo in Bogom: ustvarjen je po podobi Njega, ki je *čisti dej* (*purus actus*), zato je zavezan dejavnosti.« (Prim. Marko Marinčič, Komentar in spremna študija h knjigi *Sejalec božje mere*, Mladinska knjiga, Ljubljana 1993, 260–262.)

ANTON ŠTRUKELJ

»Pojdite k Jožefu!« (1 Mz 41,55)

1. Leto sv. Jožefa – blagodejno presenečenje

Dobro in potrebno je, da se izročamo v varstvo sv. Jožefa, ga prosimo za pomoč in priprošnjo. Papež Frančišek je 8. decembra 2020, na slovesni praznik brezmadežnega spočetja Device Marije, blagodejno presenetil katoliško Cerkev, ko je razglasil »*letosv. Jožefa*«, ki traja od omenjenega praznika 2020 do 8. decembra 2021. Istega dne je bilo objavljeno papeževo pismo »*Patris Corde*«¹ in odlok apostolske penitenciarije² z navodili za obhajanje Jožefovega leta. Povod za Jožefovo leto, ki ga tokrat obhajamo prvič, je 150. obletnica povzdignjenja sv. Jožefa za zavetnika Cerkve.

2. Sv. Jožef – zavetnik vesoljne Cerkve (150-letnica)

Papež Frančišek v začetku svojega apostolskega pisma »*Patris Corde*« spomni, da mineva 150 let, odkar je blaženi Pij IX. 8. decembra 1870 razglasil sv. Jožefa za zavetnika katoliške Cerkve. Hkrati omenja, da »za Marijo, Jezusovo materjo, noben svetnik ne zavzema toliko prostora v papeškem učenju kakor Jožef, njen ženin. Moji predhodniki so poglobili sporočilo, vsebovano v nekaj podatkih, ki so nam jih posredovali evangeliji, da bi boljše poudarili Jožefovo središčno vlogo v zgodovini odrešenja: blaženi Pij IX. ga je razglasil za ,zavetnika katoliške Cerkve'³, častitljivi Pij XII. ga je predstavil kot ,zavetnika delavcev'⁴ in sv. Janez Pavel II. kot ,Odrešenikovega varuha'.⁵ Ljudstvo se mu priporoča kot ,priprošnjiku za srečno smrt'

(KKC 1014) ... V sv. Jožefu lahko vsi najdejo človeka, ki ostaja neopažen, moža vsakdanje, obzirne in skrite prisotnosti, priprošnjika, oporo in vodnika v trenutkih težav. Sv. Jožef nas spominja, da imajo vsi tisti, ki so na videz skriti ali v ,drugi vrsti', neprimerljivo vlogo v zgodovini odrešenja. Vsem gre beseda priznanja in hvaležnosti.«⁶

Omembe vredne so zgodovinske okoliščine pred 150 leti. Prvi vatikanski koncil se je začel natančno eno leto pred tem (8. decembra 1869), a je bil 20. oktobra 1870 preložen za nedoločen čas. V resnici je drugi vatikanski koncil (1962–1965) veljal za nadaljevanje prvega. Ta je bil nasilno prekinjen, ker je francoski cesar umaknil svojo vojsko, prej namenjeno varovanju cerkvene države, da bi jo poslal v vojno s Prusi. 20. septembra 1870 so italijanske čete vkorakale v Rim in kmalu po ljudskem glasovanju razglasile priključitev cerkvene države italijanskemu kraljestvu. Pri nasilni združitvi Italije pod vodstvom piemontske savojske vladarske hiše je imelo veliko vlogo prostožidarstvo⁷.

To dogajanje je neposreden povod za odlok, v katerem piše: »V teh žalostnih časih sovražniki napadajo Cerkev z vseh strani. Najhujše tegobe jo tako zelo zatirajo, da hudobni ljudje menijo, da so peklenske sile končno premagale Cerkev«.⁸ Imenovanje sv. Jožefa za varuha Cerkve naj bi odgovorilo na to preizkušnjo. Ker si je italijanska vlada lastila pravico, da potrjuje papeške dokumente, je odredba izšla »samo« kot odlok Kongregacije za svete obrede in ne kot papeška bula ali apostolsko pismo.

Odlok se začena s tipološko razlago Svetega pisma: starozavezni očak Jožef je pripravljal odrešenjsko-zgodovinsko nalogo sv. Jožefa:⁹ »Kakor je Bog Jožefa, sina očaka Jakoba, postavil za gospodarja nad vsem Egiptom, da bi ljudstvu zagotovil za življenje potrebno žito, tako je Večni, ko je bil čas dopolnjen in je hotel poslati na svet svojega Edinorojenca, da bi svet odrešil, postavil drugega Jožefa, ki mu je bil prvi predpoda. Večni ga je določil za gospodarja in kneza svoje hiše in svojih dobrin; njegovi skrbi je zaupal najbogatejše zaklade.« Povabilo »Pojdite k Jožefu« (Ite ad Ioseph)¹⁰, ki je uveljavljeno že v času sv. Terezije Avilske in ki ga prevzema tudi papež Francišek,¹¹ izhaja iz te razlage (1 Mz 41,55).

Kongregacija za svete obrede seveda poudarja zlasti novo-zavezno utemeljitev: Jožef »se je poročil z brezmadežno Devico Marijo, iz katere je bil po moči Svetega Duha rojen naš Gospod Jezus Kristus, ki je hotel v očeh vseh veljati za Jožefovega sina in mu je bil pokoren. Tistega, ki so ga toliki preroki in kralji želeli videti, Jožef ni le videl, ampak se je z njim pogovarjal, ga z očeto-vsko nežnostjo objemal ...; z neprimerljivo skrbjo je hranil tistega, ki naj bi ga verniki jedli kot kruh večnega življenja. Zaradi tega vzvišenega dostojanstva, ki ga je Bog podelil svojemu nadvse zvestemu služabniku, je Cerkev vedno nadvse častila in slavila svetega Jožefa, po vrsti za deviško Božjo materjo, njegovo nevesto; stalno ga je prosila za pomoč v pretečih nevarnostih.«¹²

Kakor je Jožef na zemlji varoval Jezusa in Marijo, tako naj bi se kot zavetnik zavzemal za vso Cerkev. Njegova naloga čistega Ženina Božje matere in krušnega očeta učlovečenega Božjega Sina se po svoje nadaljuje v zgodovini Cerkve. Sv. Jožef je zavetnik Kristusove Cerkve, ker je varoval skrivnost učlovečenja Božjega Sina, Glave svete Cerkve.

Kakor rečeno, se apostolsko pismo papeža Frančiška sklicuje na odlok Kongregacije za svete obrede iz leta 1870 in na apostolsko pismo Pija XI. »Inclytum Patriarcham« (1871)¹³, a tudi na apostolsko pismo sv. Janeza Pavla II. »Redemptoris custos« (1989)¹⁴. Ni pa navedena okrožnica »Quamquam pluries« papeža Leona XIII.,¹⁵ ki je najobsežnejši in najtemeljitejši dokument papeškega cerkvenega učiteljstva o sv. Jožefu. Papež Frančišek omenja osebno pobožnost, saj vsak dan že več kot štirideset let po hvalnicah moli lepo molitev k sv. Jožefu.¹⁶

Svoje spoštovanje do sv. Jožefa je papež Frančišek izrazil že na začetku svojega papeževanja, ko je ime sv. Jožefa sprejel v vse evharistične molitve (kar je pripravil že papež Benedikt XVI., Joseph Ratzinger) in v svoj grb dodal simbol Jezusovega krušnega očeta.¹⁷ Že sv. Janez XXIII. (Giuseppe Roncalli) je ime sv. Jožefa leta 1962 sprejel v (takrat edino) evharistično molitev rimskega obreda, v rimski kanon,¹⁸ in 19. marca 1961 razglasil Jezusovega rednika za zaščitnika drugega vatikanskega koncila.¹⁹

3. Navodila apostolske penitenciarije za Jožefovo leto

Odlok apostolske penitenciarije podeljuje posebne odpustke za vse »leto sv. Jožefa«, do 8. decembra 2021. Na kratko nas spomni na splošne pogoje za popolni odpustek (vseh kazni za greh): zakramentalna spoved, evharistično obhajilo, molitev po namenu svetega očeta in notranja nenavezanost na katerikoli greh. Omenjene so te možnosti za pridobitev popolnega odpustka:

* Vsaj tridesetminutno premišljevanje Gospodove molitve Oče naš.

* Vsaj enodnevne duhovne vaje, kjer je predvideno eno premišljevanje o sv. Jožefu.

* Eno delo telesnega ali duhovnega usmiljenja po zgledu sv. Jožefa.²⁰

* Molitev rožnega venca v družinah. Za Jožefovo leto je na novo priporočeno, naj zaročenci molijo rožni venec.

* Varstvu sv. Jožefa priporočati delo.

* Prosimi sv. Jožefa, da delavci najdejo zaposlitev; delo naj se opravlja dostojno.

* Litanije sv. Jožefa ali akathistos v čast sv. Jožefu. Litanije je papež Pij X. odobril leta 1909.

* Molitev cerkveno odobrene molitve, npr. »K tebi, o sveti Jožef«.

* Maše v čast sv. Jožefu, zlasti na slovesni praznik 19. marca in ob spominu 1. maja ter ob sredah, ker je ta dan posvečen njemu.

* V sedanji stiski in vselej naj zlasti starejši, bolni in umirajoči častijo sv. Jožefa, upanje bolnikov in zavetnika umirajočih. Duhovniki naj krepčajo bolne s svetimi zakramenti.

4. Češčenje sv. Jožefa v zgodovini in danes

Božji služabnik Anton Strle v opisu slovesnega praznika sv. Jožefa, moža Device Marije, v Letu svetnikov pregledno prikaže, kako se je v Cerkvi češčenje sv. Jožefa vedno bolj uveljavljalo: »Na slovenskih tleh je bilo češčenje sv. Jožefa znano že pred uvedbo

njegovega praznika v l. 1621. Tedaj je svetnikovo čast z vso vnemo oznanjal škof Tomaž Hren. Več naših krajev in dežel je sv. Jožefa izbralo za prvega zavetnika. Za Hrenom ga je rad slavil v svojih govorih Janez Ludvik Schönleben; češčenje so pospeševali tudi naši redovi, najbolj avguštinci. Do zdaj je bilo na Slovenskem sv. Jožefu posvečenih že 28 cerkva in 8 kapel. Tudi slovenski likovni umetniki so sv. Jožefa mnogokrat uspešno upodabljali.«²¹

Etnomuzikologinja dr. Zmaga Kumer je po svojih raziskavah napisala »Podobo sv. Jožefa v slovenski ljudski pesmi«. ²² Najprej poudari, da je »Slovenija bogata dežela, kar se odraža v naravnih lepotah, kulturi in umetnosti, pa tudi v ljudskem izročilu, ki mu je krščanstvo vtisnilo tako izrazit pečat, da ga ni mogoče prezreti. Ne samo, da je naša domovina posejana s cerkvicami kakor nobena druga na svetu, tudi našega pesemskega izročila – katerega množino nam zavidajo veliki narodi –, si ne moremo predstavljati brez nabožnih in legendarnih pesmi.« Nato predstavi podobo sv. Jožefa v slovenski ljudski pesmi. »Krušni oče Jezusa Kristusa nastopa v evangeliju samo ob petih priložnostih ... Moral je biti zelo zadržan, skromen in molčeč, saj ni sporočena niti ena njegovih besed. Tudi v naši ljudski pesmi je tak. Kadar je treba, zna biti dejaven, Mariji obziren, nežen mož in vedno naredi, kar je v danem trenutku božja volja.«²³ V nadaljevanju odkrivamo bogastvo našega pesemskega izročila, ki opeva Jožefove vrline. Ni čudno, da je tudi duhovnik in skladatelj prof. Matija Tomc uglasbil kantato »Slovenski božič« ob teh častitljivih starodavnih besedilih.

Večja duhovna središča v Sloveniji, posvečena svetemu Jožefu

1. Duhovno središče svetega Jožefa – Poljane Ljubljana
2. Župnija svetega Jožefa – Maribor
3. Cerkev svetega Jožefa – Celje
4. Župnija svetega Jožefa – Vir pri Domžalah
5. Župnija svetega Jožefa – Ivančna Gorica
6. Župnija svetega Jožefa Delavca – Idrija

Češčenje sv. Jožefa se je okrepilo v srednjem in novem veku. Hkrati je bila njegova vloga osvetljena teološko. Johannes Gerson

(1363–1429), kancler pariške univerze, je na zasedanju koncila v Konstanci 8. septembra 1416 predlagal, da bi sv. Jožefa razglasili za zavetnika katoliške Cerkve. Gerson je moral pred svojim nasprotnikom, nasilnim burgundskim vojvodom, pobegniti na Tirolsko in je v Rattenbergu 27. julija 1418 dokončal svojo pesnitev v čast sv. Jožefu, imenovano »Josephina«, ki šteje 3000 verzov. Poleg tega učenjaka so češčenje sv. Jožefa zelo pospeševali sv. Bernard iz Clairvauxa, sv. Bernardin Sienski in mistikinje: sv. Gertruda (Jedrt) iz Helfte, sv. Brigita Švedska (božično videnje) in sv. Terezija Avilska. Nekaj besedil slednje je v nadaljevanju. Omeniti je treba tudi sv. Frančiška Saleškega, sv. Johna Henryja Newmana in bl. Karla de Foucaulda ter nekatere zgledne kristjane.²⁴

Francoski pisatelj Paul Claudel (1868–1955) je nekoč v pismu prijatelju pripomnil: »To, kar me trenutno posebno zaposluje, je ta veliki in nekoliko skrivnostni lik svetega Jožefa. Ljudje iz tako imenovanih boljših krogov se že ob omembi njegovega imena nasmehnejo. Sveti Jožef je bil hkrati delavec in plemič (...) Koliko protislovnega je pač na tem liku! Je zavetnik poročenih in hkrati družinskih očetov, zavetnik laikov in kontemplativnih redovnikov, zavetnik duhovnikov kakor zaposlenih v poklicih (...) Tukaj v Nazaretu so samo trije ubogi ljudje, ki se ljubijo, in ti trije bodo spremenili obličje zemlje.«²⁵

Navedimo še »Molitev k svetemu Jožefu« sv. Janeza Henrika Newmana: »O Bog, ki si v neizrekljivi previdnosti blaženega Jožefa milostno izvolil za ženina svoje presvete Matere, daj nam, te prosimo, da bomo njega, ki ga za varuha častimo na zemlji, imeli za priprošnjika v nebesih. – Sveti Jožef, pomagaj mi postati tako iskren in čist, da bo prijateljsko oko brez strahu in skrbi gledalo v moje srce, kakor sta Jezus in Marija gledala v tvoje. Izprosi mi milost svete preprostosti in ljubezni, da se bom tebe ter Marije in Jezusa oklepal predvsem z ljubeznijo, kakor si ti ljubil Jezusa in Marijo. Pomagaj mi, da ti postanem podoben v čistosti, preprostosti in pobožnosti. Amen.«²⁶

Bl. Karl de Foucauld piše svojemu prijatelju tolažilne besede: »Ne skrbi zase, ker si sam, brez prijatelja, brez duhovne opore; jaz ne trpim zaradi te osamljenosti, imamo jo za zelo prijetno. Imam

Najsvetejše, najboljšega vseh prijateljev, s katerim morem govoriti noč in dan; imam sveto Devico in svetega Jožefa, imam vse svetnike: srečen sem in nič mi ne manjka.«²⁷

Pojdite k Jožefu! *Ite ad Joseph!* Ta nasvet nam torej poleg cerkvenega učiteljstva številnih papežev dajejo mnogi svetniki in zgledni kristjani. Temu je treba dodati vedno večje zanimanje za »jožefologijo« tudi med teologi. Leta 2005 je bil v marijanskem romarskem kraju Kevelaer mednarodni kongres o sv. Jožefu. Poleg referatov na tem kongresu²⁸ je pomemben zlasti članek, ki ga je objavil Johannes Stöhr, s številnimi podatki in seznamom slovstva o svetem Jožefu.²⁹

5. Sv. Terezija Avilska o češčenju sv. Jožefa

Sv. Terezija Avilska v svojem življenjepisu posebej spregovori o češčenju sv. Jožefa. Pravi, da je bila vedno uslišana v vseh zadevah. Zato tudi drugim močno priporoča to češčenje. Takole piše:

»Začela sem iskati pomoči za svoje želje v mašnih pobožnostih in drugih odobrenih molitvenih vajah; drugačnih molitvenih obrazcev, združenih s ceremonijami, ki jih uporabljajo nekatere osebe, zlasti ženske, nisem nikoli marala. Prav te ceremonije so v molivcih netile pobožnost, meni pa niso ugajale. Pozneje so priznali, da so te pobožnosti praznoverne in da se ne spodobijo. Za svojega posredovalca in gospoda sem si izbrala slavnega svetega Jožefa in se mu prav goreče priporočala. Jasno sem spoznala, da me je prav ta moj oče in gospod rešil ne le iz tedanje stiske, temveč tudi iz drugih še večjih stisk, ki so se tikale časti in dušnega blagra, in da je dosegel celó več, kot sem si ga upala prositi. Ne spominjam se, da bi ga bila doslej prosila za kaj, v čemer mi ne bi bil ustregel. Čudovito je, kolikšne milosti mi je podaril Bog po posredovanju tega blaženega svetnika in kolikerih nevarnosti za dušo in telo me je po njem otel. Kakor kaže, je Bog drugim svetnikom podelil milost, da morejo pomagati le v zadevah določene vrste, v tem slavnem svetniku pa sem spoznala pomočnika za vse zadeve brez razločka. Brez dvoma nam hoče Gospod pokazati, da se v nebesih strinja z vsem, za kar

ga prosi, saj mu je bil tudi na zemlji poslušen kot svojemu redniku in skrbniku, ki mu je imel pravico ukazovati. To so izkusile tudi druge osebe, ki sem jim svetovala, da se mu priporoče. Sedaj jih že veliko časti tega svetnika in vse je potrjeno, kar sem rekla.

Njegov praznik sem praznovala vselej slovesno, kolikor sem mogla. ... Vsakemu bi svetovala, naj časti tega svetnika, ker vem iz mnogih izkustev, kolikšne milosti dosega pri Bogu. Ne poznam nikogar, ki bi gojil pravo pobožnost do njega in mu služil s posebnimi vajami, da ne bi v večji meri napredoval tudi v kreposti; kajti svetnik kaj krepko vnema duše, ki se mu priporočajo. Mislim, da ga že nekaj let, vselej na njegov praznik, prosim za posebno milost, in še vselej sem bila uslišana. Če prošnja ni povsem dobra, izbere kaj boljšega zame.

Če bi bila oseba, ki piše z veljavo, bi želela na drobno in široko pripovedovati o milostih, ki jih je ta slavni svetnik že izprosil meni in drugim. V mnogih stvareh sem krajša, kot mi je sami ljubo, da ne bi prekoračila okvira danega mi naloga, v drugih morda zopet obširnejša, kot bi bilo potrebno, ker mi pač za vse dobro manjka razuma – kdor mi noče verjeti, ga prosim pri ljubezni do Boga, naj se prepriča sam; izkusil bo, kako koristno je, če se temu slavnemu očaku priporočimo in ga pobožno častimo.

Posebno naj bi se v ljubezni zanj vneli taki, ki so predani notranji molitvi; ne vem namreč, kako bi se mogli spominjati kraljice angelov in se spominjati časa, ko je z detetom Jezusom toliko trpela, ne da bi bili hvaležni tudi svetemu Jožefu, ki jima je tako dobrotno pomagal. Kdor npr. ne najde učitelja za notranjo molitev, naj se odloči za tega slavnega svetnika in ne bo zgrešil. Bog daj, da se ne bi pregrešila s tem, da tako smelo govorim o njem! Čeprav se javno štejem med njegove častilke, sem mu vendar le nemarno služila in ga površno posnemala. Ta svetnik torej je povzročil v svoji znani dobroti, da sem spet mogla vstati s postelje in shoditi ter da nisem bila več hroma. Jaz pa, kakršna sem, sem to dobroto slabo izkoristila.«³⁰

Dodajmo še ljubeč zapis sv. Terezije Deteta Jezusa o nazareški Družini. »Kako lepo bo spoznati v nebesih vse, kar se je zgodilo v

sveti Družini! Ko je mali Jezus začel odraščati, je morda rekel Devici Mariji, ko je videl, da se posti: ‚Jaz bi se tudi postil.‘ In Devica Marija je odgovarjala: ‚Ne, moj mali Jezus, ti si še premajhen, ti nimaš moči.‘ Morda pa mu tega ni upala braniti. – In dobri sv. Jožef! O, kako rada ga imam! On se ni mogel postiti zaradi napornega dela. – Vidim, kako obla, potem si od časa do časa obriše čelo. O, kako se mi smili! Kako se mi zdi, da je bilo njihovo življenje preprosto! – Rojakinje so se prihajale po domače pogovarjat z Marijo. Včasih so jo prosile, naj jim zaupa svojega malega Jezusa, da bi se šel igrat z njihovimi otroki. In mali Jezus je pogledal Marijo, da bi ugotovil, če se sme iti. Včasih so dobre žene šle tudi naravnost k Jezusu in mu preprosto rekle: ‚Pridi se igrat z mojim dečkom!‘ itd. – Ko mislim na sveto Družino, si zelo rada predstavljam čisto navadno življenje. Ne vse tisto, kar nam govorijo, vse tisto, kar domnevajo. Na primer, da je mali Jezus zgnetel iz zemlje ptice, dihnil vanje in jim dal življenje. Ah, kje pa, mali Jezus ni delal takih nepotrebnih čudežev, niti zato, da bi razveselil svojo Mater. Zakaj pa potem niso bili preneseni v Egipt po čudežu, ki bi bil veliko bolj potreben in tako lahek za ljubega Boga. In v hipu bi se znašli tam! Pa ne, vse v njihovem življenju je potekalo tako kakor v našem. – In koliko težav, razočaranj! Kolikokrat so leteli očitki na dobrega sv. Jožefa! Kolikokrat mu niso hoteli plačati njegovega dela! O, kako začudeni bi bili, če bi vedeli vse, kar so pretrpeli! Itd. Itd.«³¹

6. *Adrienne von Speyr o sv. Jožefu*

Papež sv. Janez Pavel II. v svoji apostolski spodbudi »Odrešenikov varuh« jasno poudari in lepo razloži, da sta bila preblašena Devica Marija in sv. Jožef poročena.³² Poroča med Marijo in Jožefom ima velik teološki pomen. Njuna poročenost je ne le nujno potrebna zato, da more Marijin otrok veljati za Davidovega potomca, ampak tudi zato, da bi privedla do izpolnitve smisla starozavezne poročenosti. Jožef dopolni rodovitnost Abrahama, ki je dal Bogu vso čast in je razumel svojo rodovitnost kot »vstajenje

od mrtvih«, tako da je dal Bogu celoten prostor. To je za moža, ki je živel v naravnosti na poročenost, odpoved iz vere in prav s tem deležnost pri deviški rodovitnosti njegove žene. V tem je Jožef povsem v območju nove zaveze. Kar se tiče telesa, se more zdeti, da je Jožef samo »rednik« ali »krušni oče« Detetu. A duhovno je veliko globlje udeležen pri očetovstvu Boga samega, ko tiho in brez glasu pritrdi tisti odpovedi, ki jo zahteva angel. A ne smemo pozabiti na Jožefovo skrito deviško rodovitnost, ko vidimo Marijino milost v polni luči. Zakonska zveza Jožefa z Marijo je zgled tako za poročene kakor za deviške v Kristusovi Cerkvi.³³

Adrienne von Speyr v svoji knjigi o Mariji »Gospodova dekla« v sedmem poglavju spregovori o *Mariji in Jožefu*.³⁴ Iz duhovno globoke in bogate vsebine premišljevanj, ki so sad molitve ter naj bi jih brali in premišljevali v molitveni zbranosti, navedimo nekaj odlomkov. Sproti bodo navedene strani v knjigi. Zaradi preglednosti bodo nekatere besede v poševni pisavi, česar v knjigi ni.

Marija in Jožef »sta se zaročila kakor ljudje, ki hočejo služiti Bogu in pripadati drug drugemu. Obe nameri ne stojita zanju enakovredno druga ob drugi: določujoča volja za služenje je tisto, kar določa in je temelj njune medsebojne pripadnosti. Svojo poroko in vse svoje življenje posvečata temu služenju. To vesta že pri zaroki tako močno, da ne izključujeta niti ene same možnosti za služenje, ki bi jo mogel Bog odrediti v njunem zakonu. Odprtost, ki jo dobita s svojo obljubo drug drugemu, ne potisne v njunih srcih ljubezni do Boga na drugo mesto: tako prej kakor slej stoji na prvem mestu. Kakor je bila doslej prva misel obeh služba Bogu, tako bo ta služba Bogu tudi prva misel njune skupnosti. Le znotraj te misli se jima more njuna ljubezen kazati kot smiselna« (53).

Marija, brez madeža izvirnega greha spočeta, ne občuti nikakršnega nasprotja ali napetosti med svojo predanostjo Bogu in predanostjo možu. »Marija nima v sebi ničesar, kar bi moralo biti šele z izkušnjo in očiščenjem popolno privedeno v urejenost z Bogom ... Oblikovanje svojega zakona pušča prav tako odprto, kakor prepušča

Bogu oblikovanje svojega življenja. Ve le to, da je po Bogu samem tako vezana na svojega moža, da ta vezanost izključuje vsako razmerje kakega drugega moškega. Ko reče angelu «ne poznam moža», tedaj glede na angelovo obljubo, ki očitno ne kaže na zvezo z Jožefom, izključuje s tem vsako drugo človeško razmerje. A tudi ni mogoče reči, da je zagotovo pričakovala otroke od Jožefa. Tudi s tem bi – kakor z zaobljubo devištva – nekaj vnaprej določala ... Marija živi onstran te odločitve; odločitev za zakon zanjo ni odločitev zoper devištvo, odločitev za svetni stan ni odločitev zoper stan popolnosti. O združljivosti obeh ne razmišlja. Pozna le določitev, ki jo izpolni brez slehernega ovinka, zaustavljanja, pomikanja nazaj: izpolnjevati v vsem popolnoma božjo voljo. Njeno življenje poteka v takšni premici brez ovinka, ki pelje od brezmadežnega spočetja do poroke, do pritrditve angelu, do roditve in do križa. S tem Marija pokaže, da ni podvržena postavi izvirnega greha. Kajti v raji ne bi bilo dveh med seboj se izključujočih stanov. Telesna rodovitnost ne bi bila v nikakršnem nasprotju z Bogu posvečenim devištvom« (54–55).

»Pri Jožefu je vse drugače. Podvržen je bil postavi izvirnega greha in ne more drugače, kakor da opaža in upošteva nasprotje med zakonskim stanom in devištvom. Zaroka mu pomeni začetni korak k normalnemu zemeljskemu zakonu. Jožef je čist in pravičen ter živi v smislu pravičnosti svojih očetov. Njegova čistost nima nič opraviti s plehko impotenco, ki se zdi, da mu jo prideva večina podob. Če se bo moral odpovedati, tedaj bo to odpoved napravila njegova celotna moškost in bo s tem okrepljen ravno v svoji moškosti. Trdna odločnost njegove odpovedi mu bo dala moč, da ostane znotraj svoje naloge in da v njej raste. Jožef ne bo stal medleč poleg Marije, temveč kot mož, ki ve za svojo moč, a jo je v preprostosti in velikodušnosti žrtvoval. Njegova odpoved je sprejeta trdno in krepko, nato pa za vedno potopljena v molčanje. Vse je tako zelo v redu in zaključeno, da ne bo treba o tem nikdar več govoriti.

Pri zaroki pa Jožef izkusi resnično žensko ljubezen in ta ljubezen njegove neveste ga obogati, kakor more izpolniti moža

le ženska ljubezen. V luči te ljubezni vidi Jožef pred seboj svoje življenje, katero naj kot soprog oblikuje za družino. V svobodi in odgovornosti je izbral zakonski stan in od Boga bo prejel zakon in ne redovniškega stanu. *In v tem zakonskem stanu mu bo Bog naložil zdržnost.* V ta namen ni prestavljen v samostan. Jožef živi v svoji hiši z ženo in otrokom, tako da ga na zunaj ni mogoče razlikovati od drugih zakonskih mož. Sredi v svetu se mora vaditi v zdržnosti.

Čist je in bo to vedno ostal. Toda pred tem se je pripravljaj na navaden človeški zakon. Tako bo moral v svojih načrtih in pričakovanju iti nazaj ... Vendar ni brez celotne človeške ljubezni. Jožef ni pohabljenec; z vsem svojim telesom je v službi Bogu. Njegova ljubezen do Marije je polna človeška ljubezen v Bogu. In ko mora stopiti nazaj, pred čudežem Svetega Duha, bo to zanj odpoved. Odpoved, ne razočaranost, kajti razočaranost bi predpostavljala poželjivost. Toda njegova odpoved mu bo zopet podarila vse povečano. To bo težko, toda nikdar bridko, temveč bo odpiralo dostop do božjih skrivnosti« (55–56).

»Ko še ničesar ne sluti, zagleda nosečnost svoje neveste. In ne more drugače kakor dvomiti. Njegovi dvomi so popolnoma stvarni. Marije ne sumniči. Preprosto je odkril, da njegova nevesta pričakuje otroka ... Jožef ne misli na to, da bi se razsrdil zoper njo. Tudi v dvomu obdrži distanco do nje, razdaljo spoštljivosti, kakršno je vedno imel in ki ga ne bo nikdar zapustila. Svojim premislekom ne dovoli, da bi šli do konca, do na videz neizogibnega sklepanja.

Tako pretehtava v svojem srcu. Mati pa molči, ker ima v posesti neposredno skrivnost z Bogom. Marija razume, da je ta skrivnost skrivnost celotne nastajajoče Cerkve, da torej ne more z njo razpolagati. V tej skrivnosti ni ničesar, kar bi bilo primerno za sporočilo Jožefu ... Marijina skrivnost ni sporočljiva; Marija molči in njeno molčanje raste skupaj z rastočim otrokom. Čim bolj dobiva otrok obliko, toliko globlje Marija molči. In njeno molčanje zopet dovoljuje skrivnosti, da raste. V molku se okrepi njena pritrditev« (56–57).

Prav je, da posebej počastimo Marijino in Jožefovo molččnost. »Živeti v veri pomeni živeti v molku. Tako poteka bivanje Matere v skritosti velikega molka. To je molk okoli nje; ljudje ničesar ne vedo

o njenem resničnem življenju v skrivnosti njenega devištva. *Niti Jožef o njej ničesar ne zve; priti mora angel in ga uvesti v skrivnost.* Toda molk okoli nje je posledica njenega molka. Marija ne postane ljudem snov za pogovore, ker sama o sebi molči; in to dela zaradi tega, da bi ščitila Sinovo skrivnost. Tako posredno ščiti tudi lastno skrivnost. Pozneje, ko Sin nastopa javno, molči še naprej, ker ni njena naloga, da bi govorila. V tem molku se udeležuje pogovora med Sinom in njegovim nebeškim Očetom, kar je sploh bistvo (substancia) molitve, in molči tudi iz svete spoštljivosti, da s svojim govorjenjem ne bi preglasila Božje Besede« (22).

Hans Urs von Balthasar končuje svoj opis ali portret sv. Jožefa z značilno oznako: »Dobro je, da Jožef jasnemu obrisu svojega lika ni dodal niti ene same besede razlage o sebi. Beseda, ki jo Bog govori z njim, te razlage ne potrebuje.«³⁵ Ali ne velja ista odlika tudi za vso sveto Družino? Saj nam evangelisti ne ohranjajo nobene druge besede iz Jezusovega »skritega življenja« v Nazaretu razen Marijinega začudenega in rahlo očitajočega vprašanja Dvanajstletnemu (Lk 2,48). Ne vemo, kaj so se pogovarjali v sveti Družini. Pač pa sv. Luka dvakrat s poudarkom omenja, da je »Marija vse besede ohranila in premišljevala v svojem srcu« (Lk 2,19.51). Molk in premišljevanje. Molk in izpolnjevanje Božje volje. »Faire sans dire« (Stori brez besede – vodilo plemiške družine Von Speyr).

V nadaljnjem opisu molka, značilnega za Marijo in Jožefa, se Adrienne von Speyr za hip ustavi pri zakoncih, ki morajo tudi ohranjati spoštljiv molk drug pred drugim, zlasti glede najbolj osebnega odnosa do Boga.

»Četudi so njeni odnosi do Jožefa odnosi neveste do njenega ženina, je vendar njeno pričakovanje zadnje, o čemer bi mu mogla pripovedovati. Kajti Marija ni samo devica po telesu, temveč prav tako in še veliko bolj po duhu. Njena samoumevna sramežljivost, ki ni nikakršna zavrtost, temveč moč, ji prepoveduje govoriti. Zaradi tega ni prav nič manj pripravljena vse deliti z Jožefom, biti mu soproga vse življenje, na način, kakor sta to predvidevala angel in obljuba. Toda govoriti o tem ne more. Tako varujeta krščanska zakonca svojo skrivnost, ki jo ima vsak od njiju pred Bogom. Dr-

žeč se za roko gresta v cerkev, toda o tem, česar se je vsak izmed njiju spovedal, drug z drugim potem ne govorita. In ta molk ne omejuje in ne moti njune intimnosti. Po svojem tesnem sožitju si morda lahko predstavljata, česa se je drugemu bilo treba spovedati, toda nikdar ne bosta poskušala, tudi ne zgolj samo zase, priti do te predstave: iz spoštljivosti drug pred drugim in iz spoštljivosti pred Bogom. Pravilna spoved, to se pravi taka spoved, ki jo človek razume kot izpoved pred Bogom, je pogoj in osnova za molččnost, ki jo je Marija prejela in ohranila s svojim pogovorom z angelom. In njenemu molku ustreza molčanje Jožefa samega, ki tudi ne postavlja nobenega vprašanja in ki je napolnjen z enako spoštljivostjo pred skrivnostjo» (57–58).

Milost molka, dolžnost molčanja živi naprej v krščanskih zakonih, ki so sklenjeni v Bogu. Tako mož kakor žena sta naposled odgovorna Bogu. Čim bolj sta zvesta in vdana Bogu, tem bolj bosta zvesta in predana tudi drug drugemu. »V trenutku, ko hoče Jožef ukrepati, ker mu grozi, da nanašanje dejstva na njega samega postane neizogibno, se mu prikaže angel in mu razjasni. *Angel razvozla molk z božje strani.* Ne razreši ga s človekove strani. Angel omogoči, da se njun obojestranski molk izlije v novo molčanje, v katerem bo tisto vedenje in razumevanje, ki je bilo prej le enostransko, odslej postalo medsebojno. To bo molk sporazumevanja, ne da bi kadarkoli med njima prišlo do pogovora o skrivnosti te nosečnosti. Tako bosta tudi dva čista človeka v zakonu komaj kaj govorila o svoji najintimnejši združitvi niti o tem ne bosta govorila, kar sta prej o tem mislila in občutila. Vse ostane zaklenjeno v deju spoštljivosti drugega pred drugim, v deju, ki terja molk. Toliko bolj more biti deležna varstva Marijina skrivnost, kajti njena vezanost na Boga je globlja kakor vsaka vezanost na kakega moža. *Ta Materin molk pred njenim zemeljskim ženinom ne bo šel Cerkvi nikoli v izgubo. To je milost, ki živi naprej v krščanskih zakonih.* Skrivnost zakoncev, skrivnost, ki jo ima vsak od njiju pred Bogom, ne le, da ne more motiti medsebojne ljubezni, temveč jo lahko samo napravi rodovitno, jo poglobi, oplemeniti. Še zdaleč ta skrivnost ne ogroža celostnosti

podarjanja, temveč je za trajno najboljše jamstvo za vedno novo živost človeške ljubezni.

Marija je v pritrditvi angelu dala neomejeno pritrditvev, ne da bi prej vprašala Jožefa. S tem ni posegla v njegove pravice in ni samovoljno razpolagala z njunim obojestranskim zakonom. Bog je tako odredil in Marija se je uklonila ... Jožef ostane še vedno svoboden, da angelu odgovori z «da» ali «ne». Tudi on se bo moral osebno odločiti ... Gotovo ostane tudi njegova pritrditvev izrečena neposredno Bogu, a kljub temu ostane nekaj drugotnega, naslednjega. Zaobsežena in zaobjeta je od Marijine pritrditvev; Marija je svoj «da» izrekla vključno že tudi za Jožefa. Kajti Gospod hoče biti pri svojem učlovečenju rojen v družini; najti je torej treba tudi moža, ki to voljo uresniči. In ta ne more biti nihče drug kakor ženin Božje matere. Tako sega njena pritrditvev onkraj njene osebne usode; in to ne nezavestno: Marija se zaveda daljnosežnosti zase, za Jožefa, za Gospoda in za celotno človeštvo. Za vse, kar je s tem bistveno povezano, je Marija bistveno pripravljena« (58–59).

»Bog lahko poseže v vsako zakonsko zvezo in z njo razpolaga« (59). »Marija živi z Jožefom v resničnem zakonu. Toda duh zaobljube je uresničen v tem zakonu, in sicer tako na Marijini kakor na Jožefovi strani. Oba živita od časa svoje zaroke dalje v posebni pokorščini do Boga – sicer ne bi oba dala svoje pritrditvev enkratni poklicanosti – in živita v kontemplaciji, sicer se ne bi angel obema prikazal« (60).

V resničnem zakonu Marije in Jožefa ves čas vlada Božja volja. *V skupnosti svete Družine so uresničeni vsi trije evangeljski sveti: pokorščina, uboštvo in čistost.* »Jožefova pokorščina ostaja zaobjeta od Marijine pokorščine. Jožef vedno ostane poslušen, tudi če po angelovem obisku krene v popolnoma nasprotno smer kakor poprej. Ker je Bog predvidel njuno zedinjenje, je tudi enota njune poslušnosti zagotovljena že od začetka naprej. Marija je tako zelo v pokorščini, da je ta njena pokorščina kakor prekipevajoč studenec in privzema tudi Jožefovo pokorščino. Ničesar od tega, kar Marija dela, nima veljave le zanjo sámo; tistega razlivanja, ki odlikuje vsako krščansko milost,

ni mogoče najti nikjer v čistejši obliki kakor pri Mariji. Vse, kar ji je lastno, podarja tudi naprej, in tako Jožef, ki ji stoji najbližje, kot prvi dobi delež tiste moči pokorščine, ki je lastna njeni pritrditvi« (63).

»Jožef prinaša s seboj v njuno zvezo *uboštvo*: to je njegova posebna dota. Jožef pač ima poklic, toda v njem se ne more povzpeti do blagostanja; nenehno menjavanje prebivališča, vedno nova vrženost ven iz vseh urejenih razmer – to preprečuje vsako normalno razvijanje in načrtovanje. Uboštvo gospodinje že, preden je otrok tu, in služenje otroku sili družino, da vedno znova omalovažuje vse zunanje ozire. Jožef na začetku gotovo meni, da je njegova naloga v tem, da za ženo in otroka zagotovi dohodke, ki ne bi bili odvisni zgolj od njegove navzočnosti, sedanjosti, od njegovih morebitnih vsakdanjih zaslužkov. Toda na začetku ne pride do tega in pozneje vzame Gospod uboštvo v svoje roke in ga oblikuje naprej. V vedno novih angelovih navodilih, da naj vstane in odide, je vselej vključena tudi zahteva po novem uboštvu. Uboštvo in pokorščina sta utemeljena enotno z istimi besedami nebes« (63–64).

»Če Marija prinaša s seboj še zlasti pokorščino, a Jožef uboštvo, potem je čistost vsebovana v povezavi obeh, čeprav jo je vsak od njiju že na svoj način prinesel s seboj: Mati v svoji brezpogojni odprtosti k Bogu, Jožef v podreditvi vsakega lastnega razpolaganja v zakonu pod božja naročila. Tudi čistosti daje angel svoj pečat in dokončno vzpostavitev, ko njegova beseda, izrečena Jožefu glede Marijinega spočetja, obda Marijo kakor z nekakšno klavzuro. Marija ostane v vsakem odnosu in v vsakem obdobju svojega življenja nevesta.

Biti nevesta pomeni nenehno pripravljenost na podarjanje. Tudi ko je otrok še majhen, je Marija polna te predanosti. Toda tedaj jo Gospod potrebuje kot mater. Pozneje, ko otrok zraste, jo potrebuje za svoje delo – delo kontemplacije in akcije – kot vedno prenovljeno predanost. Tako se bo njena materinska predanost zopet spremenila v predanost neveste. Kakor nevesta mu stoji ob strani, v ozadju, ne da bi se silila v ospredje. Dovolj je, da Sin ve: ona je tu. Tako je, kakor če dva potujeta v gore: če kdo pride na težavno mesto, tedaj vesta: prijatelj mi bo lahko ponudil roko. Ni treba, da gresta zaradi tega po poti v dolini držeč se za roke, in morda tudi tam zgoraj

ne bo niti treba čutom zaznavno podati roke. Tako zadošča Sinu vedeti, da bi se mogel okleniti materine roke. Čuti se podprtega z njeno navzočnostjo tako, kakor postanejo otroci pogumnejši, če vedo: mati gleda. Ob križu bo Marija hodila skupaj z njim, tam bo stanje njene pripravljenosti na višku. Tedaj bo popolna nevesta. In ko jo tam zagledamo spet vidno, tedaj hkrati dojamemo, da je bila vedno tam, kot nevesta in kot mati. Na to najvišjo službo se je Marija pripravljala s tem, da je bila nevesta Jožefu« (64).

V zadnjem poglavju, ki ima naslov »Mati in ljudje«, Adrienne von Speyr z izredno tenkočutnostjo predstavi Marijino materinsko vlogo v Cerkvi. *Marija je vsem stanovom vzor in priprošnjica*. »Ko dozorevajočega mladeniča začne zaposlovati vprašanje čistosti, potem mu je potreben konkreten zgled Matere, ki mu privede pred oči tudi podobo njenega ženina Jožefa. Mladenič spozna, kako sta bila oba določena drug za drugega, in vendar sta svoje življenje in njegovo izpolnitev prepustila Bogu, kakor da bi čakala na božji migljaj, da bi storila to, kar bi od njiju terjala. Ničesar si ne izvzameta, tudi ne s pretvezo večje ljubezni, nedolžnega veselja, človeške narave, ki kot izrazno sredstvo potrebuje tudi telesnost in čutnost. Vesta namreč, da bo izključni smisel njunega življenja v tem, da izpolnjujeta božjo voljo, o kateri takrat še nimata nikarkršnega natančnega naznanila, in na to izpolnitev se pripravljata. Da bosta mogla božjo voljo popolnoma izpolniti in se ustrezno pripraviti na to, morata biti čista, se pravi, da se morata ohraniti brez greha. Čeprav poznata možnost, ki jo je Bog položil v njuno naravo, čakata na to, da jima Bog pokaže, kako morata uporabljati to naravo, da bo Bogu všeč« (171).

Nato nadaljuje: »Če pot vodi v zakon, tedaj Mati s svojim življenjem z Jožefom pokaže, kaj je smisel krščanskega družinskega življenja sploh: pokaže, da družina nima svojega namena sama v sebi, temveč ostaja podrejena božjim načrtom in namenom. To je za družino tako pomembno, da mora vsaka duševna kakor telesna izpolnitev vselej veljati kot odgovor na izrecno božjo voljo. Tudi moževa stalna pripravljenost za Boga in za njegovo voljo nevidno živi od milosti Marijine pripravljenosti, tudi tam, kjer mora mo-

ško samostojno ukazovati in razpolagati. Mož je od Boga prejel odgovornost za družino, za ženino predanost in spočnenjanje otrok, a vsega tega ne absolutno, ampak kakor v nekakšnem razmerju posojila, za katero mora dajati obračun. S svojo rodovitnostjo ne sme kratko in malo suvereno razpolagati, ampak je mera za rabo in nerabo te rodovitnosti tudi zanj božja rodovitnost, kakor jo podarja zakrament zakona, in se mora njej prilagajati. V tem je marijanska oblika in milost njegovega življenja. Tudi Jožef mu stoji ob strani kot tisti, ki je pripravljen pomagati; a hoja za Jožefom je vedno tudi hoja za Marijo, ki je za Jožefa izrekla pritrnitev Bogu. Tako možje, četudi samostojno razpolagajo, vedno ravnaajo tudi v imenu svojih žena in to povečuje njihovo odgovornost« (172–173).³⁶

In za sklep še *molitveno življenje sv. Jožefa*, kakor ga vidi Adrienne von Speyr: »Vidim njegovo pobožno molitev. Jožef je preprostega srca in vztraja v odprtosti izročitve, ki je ne bo nikoli popolnoma razumel. ... Jožef, pravični mož, je postavljen v nekaj, kar ga sprva prestraši; ne razume. Angel mu potrди pravilnost dogodka, poslej ve: to je moja pot in moja pot prihaja od Boga. Toda nikdar ne bo povsem razumel, kaj se je zgodilo z Marijo. In če si prizadeva, da bi ji pomagal in bil otroku oče, se vendar stalno zaveda, da je samo namestnik. Njegovo razumevanje ne seže dlje. Vedno bolj moli za to, da mu Bog pokaže poti, ki naj jih utira; ne, da mu podeli popolno razumevanje. Ko gleda na Mater z Otrokom, uvidi, da je nezaslišana milost, da sme biti zraven, opazovati in pomagati. Napreduje v veri in veselju, da mu ni treba hoditi trda pota Matere. Ko tudi on v skrbi za otroka doživlja težke ure, pozna predvsem veselje podaritve, veselje udeleženosti, in njegova molitev je hvaležna, ne zelo obsežna, a pobožna in ljuba. Ko dojamе nekaj o Sinu in njegovem doraščanju ter poslanstvu, to takoj vključi v molitev, ker tako tesno sovпада z njegovo potjo, da mora to ohranjati v molitvi. Jožef ljubi in dela, njegova pomoč nikoli ne prešteva. Odkar je angel govoril z njim, je pomirjen enkrat za vselej, in ta mir sije na vse, kar dela. Ne pozna nemira preračunljivosti. Ve, da je deležen veliko skrivnosti, tudi če ni njegova stvar, da bi jih preiskoval. Ni radoveden, ampak preprosto pobožen.«³⁷

7. Litanije svetega Jožefa

Cerkev časti svetega Jožefa kot deviškega moža blažene Device in Božje matere Marije ter Jezusovega »krušnega očeta«. Bl. papež Pij IX. je sv. Jožefa z odlokom »Quemadmodum Deus« 8. decembra 1870 razglasil za zavetnika vesoljne Cerkve. Ob 150-letnici je papež Frančišek razglasil »leto sv. Jožefa« (od 8. dec. 2020 do 8. dec. 2021). Kakor je nazareški Jožef na zemlji skrbel za sveto Družino in jo branil, tako jo zdaj varuje in podpira iz nebes s svojo mogočno priprošnjo pri Bogu.

Litanije v čast sv. Jožefu je 1. oktobra 1910 odobril papež sv. Pij X. Zlasti v tem letu naj bi jih čim pogosteje molili. Ob premišljevanju posameznih 25 vzklikov, ki opisujejo poslanstvo in naloge, kreposti in vrline »pravičnega moža«, se nam odstira njegova poklicanost in veličina v sodelovanju pri Božjem odrešenjskem načrtu.

Župnik Jožef M. Seigerschmied leta 1938 napisal lepo knjižico »Pojdite k Jožefu«, v kateri razlaga vzklিকে v litanijah svetega Jožefa. V uvodu pojasni naslov »Pojdite k Jožefu«, kakor je rekel egiptovski kralj ob času hude lakote. Isto kliče tudi nam najvišji Kralj nebes in zemlje po svoji Cerkvi v teh hudih časih. Ta premišljevanja naj bodo kakor »šopek vijolic«, ki jih hočemo v marcu pokloniti sv. Jožefu. »Vijolica cvete ob prvih žarkih pomladanskega sonca ... Tudi sv. Jožef je živel ob času, ko so na zemljo posijali prvi žarki sonca pravice, Jezusa Kristusa ... Vijolica ne vzbuja pozornosti s sijajno obleko. Skrita je v grmovju. Tudi življenje sv. Jožefa je bilo skrito, svetu nepoznano ... Eno pa ima vijolica, v čemer presega drugo cvetje, in to je njena čudovito prijetna vonjava. V vonjavi lepih čednosti se je odlikoval sv. Jožef.« In pisec doda misel sv. Tomaža Akvinskega: »Nekaterim svetnikom je Bog dal, da pomagajo le v nekaterih potrebah. Sv. Jožefu pa je dal, da pomaga v vseh potrebah, da ščiti in varuje tiste, ki se k njemu zatekajo.«³⁸

V prvi litanijski prošnji najprej vzklīknemo: »**Sveta Marija, prosi za nas!**« Cerkev postavlja Marijo na prvo mesto, saj je kot Brezmadežna najbolj podpirala svojega moža, svetega Jožefa, v stremljenju po popolnosti. Ni pravega češčenja svetega Jožefa brez

češčnja Marije. Tudi molitev v čast sv. Jožefu, ki jo je odobrila papež Leon XII. 15. avgusta 1889, se začne tako: »K tebi, o sveti Jožef, pribežimo v svojih stiskah. In ko smo na pomoč poklicali tvojo presveto nevesto, prosimo zaupljivo tudi tvojega varstva.«

»**Sveti Jožef!**« (Sancte Ioseph). Prvi vzklik je pozdrav, je počastitev in zaupna izročitev. Z njim ponovimo in izgovorimo angelov pozdrav: »Jožef!« To ime pomeni: »Bog naj doda!« Pomeni torej rast in napredovanje. Očak Jakob je pred smrtjo blagoslovil svoje sinove in rekel o Jožefu: »Rodovitna mladika je Jožef, rodovitna mladika ob studencu« (1 Mz 49,22).

»**Slavni sin Davidov**« (proles David inclyta). Tako Cerkev pozdravlja svetega Jožefa. In tako ga je Gospodov angel poklical v sanjah: »Jožef, Davidov sin!« (Mt 1,20). V Matejevem in Lukovem evangeliju je Jezusov rodovnik, v katerem je rečeno, da je bil Jožef kraljevega rodu. Jezusov rodovnik ostaja pomemben: Jožef je Jezusov oče po postavi. Po njem Jezus spada po pravu, »zakonito« k Davidovi rodovini. In vendar izhaja od drugod, »od zgoraj« – od Boga samega. Skrivnost izvora, dvojnega izvira, nas nagovarja povsem konkretno: Jezusovo poreklo je treba navesti, in vendar je skrivnost. Samo Bog je njegov »Oče« v dejanskem pomenu. Rodovnik mož ima svetno-zgodovinsko težo. In vendar je na koncu Marija, ponižna devica iz Nazareta, v kateri se zgodi nov začetek; človeškost se začne na novo. Jezus se je rodil iz Jožefove žene v mesijanski Davidovi rodovini (Mt 1,16; prim. Rim 1,3; 2 Tim 2,8; Raz 22,16). Luka nam pove, da je Jezus po postavi veljal za Jožefovega sina, čeprav je Jezusovo resnično poreklo že prej opisal v prvih dveh poglavjih svojega evangelija.³⁹ Zato vzklik: »Slavni sin Davidov!« To nam pove, da sta Jožef in Marija izbrani cvet in najzlahtnejši sad izvoljenega ljudstva Izraela. Apostol Pavel poudarja: »Oni so Izraelci. Njim pripadajo posinovljenje in slava, zaveze in zakonodaja, bogoslužje in obljube; njihovi so očaki in iz njih po mesu izhaja Kristus, Bog, ki je nad vsem, slavljen na veke. Amen« (Rim 9,4–5).

»**Luč očakov**« (lumen patriarcharum). V Stari zavezi je Bog izbral očake, da je po njih v izvoljenem narodu ohranil vero v enega Boga, ga vodil, mu napovedoval prihodnjega Odrešenika in

v njem ohranil svoje obljuje. Najodličnejši in zadnji med njimi je bil sveti Jožef. Mnoge dobre lastnosti je sveti Jožef podedoval od svojih prednikov. Sveti Tomaž Akvinski pravi, da je »sveti Jožef imel Abelovo preprostost, Noetovo svetost, Abrahamovo pokorščino, Jakobovo potrpežljivost, Jožefovo čistost, Davidovo krotkost, Elijevo gorečnost in srčnost Makabejcev. Sveti Jožef je bil prvi med očaki, prava luč očakov« (Pojdite k Jožefu, 42). Je vez med staro in novo zavezo. Je dopolnitev Abrahamove vere in blagoslova: »Blagoslovil te bom in naredil tvoje ime veliko, da bo v blagoslov« (1 Mz 12,2).

Sveti Jožef je »**Ženin Božje porodnice**« (Dei Genetricis sponse). To Jožefovo dostojanstvo je tako veliko in vzvišeno, da ga ni mogoče ustrezno opisati. Sv. Janez Damaščan pravi: »Imenuješ ga Marijinega moža. To je nekaj neizrekljivega in nič višjega ni mogoče reči.« Izmed vseh ustvarjenih bitij ni bilo višjega od Marije. »Nič ji ni enakega, nič se ji ne more primerjati. Kajti vse, kar je, obstaja nad teboj ali pod teboj. Nad teboj je edinole Bog,« vzklika sveti Anzelm. Dostojanstvo Matere Božje je neskončno. Mož te vzvišene Matere je bil sveti Jožef. Izmed vseh svetih očakov je bil edini, ki ga je Bog imel za vrednega, da se poroči z najčistejšo Devico. Imel je najpopolnejšo ljubezen, ki je bila prvi pogoj za zakon z Božjo materjo Marijo. Zaradi te najpopolnejše ljubezni ga je Bog izbral, da je postal najčistejši ženin ter moč njegove izvoljene in ljubljene hčerke (Pojdite k Jožefu, 48–49).

Sv. Janez Pavel II. v apostolskem pismu »Odrešenikov varuh« zapiše: »Jožef ... je vzel svojo ženo k sebi. A je ni spoznal, dokler ni rodila sina' (Mt 1,24–25). Te besede kažejo tudi na drugačno zakonsko bližino. Višina te bližine ali boljše duhovna mogočnost zedinjenosti in povezanosti med osebama – moža in žene – izvira naposled iz Duha, ki oživlja (prim. Jn 6,63). Jožef, ki je bil pokoren Duhu, je ravno v njem na novo našel vir ljubezni, svoje zakonske ljubezni kot mož. In ta ljubezen je bila večja od tiste ljubezni, ki bi jo pravični mož mogel pričakovati po možnosti svojega človeškega srca« (19).

»**Čisti varuh Device**« (Custos pudice Virginis). Sveti Jožef se je povsem izkazal za vrednega te oznake. Z največjo skrbnostjo je

varoval Božji zaklad. Varoval je življenje presvete Device, ki mu je bila žena. Ko je izvedel, da je noseča, je ni odslovil, temveč jo je vzel k sebi, kakor mu je naročil Gospodov angel. Jožef pa je obvaroval njeno poštenje, življenje in devištvo, ki ji je bilo najdragocenejši dar. S temi svojimi dejanji si je pridobil milost in naklonjenost pri nebeškem Očetu in svoji nevesti Mariji. Sv. Janez Pavel II. nas spet pouči: »Bogoslužje slavi Marijo, ki ,je z vezjo zakonske in deviške ljubezni povezana z Jožefom, pravičnim možem'. Gre v resnici za dve ljubezni, ki skupaj predstavljata skrivnost Cerkev, device in neveste, ki ima svoj simbol v zakonu Marije in Jožefa. ,Devištvo in neporočenost zaradi Božjega kraljestva nista v nikakršnem nasprotju z visokim dostojanstvom zakona, ampak ga predpostavljata in potrjujeta. Zakon in devištvo sta dva načina, kako ponazarjamo in živimo skrivnost zaveze Boga z njegovim ljudstvom, ene same življenjske skupnosti med Bogom in ljudmi« (Odrešenikov varuh, 20).

»**Rednik Sinu Božjega**« (Fili Dei nutricie). Sveta Cerkev ni mogla lepše proslaviti svetega Jožefa kakor s tem, da mu je v litanijah dala ta naslov. V slovenščini lepo rečemo tudi »krušni oče«. Pomislimo, da »Betlehem« pomeni »hiša kruha«. Betlehem je Davidovo mesto, iz katerega izhaja Jožefov rod in v katerem je rojen Jezus Kristus, Božji Sin, »pravi kruh, ki je prišel iz nebes«. Jožef »je hranil tistega, ki naj bi ga verniki jedli kot kruh večnega življenja«. Ni bil Jezusov pravi telesni oče, toda od nebeškega Očeta je prejel očetovsko oblast. Po Božjem naročilu je Jezusu zakonito podelil ime in nato skrbel zanj z ljubeznijo. Zato so ga ljudje po pravici imenovali za očeta Jezusa Kristusa: »Jezus, Jožefov sin iz Nazareta« (prim. Jn 1,45). Ob tem naj bi pomislili, da so tudi starši, čeprav roditelji, vendar hkrati samo posredniki, oskrbniki in varuhi življenja. Edini izvir in darovalec življenja je Bog Oče, »po katerem se imenuje vsako očetovstvo v nebesih in na zemlji« (Ef 3,15). Gospod nas uči: »Eden je vaš oče, ta, ki je v nebesih« (Mt 23,9). Sveti Jožef je opravljajal najvažnejšo in najveličastnejšo službo na svetu, ki je ni bil vreden in ne zmožen nobeden izmed drugih velikih ljudi tistega časa. Izmed množice mož je Bog za tako vzvišeno nalogo izbral ubogega, nepoznanega in ponižnega

nazareškega tesarja. Samo njemu je dovolil, da ima Jezusa stalno poleg sebe kot svojega sina. Zato je sv. Jožef najboljši zgled in priprošnjik v vseh družinskih in tudi gospodarskih zadevah.

»**Skrbni branitelj Kristusov**« (Christi defensor sedule) je Jožef postal že tedaj, ko je po angelovem naročilu sprejel Marijo za svojo ženo. Le tako je mogel Jezus stopiti v človeški rod kot zakonski sin, le tako ga je Jožef zaščitil pred nasprotniki in njihovimi očitki. Svojo skrbnost do sina je pokazal že pred njegovim rojstvom, ko je »s svojo zaročeno ženo Marijo, ki je bila noseča od Svetega Duha« odšel v Betlehem, v mesto svojega pradedu, kralja Davida. Nato je moral sredi noči z novorojenim otrokom in Marijo oditi v povsem tujo deželo, v Egipt, saj je kralj Herod stregel Jezusu po življenju. To je storil nemudoma in brez vprašanj, samo da bi rešil Božjega Sina in Devico Marijo pred Herodovo okrutnostjo. Ves čas bivanja v Egiptu in potem ob odhodu v domači Nazaret je Jezusa Kristusa skrbno varoval in branil. Vestno je izpolnjeval svoje dolžnosti kot rednik in se polno izkazal za Jezusovega skrbnega branitelja. Jožef se je dobro zavedal svoje odgovornosti, ki jo je bil prevzel kot njegov branitelj. Zavest odgovornosti ga je krepila, da se ni izognil nobenemu delu, se ni zbal nobene ovire ali nevarnosti. Tudi danes potrebujemo očete, ki se dejavno zavzemajo za obrambo nerojenih in rojenih otrok ter jih varujejo pred telesnimi in duhovnimi nevarnostmi. Sveti Jožef je velik zgled in mogočen priprošnjik staršem, da rešijo svoje otroke pred Herodovim mečem!

»**Glavar svete Družine**« (Almae Familiae praeses). Ko je Herod hotel umoriti Jezusa, je Bog poslal svojega angela k svetemu Jožefu, ki je bil poglavar te nazareške Družine, in ne k Mariji. Za poglavarja družine sta ga priznavala tudi Jezus in Marija, ki sta bila pokorna njegovim odločitvam. Jasno je, da je bila sv. Jožefu tuja vsaka gospodovalnost, samovoljnost. Bil je kar najbolj kreposten: najpokornejši do Boga in zato najmilejši do bližnjega. In če sta mu bila pokorna Jezus in Marija ter bila pripravljena izpolniti vsak njegov ukaz, potem si Jožef res zasluži naše iskreno čiščenje in neomajno zaupanje v njegovo poglavarstvo. Kakor molimo »Pod tvoje varstvo pribežimo«, tako »prosimo zaupljivo tudi tvojega varstva«.

Cerkev nam v prvih sedmih prošnjah kaže svetega Jožefa v njegovi visoki časti, v njegovem visokem dostojanstvu, ki nam more vzbuditi najgloblje spoštovanje do njega in nas spodbuditi k prisrčnemu češčenju tega svetnika. Sledijo vzkliki, ki navajajo Jožefove kreposti.

»**Jožef najpravičnejši**« (Ioseph iustissime). Cerkev zdaj navaja šest vzdevkov v presežniku (superlativu). S tem hoče povedati, da se Jožef v teh krepostih kar najbolj, neprekosljivo odlikuje. Je popolnoma pravičen. Evangelij pravi: »Ker je bil njen mož Jožef pravičen in je ni hotel osramotiti, je sklenil, da jo skrivaj odslovi« (Mt 1, 19–20). Katekizem opredeli glavno krepost takole: »Pravičnost je nravna krepost, ki obstaja v stanovitni in trdni volji, da damo Bogu in bližnjemu, kar jima gre. Pravičnost do Boga se imenuje ,krepost bogovdanosti'. Pravičnost do ljudi nagiblje človeka, da spoštuje pravice vsakogar in vzpostavlja v človeških odnosih harmonijo, ki pospešuje poštenost (aequitas, pravšnost) glede oseb in skupnega blagra. Pravični človek, ki ga svete knjige pogosto omenjajo, se odlikuje po trajni premočrtnosti svojih misli in poštenosti v svojem razmerju do bližnjega« (KKC 1807).

Joseph Ratzinger lepo utemelji to evangeljsko oznako: Matej v Jožefovi odločitvi, da »ne bi osramotil« Marije, vidi znamenje, da je bil »pravičen«. Označitev Jožefa kot pravičnega (*caddik*) daleč presega odločitev tega trenutka. Daje celotno podobo sv. Jožefa in ga hkrati uvršča med velike osebnosti Stare zaveze – vse od pravičnega Abrahama. Če moremo reči, da je v Novi zavezi navzoča oblika pobožnosti povzeta v besedi »verujoči«, potem je celotno življenje v skladu s Svetim pismom v Stari zavezi povzeto v pojmu »pravični«. Že Psalm 1 opisuje klasično podobo »pravičnega«. Smemo ga imeti že kar za portret duhovnega lika sv. Jožefa. Pravičen je potemtakem človek, ki živi v živem stiku z Božjo besedo, ki »se veseli v Gospodovi postavi« (v. 2). Podoben je drevesu, zasajenem ob potokih voda, ki stalno rojeva svoj sad. S potoki voda, iz katerih se hrani, je seveda mišljena živa Božja beseda, v katero poganja korenine svojega bitja. Božja volja mu ni od zunaj naložena postava, ampak »veselje«. Postava mu sama od

sebe postane evangelij, veselo oznanilo, ker jo bere v osebni, živi usmeritvi k Bogu ter jo tako od znotraj razume in živi. – Psalm 1 ima za značilnost pravičnega, »srečnega moža« njegovo prebivanje v postavi (tora), v Božji besedi. Vzporedno besedilo Jer 17,7 označuje kot »blagoslovljenega« tistega, ki »se zanaša na Gospoda in čigar upanje je Gospod«. Tukaj močnejše kakor v psalmu stopa v ospredje osebna narava pravičnosti – zanašanje na Boga, ki daje upanje človeku. Obe besedili ne govorita neposredno o pravičnem, ampak o srečnem ali blagoslovljenem možu. Vendarle ju smemo imeti za pristno podobo starozaveznega pravičnega. Iz nje tudi spoznamo, kaj nam hoče povedati Matej, ko Jožefa predstavi kot »pravičnega«. – Ta podoba človeka, ki ima svoje korenine v živih vodah Božje besede, živi v pogovoru z Bogom in zato stalno rojeva sad – ta podoba se uresničuje v opisanem dogodku, pa tudi v vsem, kar je poslej povedano o Jožefu iz Nazareta. V Jožefovi izkušnji gre za to, da postavo pravilno razlagamo in uresničujemo. Jožef to stori v ljubezni. Marije noče javno osramotiti. Hoče ji dobro, tudi v uri velikega razočaranja. Jožef ne uteleša tiste oblike pozunanjene zakonitosti, ki jo Jezus ožigosa v Mt 23 in proti kateri se bojuje Pavel. Jožef živi postavo kot evangelij. Išče pot edinosti prava in ljubezni. In tako je notranje pripravljen na novo, nepričakovano in človeško neverjetno novico, ki mu bo prišla od Boga.⁴⁰

»**Jožef najčistejši**« (Ioseph castissime). To nam zagotavlja Bog sam. Nebeški Oče je svoji ljubljeni hčeri Devici Mariji določil za ženina in varuha takega moža, ki naj bi ščitil njeno čast pred ljudmi in bil priča njene najčistejše svetosti in devištva. Tak mož je bil Jožef. Mož, ki se je odlikoval v neokrnjeni čistosti. In tudi za svojega Sina je Bog moral izbrati moža, čigar čistost je presegala čistost angelov. Jožefova čistost se je v polnosti razvila v odnosu z Marijo in Jezusom. Da je sveti Jožef najčistejši, nam priča tudi od Svetega Duha razsvetljena Cerkev, ki mu je dala naslov najčistejši in ga postavila za varuha čistih duš (Pojdite k Jožefu, 85).

Jezus oznanja: »Blagor čistim v srcu, ker bodo Boga gledali« (Mt 5,8). »Čistost srca ni nič drugega kot notranja svoboda in popolna zmožnost za ljubezen,« je rekel duhovnik Janez Zupet.⁴¹

»Čista srca pomenijo tiste, ki so svoj razum in svojo voljo spravili v sklad z zahtevami božje svetosti, predvsem na treh področjih, ki so: ljubezen do bližnjega, čistost ali spolna urejenost, ljubezen do resnice in prava vera. Med čistostjo srca, telesa in vere obstaja vez« (KKC 2518). Naj bo sveti Jožef priprošnjik tako poročenim kakor samskim.

»**Jožef najmodrejši**« (Ioseph prudentissime). Cerkev je svetemu Jožefu dala ta častni naslov. Nazareški Jožef je bil »moder« in »razumen«. Štiri človeške kreposti imajo vlogo tečaja pri vrtih, zato se imenujejo glavne ali kardinalne (lat. »cardo« = tečaj); vse druge se zvrščajo okrog njih. Glavne kreposti so: razumnost, pravičnost, srčnost. Katekizem pravi: »Razumnost je krepost, ki nagiblje praktični razum, da v vsaki okoliščini razbere, kaj je za nas resnično dobro, in izbere pravilna sredstva za njihovo izvršitev ... Ne smemo je zamenjati z boječnostjo ali strahom, tudi ne z dvoličnostjo ali hlinjenjem. Pravijo ji *auriga virtutum* (krmarka kreposti): razumnost vodi druge kreposti tako, da jim naznačuje pravilo in mero. Razumnost je tista, ki usmerja sodbo vesti. Razumen človek odloča in ureja svoje ravnanje v skladu s to sodbo. Na podlagi te kreposti brez zmote uporabljamo npravna načela v posebnih primerih in premagujemo dvome glede dobrega, ki ga je treba storiti, in zla, ki se ga je treba izogibati« (KKC 1806). Jožef najmodrejši si je prizadeval »za edino potrebno«. Svojo bogovdanost je združeval z vsakdanjo dejavnostjo. Bil odprt za Boga in pozoren do bližnjega. Vedel je, da je »Gospodov strah začetek modrosti«. Joseph Ratzinger pojasnjuje: »Ponovno se nam pokaže bistvena poteza lika sv. Jožefa: njegova zmožnost dojemanja Božjega in njegova zmožnost razlikovanja. Božje sporočilo se more tako dotakniti samo človeka z notranjo budnostjo za Božje, z občutljivostjo in dovtetnostjo za Boga in njegove poti. Zmožnost razlikovanja pa je nujna, da bi spoznali, ali so bile samo sanje ali je resnično prišel k njemu Božji odposlanec in mu govoril. Jožef nam je tukaj spet čisto praktično prikazan kot ,pravični': njegova notranja budnost za Boga, s katero sprejme in razume oznanilo, kar sama od sebe postane pokorščina.«

»**Jožef najsrčnejši**« (Ioseph fortissime). Jožef je bil tisti srčni svetnik, ki ga nobena težava, nobeno trpljenje, nobena stvar ni odvrnila, da bi ne izpolnjeval Božje volje in Božjih zapovedi. Sveti Jožef je to svojo srčnost pokazal, ko je moral iz Nazareta odriniti v Betlehem, da se je po ukazu cesarja Avgusta popisal ves rimski svet (Lk 2,1). Pot v mesto očetov je bila dolga in polna nevarnosti. A nobena ovira ga ni ustavila, da ne bi izpolnil Božje volje, ki je bila v cesarjevem ukazu. – Sredi temne noči se mu je prikazal gospodov angel in mu naročil, naj z družino zbeži v Egipt, saj jim je za petami Herod, ki hoče umoriti Jezusa. Jožef ni pomišljal in ugovarjal. Brez vprašanj in nepripravljen na odhod je vzel Jezusa in Marijo ter se umaknil v Egipt. – S srčnostjo je prenašal vse težave svojega življenja, veliko revščino in bedo, ki ga je spremljala skozi življenje. Svoj kruh si je moral služiti s težkim delom. Vendar se ni pritoževal nad Božjo previdnostjo, ki mu je naložila težko breme življenja. Vdano je sprejemal vse kot Božji dar in Božjo voljo. Jožef, najsrčnejši!

Katekizem lepo opiše to krepost: »*Srčnost* je нравna krepost, ki v težavah zagotavlja trdnost in stanovitnost v prizadevanju za dobro. Srčnost nam krepi odločnost v upiranju skušnjavam in premagovanju ovir v nravnem življenju. Krepost srčnosti napravlja človeka sposobnega za premagovanje strahu, celo strahu pred smrtjo, za prestajanje preizkušenj in preganjanj. Srčnost pripravi človeka, da gre prav do odpovedi in celo do žrtvovanja svojega življenja, ko je treba obraniti pravično stvar« (KKC 1808).

»**Jožef najpokornejši**« (Ioseph oboedientissime). Pokorščina je hčerka ponižnosti. Čim ponižnejši je človek, tem pokornejši je. Jožef je bil vedno in v vsem pokoren Bogu. Brez obotavljanja se je uklonil Božjim ukazom. Po angelovem naročilu je vstal in odšel v Egipt. Tam je ostal, dokler mu ni bilo ukazano drugače (Mt 2,14–15). To je zgled popolne pokorščine Bogu, ki nam še kako manjka. Sveti Gregorij pravi: »Kdor se je naučil popolnoma pokoren biti, ne sprašuje nič ne premišljuje nič, marveč stori, kakor mu je ukazano.« Sveti Hieronim uči, da »pokorščina vsebuje vse čednosti in vodi naravnost h Kristusu«, zato naj nam bo zgled sveti Jožef

(Pojdite k Jožefu, 104). Sveto pismo imenuje človekov odgovor Bogu »poslušnost vere« in nam predstavlja Abrahama kot vzor te poslušnosti. Devica Marija je njeno najpopolnejše uresničenje. Skupaj z njo pa seveda sv. Jožef.

»**Jožef najzvestejši**« (Ioseph fidelissime). Gospod govori: »Kdo je zvesti in razumni služabnik, ki ga je Gospod postavil nad svojo družino, da ji ob pravem času da živež« (Mt 24,45). Jožef je bil nadvse zvest svojemu Bogu v veri, upanju in ljubezni. Božja zvestoba je temelj človeške zvestobe: »Bog ostane zvest, kajti sebe ne more zatajiti« (2 Tim 2,13). Prekipevajoča izpolnitev zvestobe je nova zaveza, ker v osebi Jezusa Kristusa Božja in človeška zvestoba postaneta naravnost istovetna. In Jožef je prvi učenec in zgled neomajne krščanske zvestobe do Boga in bližnjega. Tudi kristjan, ki je zvest v malem in v velikem, more s Kristusom in Cerkvijo postati »zvesta priča« (Raz 2,13). Kot hvaležen odgovor na zvestobo, ki mu jo izkazuje Bog, more kristjan – po Marijinem in Jožefovem zgledu – v svojem vsakdanjiku izpričevati vsem nezaupnežem okoli sebe, da je zvestoba na svetu mogoča in da napravlja bivanje veliko in dragoceno!

»**Ogledalo potrpežljivosti**« (Speculum patientiae). Katoliška Cerkev s to čudovito oznako pokaže na dragoceno lastnost svetega Jožefa, ki je še kako potrebna v vsakdanjem življenju. Božja previdnost mu je naložila težko breme vsakovrstnih nadlog. Vse to pa je sprejel in nosil z največjo potrpežljivostjo. Sprejel je uboštvo, četudi je bil kraljevega rodu. Sprejel je nosečo mater Marijo, čeprav mu ni bilo takoj jasno, kako se je to zgodilo. Ko je v Betlehemu zaman iskal prenočišče, ni godrnjal nad prebivalci in Bogom, temveč je tiho vdan nosil težki križ, ki mu ga je naložil Bog. Mnogo težav in bridkosti je prestal v Egiptu in potem v Nazaretu. Sveti Jožef se ni hudoval ne na Heroda in ne na Boga, ki je dopustil, da jih Herod zasleduje. To je sprejel kot Božjo voljo. Zaradi vsega tega, kar je prestal v življenju, je sveti Jožef postal zgled in živo »ogledalo potrpežljivosti«. Kolikor bolj se približamo Bogu, toliko potrpežljivejši in skromnejši bomo. S tem pa tudi bliže resnici in ljubezni. Navsezadnje je potrpežljivost vera v dobro, v moč dobrega, vera v to, da je dobrota močnejša od zla. Pismo Hebrejcem pravi: »Potrpežljivosti

vam je treba, da izvršite voljo božjo ter dosežete obljubo« (Heb 10,36). Naš veliki arhitekt Jože Plečnik je voščil svojemu prijatelju: »Bog ti daj preljubo zdravje, svojo milost in voljno potrpljenje.«

»**Ljubitelja uboštva**« (Amator paupertatis). Sveti Jožef se ni branil uboštva, v njem ni videl nič sramotnega. To je le ena izmed njegovih svetlih lastnosti. Svoje uboštvo razodeva v Betlehemu, kraju Jezusovega rojstva. Njegovo pomanjkanje se kaže tudi v tempeljski daritvi, ko za Jezusovo odkupitev ob rojstvu daje Bogu dar ubogih – dve grlici. Skrajno uboštvo ga spremlja tudi na poti v Egipt, v samem Egiptu in ob vrnitvi v Nazaret. O premoženjskih razmerah svete Družine ne vemo ničesar. A povsem utemeljeno smemo misliti, da so v Nazaretu živeli skromno, ubožno. Jožef je preživel sveto Družino z delom svojih rok. Pogled v njegovo uboštvo Gospod Bog primerja takole: »Lisice imajo brloge in ptice pod nebom gnezda, Sin človekov pa nima, kamor bi glavo naslonil« (Mt 8,20). Čeprav je bilo uboštvo za svetega Jožefa težko breme, na njem ni opaziti nejevolje in obupanosti nad življenjem. Pri njem se bolj in bolj opazi le globoka vdanost Bogu.

»**Zgled delavcev**« (Exemplar opificum). Evangelij poroča, da je bil Jožef po poklicu tesar, »téhton« (Mt 13,55). Očitno je tudi Jezus pridno pomagal v Jožefovi obrtni delavnici, saj so se rojaki v Nazaretu o Jezusu spraševali: »Ali ni to tesar?« (Mr 6,3). Sveto pismo pravi, da je Bog prvega človeka postavil v raj, da bi ga obdeloval. Dokler ni grešil, mu je bilo delo v veselje. Po grehu pa je postalo delo težko breme: »V potu svojega obraza boš jedel kruh, dokler se ne povrneš v zemljo, iz katere si bil vzet« (1 Mz 3,19). Sveti Jožef iz vsega tega ni bil izvzet. Tudi sam je moral trdo delati. A vedel je, da je delo častna naloga vsakega človeka, ki ga stori podobnega Bogu. Rad je delal, ker se je zavedal, da človek z delom povečuje Stvarnika, izpopolnjuje stvarstvo in posvečuje tudi sebe. Apostol Pavel naroča kristjanom: »Karkoli delate, delajte iz srca kakor Gospodu« (Kol 3,23). Papež sv. Pavel VI. je ob svojem obisku v Nazaretu (5. januarja 1964) v nagovoru čudovito opisal zgled nazareške Družine: »Nazaret je šola evangelija. Najprej nauk o molku, nato nauk o družinskem življenju in še nauk o delu: Tu

v Nazaretu, v hiši tesarjevega sina bi radi razumeli in počastili trdi in odrešilni zakon človeškega prizadevanja ... Srčno želimo od tu pozdraviti delavce vsega sveta in jim pokazati njihovega velikega vzornika, njihovega Božjega brata, Kristusa, našega Gospoda.« Dodati smemo, da tudi svetega Jožefa, ki je zgled delavcev. Papež Benedikt XVI. v okrožnici »Bog je ljubezen« poudarja: »Čas je, da spričo aktivizma in grozečega sekularizma mnogih v karitativnem delu zaposlenih kristjanov ponovno podkrepimo pomembnost molitve« (37). Sveti Jožef zgledno povezuje molitev in delo: »Ora et labora.«

»**Kras domačega življenja**« (Domesticae vitae decus). »Zakon je posebna sreča, če se oba potrudita za isto svetost in sta oba enaka v bogoljubnosti,« pravi sveti Peter Krizolog (Pojdite k Jožefu, 130). Takšno srečo, h kateri je pripomogel tudi sveti Jožef, je uživala sveta Družina najpopolneje. K sreči je pripomogel predvsem tako, da je izpolnjeval dolžnosti svojega stanu kot mož preblažene Device in kot Jezusov krušni oče. Obema je posvetil vso ljubezen svojega srca. Takšno velikodušno ljubezen opisuje apostol Pavel: »Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva; ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli se pa resnice, vse opraviči, vse veruje, vse upa, vse prenese. Ljubezen nikoli ne mine« (1 Kor 13,4–7).

Kako dobesedno velja starodavni krščanski spev: »Ubi caritas, ibi Deus est« (Kjer je ljubezen, tam je Bog). »Bog je ljubezen, zato tisti, ki živi v ljubezni, živi v Bogu in Bog živi v njem« (1 Jn 4,16). Cerkev na praznik svete Družine prosi: »Dobri Bog, v sveti Družini si nam pokazal čudovite zglede lepega življenja. Daj, da bomo v naših družinah v medsebojni ljubezni krepostno živeli in se v večnosti veseli sešli pri tebi.«

»**Varuh devic**« (Custos virginum). Sveti Jožef je najboljši pomočnik v vseh dušnih in telesnih potrebah. Njegova naklonjenost velja posebno tistim, ki so mu podobni, se pravi tistim, ki živijo čisto deviško življenje. Sveti Jožef takšne duše posebno ščiti in varuje, saj ve, da »nosimo zaklad v prstenih posodah« (2 Kor 4,7). Čistost je najbolj gotova pot do prave sreče tu in tam. Sveti Bernard pravi: »Kako srečen je deviški človek, saj že vnaprej uživa

prednosti vstajenja. On živi na svetu, ne da bi ga svet okužil, v časti in plemenitosti pa je enak angelom« (Pojdite k Jožefu, 138).

Sveti Jožef je varuh devic zato, ker bi rad človeku ohranil najčistejši biser, ki ga vsak človek nosi v sebi. Ta zaklad pa je vedno v nevarnosti, da bi ga izgubili ali zamazali; oropati ga hočejo hudobni duh, pokvarjeni svet in človekova lastna poželjivost, nagnjenost k slabemu. Jezus nas svari, naj ne mečemo biserov pred svinje. Kristus sam je nekatere povabil, naj bi mu sledili v tistem načinu življenja, za katerega je on sam vzor in začetnik: »Nekateri so se zakonu odpovedali zaradi božjega kraljestva. Kdor more razumeti, naj razume« (Mt 19,12). »Devištvo zaradi nebeškega kraljestva je razvitje krstne milosti ... Oboje, zakrament zakona in devištvo zaradi božjega kraljestva, prihaja od samega Gospoda« (KKC 1619–1620). Sveta Družina je skupnost treh deviških oseb. Sveti Jožef mogočno podpira tiste, ki hodijo za Jagnjetom, kamor koli gre (Raz 14,4), da bi skrbeli za to, kar je Gospodovega, in bi poskušali njemu ugajati (prim. 1 Kor 7,32), da bi šli naproti Ženinu, ki prihaja (prim. Mt 25,6). Cerkev zelo ceni devištvo, saj je znamenje, da se je Božja ljubezen naselila v ustvarjenem svetu. Zato Cerkev ljubosumno bedi nad devištvom in ga varuje kakor punčico svojega očesa. »V pristnem, katoliškem devištvu obstaja v veri uresničeno izkustvo telesa, izkustvo, ki ga moremo glede na Marijo prikazati kot izkustvo učlovečenja, glede na Cerkev kot izkustvo neveste, glede na Kristusa kot evharistično izkustvo. To izkustvo posreduje človeku 'nadnaravni' stik s krščanskim zakonskim stanom – kar je mogoče prav psihološko ugotoviti ob dobrih duhovnikih, ob dobrih redovnicah. Izključnost odločitve za Boga, kakršno so izbrali Kristus, Marija in Jožef, more sicer veljati za žrtev, a nikakor ni okrnitev ali pohabljenje kakšne strani človekovega bitja« (H. U. von Balthasar).

»**Steber družin**« (Familiarum columen). »Kristus se je hotel roditi in rasti v krogu svete družine Jožefa in Marije« (KKC 1655). Družina je nadvse važna stavba, je »domača Cerkev«. Krščanska družina je skupnost vere, upanja in ljubezni. Ravno s svojim zgledom in pomočjo, ki jo izprosi od Boga za družine, je sveti Jožef

steber družinam. V Jožefovi družini je bila molitev njeno prvo in najvažnejše opravilo. Z molitvijo se je začel in končal vsak njen dan. Vestno je izpolnjevala Božje zapovedi. Molilo se je tudi pri delu. Delali so vsi trije člani te družine. Jožef je opravljala tesarska dela, Jezus pa mu je pomagal. Marija je opravljala vsa potrebna gospodinjska dela.

Čeprav je bila to sveta Družina, so tudi njo pestile težave in nadloge tega sveta. Vse pa je prenašala s popolno vdanostjo v voljo nebeškega Očeta, ki ji je vse to pošiljal. Ta vdanost do nebeškega Očeta ji je delila tolažbo, moč in mir ter ji razsvetljevala najtemnejše ure (Pojdite k Jožefu, 145).

V družini so stremeli za tem, da drug drugemu olajšajo življenje, kolikor le morejo. Prizadevali so si za mir. Mir v družini pa prinese srečo. Jožefova družina je tako postala najsrečnejša na zemlji. Te sreče je lahko deležna vsaka družina, če se le ravna po vodilu, ki je vladalo v sveti Družini. Sveti Jožef nikdar ne bo zapustil tistih družin, ki iščejo pri njem zavetje. Sv. Mati Terezija zatrjuje: »Družina, ki moli skupaj, ostane skupaj. – Kristus je glava družine, tihi poslušalec vsakega pogovora, nevidni gost pri vsakem obedu.«

»**Tolažnik nesrečnih**« (Solacium miserorum). V sreči ima človek obilo prijateljev, v nesreči je pa večinoma sam. Ima pa tolažnike in pomočnike v nebesih: med prvimi je sveti Jožef. Sveti Jožef, »tolažnik nesrečnih«, s svojim zgledom in pomočjo, ki jo rad izprosi od Boga. On, najpravičnejši, najčistejši, najpokornejši je prenašal najhujše udarce usode. Nesrečnim kaže, kako morajo po njegovem zgledu prenašati udarce, da ne bodo čutili njihove teže, ampak jih pogumno sprejeli in si z njimi pletli venec večne slave. Sveti Jožef, najzvestejši, jim kaže, kako morejo ostati zvesti Bogu, nositi svoj križ in vztrajati v času življenjskih tegob in preizkušenj. Sveti Jožef je ogledalo potrpežljivosti. Nesrečne tolaži. Rad jim priskoči na pomoč, če se z zaupanjem obračajo nanj in ga prosijo. Ker je v življenju sam okusil vse bridkosti nesreč, se je v njegovem srcu razvilo sočutje in usmiljenje do nesrečnih. V bridkosti nas uči klicati z besedami: »Ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti, tvoja volja naj se zgodi« (Pojdite k Jožefu, 149–152).

»**Upanje bolnikov**« (Spes aegrotantium). Na svetu skoraj ni dragocenejše stvari, kakor je ljubo zdravje. Naj ima človek vse dobrine sveta, če nima zdravja, mu vse to nič ne koristi. Zato pravi star pregovor: »Zdravo telo je najboljšo blago.« Človek v boleznih poskusi vse, da bi ozdravel. Katekizem občuteno spregovori o boleznih v človeškem življenju: »Bolezen in trpljenje sta vedno bila med najtežjimi problemi, ki jih postavlja človeško življenje. V boleznih človek izkusi svojo nemoč, svoje meje in svojo končnost. Vsaka bolezen more napraviti, da zaslutimo smrt. – Bolesni nas privede v tesnobo, v zaprtost vase, včasih celo v obup in v upor zoper Boga. More pa tudi napraviti človeka zrelejšega, mu pomagati, da spozna v svojem življenju to, kar ni bistveno, in se obrne k temu, kar je bistveno. Zelo pogosto sproži bolezen iskanje Boga, vrnitev k njemu« (KKC 1500s).

Starozavezni človek živi bolezen pred Božjim obličjem. Pred Bogom izliva svojo tožbo nad svojo boleznijo in njega, Gospodarja nad življenjem in smrtjo, ponižno prosi za ozdravljenje. Izrael izkusi, da je bolezen skrivnostno povezana z grehom in zlom in da zvestoba Bogu v skladu z njegovo postavo vrača življenje: »Kajti jaz, Gospod, sem tvoj zdravnik« (2 Mz 15,26). Kristusovo sočutje z bolniki in njegova številna ozdravljenja vseh vrst bolnikov so razločno znamenje, da »je Bog obiskal svoje ljudstvo« (Lk 7,16) in da se je Božje kraljestvo približalo. Jezus nima samo moči ozdravljati, marveč tudi oblast odpuščati grehe: prišel je, da ozdravi celotnega človeka, dušo in telo; Kristus, zdravnik duš in teles, naroča apostolom: »Bolnike ozdravljajte« (Mt 10,8). Cerkev je prejela to nalogo od Gospoda in si prizadeva, da jo uresničuje tako s skrbjo, ki jo izkazuje bolnikom, kakor s priprošnjo, s katero jih spremlja. Apostolska Cerkev pa pozna poseben obred in zakrament v prid bolnikom, za katerega pričuje sv. Jakob: »Če je kdo med vami bolan, naj pokliče starešine Cerkve in naj molijo nad njim ter ga v Gospodovem imenu mazilijo z oljem. Molitev, porojena iz vere, bo bolnika rešila in Gospod ga bo okrepil; če je v grehih, mu bodo odpuščeni« (Jak 5,14–15). Bog je poveljal služabnika, svetega Jožefa, z darom ozdravljenja. Božja pota in obilni zahvalni darovi

nam potrjujejo, kako prav ima Cerkev, ki imenuje svetega Jožefa za upanje bolnikov.

»**Zavetnik umirajočih**« (Patrone morientium). Verniki so se od nekdaj priporočali svetemu Jožefu za srečno zadnjo uro, ker so vedeli, kako mogočen priprošnjik in zaščitnik je. On stoji pri vratih večnosti, da vodi skozi svoje zveste in pobožne častilce. Tudi sam je moral skozi ta vrata večnosti. Ta prehod zanj ni bil strašen, saj je vse dni svojega življenja najzvesteje služil Bogu, zlasti pa, ker sta mu stala ob strani Jezus in Marija. Rad stoji ob strani umirajočim, zlasti če ga zaupno kličejo na pomoč in so se mu že v življenju priporočali za srečno zadnjo uro. Da bo smrt podobna Jožefovi, se je treba za to potruditi že v življenju, saj pravi pregovor: »Kakršno življenje, takšna smrt.« Sveta Terezija Avilska pripoveduje: »Opazila sem pri svojih dragih hčerkah neizrekljiv mir in spokojnost, ko se jim je bližala zadnja ura. Videti je bilo, kakor da se potaplja v zamaknjenju in sladkem miru molitve. Z ničimer niso razodele, da jim kaka skušnjava moti notranji mir, ki so ga uživale. To božansko razodetje je iz mojega srca pregnalo strah, ki sem ga imela pred smrtjo. Zdaj se mi zdi, da je najlažje umreti duši, ki je častila sv. Jožefa« (Pojdite k Jožefu, 160–162).⁴² »Cerkev nas spodbuja, naj se pripravimo na uro svoje smrti (,Nagle in neprevidene smrti reši nas, o Gospod‘), naj se obračamo k Božji Materi, da bi prosila za nas ,ob naši smrtni uri‘, in naj se izročamo svetemu Jožefu, zavetniku za srečno smrt« (KKC 1014).

»**Strah hudobnih duhov**« (Terror daemonum). Sveti Pavel pravi: »Naš boj se ne bije proti krvi in mesu, ampak proti vladarstvu, proti oblastem, proti svetovnim gospodovalcem te mračnosti, proti zlohotnim duhovnim silam v obnebjih« (Ef 6,12). Kdo ne ve iz lastne izkušnje, kako nam je hudobni duh stalno za petami. Če smo ga odgnali zdaj, se bo vrnil naslednjič – še bolj napadalen, kakor nas opozarja Gospod sam. A k sreči je Jezus, zmagovalec nad grehom in smrtjo, dal apostolom oblast izganjati hude duhove (prim. Mr 3,15; 6,7). Prav tako je Bog podelil svojo oblast izganjati hude duhove tudi svetemu Jožefu, ki je zaradi svoje svetosti »strah hudobnih duhov«. Jezus sam nas uči, da je hudobnega duha mogoče

premagati »s postom in molitvijo«. Ali ni sv. Jožef prav zato tako mogočen pomočnik v skušnjavi in nevarnosti?

Papež Benedikt XVI. v razlagi Gospodove molitve pojasni prošnjo »In ne vpelji nas v skušnjavo«. Ob koncu pravi: »Zdaj moremo šesto prošnjo očenaša razložiti že nekoliko bolj stvarno. S to prošnjo govorimo Bogu: ‚Vem, da potrebujem preizkušnje, da moje bitje postane čisto. Če dopustiš, da pridejo name preizkušnje, če daješ – kakor pri Jobu – hudiču del svobodnega prostora, potem misli, prosim, na omejeno mero moje moči. Ne pričakuj od mene preveč. Ne potegni predaleč meja, v katerih smem biti skušan, in bodi blizu s svojo varujočo roko, kadar postane zame preveč.‘ V tem smislu je tudi sveti Ciprijan razlagal prošnjo. Pravi: ko prosimo ‚in ne vpelji nas v skušnjavo‘, tedaj izražamo zavest, ‚da sovražnik ničesar ne premore zoper nas, če mu ni poprej dovoljeno. Tako se v naši bojzani naša izročitev in naša pazljivost usmerjata na Boga, saj hudiču ni nič dopuščeno, če mu ni za to podeljena oblast.‘ Nato pretehtava psihološki lik skušnjave in izpeljuje, da moreta obstajati dva različna razloga, zakaj Bog hudiču dodeli omejeno oblast. To se more zgoditi nam za pokoro, da bi zmanjšalo naš napuh in bi tako spet izkusili bornost naše vere, upanja in ljubezni ter si ne bi domišljali, da smo veliki sami iz sebe. Pomislimo na farizeja, ki Bogu pripoveduje o svojih delih in misli, da ni potreben milosti. Ciprijan nato žal ne izpelje, kaj pomeni druga oblika preizkušnje – to je skušnjava, ki nam jo Bog naloži ad gloriam – v svoje poveličanje. Toda ali naj pri tem ne bi pomislili na to, da je Bog naprtil posebno težko breme skušnjave tistim ljudem, ki so mu bili posebej blizu, velikim svetnikom, od Antona Puščavnika do Terezije iz Lisieuxa v pobožnem svetu njenega karmela. Ti so tako rekoč v Jobovem spremstvu, kot zagovor človeka, ki je hkrati obramba Boga. Še več: ti svetniki so na prav poseben način v občestvu z Jezusom Kristusom, ki je pretrpel naše skušnjave. Poklicani so, da prestajajo skušnjave nekega obdobja tako rekoč na lastnem telesu, v svoji lastni duši. Poklicani so, da prenesejo te skušnjave za nas, navadne duše, in nam s tem pomagajo priti k tistemu, ki je sprejel nase breme nas vseh. V naši molitvi šeste prošnje očenaša mora biti z ene strani

vsebovana pripravljeno, da sprejmemo nase breme preizkušnje, ki nam je odmerjena. Z druge strani pa je to ravno prošnja za to, da bi nam Bog ne dodelil več, kakor zmoremo nositi; da nas torej ne bi izpustil iz rok. To prošnjo izrekamo v zaupljivi gotovosti, za katero nam je sveti Pavel podaril besede: ‚Bog je zvest in vas ne bo pustil skušati čez vaše moči, ampak bo s skušnjavo dal tudi možnost, da jo boste zmagali‘ (1 Kor 10,13).⁴³

»**Zaščitnik svete Cerkve**« (Protector sanctae Ecclesiae). Papež Pij IX. je 8. decembra leta 1870 slovesno razglasil svetega Jožefa za zaščitnika svete Cerkve. Kakor je Jožef ščitil svojega varovanca in njegovo Mater ter jima bil skrben varuh, branitelj in zaščitnik, tako ne bo zapustil tistih, ki verujejo in so del svete Cerkve. Kakor je družini posvečal vso ljubezen in skrb, tako skrbi za celotno Cerkev. On nas podpira, da premagujemo vse skušnjave in ostanemo zvesti otroci svete Cerkve. Zato smo povabljeni: »Pojdite k svetemu Jožefu!«

Sv. Janez Pavel II. pravi, da je »Bog začetke odrešenja zaupal zvestemu varuhu svetemu Jožefu«. Zato ga Cerkev prosi, naj ji nakloni, da bo v zvestobi sodelovala pri delu odrešenja, naj ji bo podeljena ista zvestoba in čistost srca, ki je navdihovala Jožefa v služanju učlovečeni Besedi. Cerkev naj po njegovem zgledu in priprošnji vedno živi za Boga v pravičnosti in svetosti ... Papež Leon XIII. je spodbudil katoliško Cerkev, naj prosi za varstvo svetega Jožefa, zavetnika celotne Cerkve. Okrožnica *Quamquam pluries* se je sklicevala na tisto »očetovsko ljubezen«, ki jo je Jožef »izkazoval detetu Jezusu«, in priporočala »preskrbnemu varuhu svete Družine« tisti »delež, ki ga je Jezus pridobil s svojo krvjo«. Od takrat *prosi Cerkev* »pri ljubezni, ki ga je vezala z brezmadežno Devico, Božjo materjo« za varstvo sv. Jožefa in mu priporoča vse svoje skrbi, tudi glede nevarnosti, ki pretijo človeški družini. – Še danes imamo številne razloge, da molimo enako: »Odvrni od nas, ljubezni polni oče, vsako kugo zmot in greha. Podpiraj nas milostno, o mogočni naš varuh, v tem boju zoper moči teme. In kakor si nekdanj otel dete Jezusa iz smrtne nevarnosti, tako brani zdaj sveto Cerkev Božjo sovražnega zalezovanja in vsakega nasprotovanja.«⁴⁴

Opombe

¹ Papežev apostolsko pismo je mogoče najti na povezavi: http://www.vatican.va/content/francesco/de/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20201208_patris-corde.html. Objavljeno je bilo v devetih jezikih: angleškem, arabskem, francoskem, italijanskem, latinskem, nemškem, poljskem, portugalskem in španskem. Slovenski prevod je objavljen v tem zvezku Communia.

² Latinsko, italijansko in špansko besedilo: http://www.vatican.va/roman_curia/tribunals/apost_penit/documents/rc_trib_appen_pro_20201208_decreto-indulgenze-sangiuseppe-la.html.

³ Kongregacija za svete obrede, Quemadmodum Deus (8. decembra 1870): ASS 6 (1870–71), 194.

⁴ Prim. govor ACLI ob prazniku sv. Jožefa obrtnika (1. maja 1955): AAS 47 (1955), 406.

⁵ Apostolska spodbuda Redemptoris custos (15. avgusta 1989): AAS 82 (1990), 5–34.

⁶ Papež Frančišek, Patris Corde, 1.

⁷ Prim. E. Lennhoff in drugi, Internationales Freimaurerlexikon, München ⁵2006, 173, 322s., 425s.

⁸ Kongregacija za svete obrede, Quemadmodum Deus (8. decembra 1870): ASS 6 (1870–71), 193. Dober pregled daje (doktorska disertacija) G. A. Mattanza, San Giuseppe, capo della Santa Famiglia, nel magistero pontificio da Pio IX ai nostri giorni (Biblioteca teologica 15), Lugano - Siena 2019.

⁹ Ta vzporednica se pojavi že v razlagi Matejevega evangelija: prim. J. Ebach, Josef und Josef. Literarische und hermeneutische Reflexionen zu Verbindungen zwischen Genesis 37–50 und Matthäus 1–2, Stuttgart 2009; isti, Josef und Josef: biblische Konfigurationen, v: Bibel und Kirche 70 (1/2015) 2–7.

¹⁰ Prim. Jožef M. Seigerschmied, »Pojdite k Jožefu!«, Glasnik presv. Srca Jezusovega, Ljubljana 1938 in 1939. S. Boffa, Joseph of Nazareth as Man and Father in Jerónimo Gracián's Summary of the Excellencies of St. Joseph (1597), University of Notre Dame, Freemantle (Avstralija) 2016, 29.

¹¹ Patris corde, 1.

¹² Acta Sanctae Sedis 6, 193.

¹³ Prim. Frančišek, Patris corde, Uvod; 5.

¹⁴ Prim Frančišek, n. d., Uvod; 3; 7.

¹⁵ Leon XIII., okrožnica Quamquam pluries (15. avg. 1889): Leonis XIII P. M. Acta, IX (1890) 175–182. Sv. Janez Pavel II. v apostolskem pismu »Redemptoris custos« pogosto navaja to okrožnico.

¹⁶ Frančišek, Patris corde, 1, op. 10.

¹⁷ Prim. M. Hauke, Papst Franziskus und die »Protodulie« des heiligen Josef in den eucharistischen Hochgebeten, v: Theologisches 43 (2013) 311–320.

¹⁸ Prim. Kongregacija za svete obrede, odlok Novis hisce temporibus, 13. november 1962, v: AAS 54 (1962) 873.

¹⁹ Janez XXIII., apostolsko pismo Le Voci, 19. marec 1961, v: AAS 53 (1961) 205–213.

²⁰ Krščanska vera je ob Jezusovem govoru o poslednji sodbi (Mt 25), na kateri bomo sojeni po svoji dejavni ali nedejavni ljubezni do bližnjega, že zgodaj izoblikovala in priporočala sedem telesnih in duhovnih del usmiljenja. Naštejmo jih: *sedem telesnih del usmiljenja*: lačne nasičevati, žejne napajati, popotnike sprejemati, nage oblačiti, bolnike obiskovati, jetnike reševati, mrličke pokopavati; *sedem duhovnih del usmiljenja*: grešnike svariti, nevedne učiti, dvomljivcem prav svetovati, žalostne tolažiti, krivico voljno trpeti, žaljivcem iz srca odpustiti, za žive in mrtve Boga prositi (KKC 2447; Kompendij KKC, str. 220). Posebej glej: Anton Strle, *Odpustki*, Ljubljana Rakovnik 1974.

²¹ Anton Strle, Sv. Jožef, mož Device Marije, v: *Leto svetnikov 1*, MD, Celje 1999, 670–676, tu 675. Ponatis v tem zvezku *Communia*.

²² Zmaga Kumer, Sveti Jožef dal je srajčico ... Podoba sv. Jožefa v slovenski ljudski pesmi, v: *Communio* 10 (2000) 352–359. Ponatis v tem zvezku *Communia*.

²³ Zmaga Kumer, n. d., 352.

²⁴ Prim. André Doze, Jožef, senca Očeta, Frančiškanski samostan Brezje 2000.

²⁵ Objavljeno v reviji »Position et proposition«, zv. 2 (Paris-Gallimard 1934), 147–149. Navedeno po P. R. Gauthier CSC, *Der heilige Josef in der Heilsgeschichte*, v: *Josefstudien* Jg. 1994, 12–17, 12.

²⁶ John Henry Newman (1801–1990), *Premišljevanja in molitve*, Kartuzija Pleterje, 1989, 130 (tudi 21). Prim. Jean Galot D. J., *Sveti Jožef*, Kartuzija Pleterje 1973.

²⁷ Charles de Foucauld, *Geistliche Schriften*, Dunaj 1963, 200. Prim. Charles de Foucauld, *Pisma in zapiski*, Družina, Ljubljana 1991 (prevedel Janez Zupet).

²⁸ Prim. J. Hatter - G. Rovira (izd.), *Die Bedeutung des hl. Josef in der Heilsgeschichte. Akten des IX. Internationalen Symposiums über den heiligen Josef*, 2 zvezka, Kisslegg 2006. Glej tudi J. Seeanner - W. Schmid (izd.), *St. Josef. Zeugnisse der Kirche über ihren Schutzpatron*, Kleinhain 2000; G. Rovira, *Der hl. Josef – Vater und Ehemann*, Kisslegg 2005; G. Rovira - R. Schulte Staade, *Joseph von Nazareth. Der Mann im Hintergrund*, Augsburg 2007; J. Stöhr, *Der heilige Josef, unser Vater und universaler Schutzpatron der Kirche*, v: A. Graf von Brandenstein-Zeppelin, A. von Stockhausen, J. H. Benirschke (izd.), *Die göttliche Vernunft und die inkarnierte Liebe. Festschrift zum 80. Geburtstag Seiner Heiligkeit Papst Benedikts XVI.*, Bierbronn 2007, 117–141; T. Stramare, *Er gab ihm den Namen Jesus. Der hl. Josef in Leben und Lehre der Kirche*, Kleinhain 2005 (italijanski izvornik: *Gesù lo chiamò Padre. Rassegna storico-dottrinale su san Giuseppe*, Città del Vaticano 1997).

²⁹ J. Stöhr, *Die Theologie des hl. Josef in den Liedern, Andachten und Orationen im deutschsprachigen Bereich*, v: *Theologisches* 48 (3–4/2018) 119–142; prim. Isti, *Josefsbibliographie*, <http://www.teol.de/BIB-JOS.htm>.

³⁰ Sveta Terezija Avilska, *Lastni življenjepis*, Karmel Sora 1998, 40–41 (LŽ 6,6–8).

³¹ Sv. Terezija Deteta Jezusa, *Zadnji pogovori*, Karmeličanski samostan Sora 1997, 109.

³² Prim. Janez Pavel II., *apostolska spodbuda Redemptoris custos* (15. avgust 1989), zlasti člen 18. Prevod v tem zvezku revije *Communio*.

³³ Prim. Hans Urs von Balthasar, *Marija za danes*. Druga, razširjena izdaja, Družina, Ljubljana 2000, 43s.

³⁴ Adrienne von Speyr, *Gospodova dekla. Knjiga o Mariji*. Druga izdaja, *Salve*, Ljubljana 2017, v sodelovanju s Cistercijsko opatijo Stična: Bernardova knjižnica št. 31. – Strani bodo navedene sproti v oklepaju.

³⁵ Prim. Balthasarjev članek »Sveti Jožef« v tej reviji. Glej Ema Štokovnik, Veličina svetega Jožefa (diplomska naloga na Teološki fakulteti), Ljubljana 2013, 64 strani.

³⁶ Glej Josef Spindelböck, Die jungfräuliche Ehe von Maria und Josef im Lichte der »Theologie des Leibes«, v: Forum Katholische Theologie 34 (2018) 16–27.

³⁷ Adrienne von Speyr, Joseph, v: Das Allerheiligenbuch. Erster Teil. Nachlasswerke Bd. I, Johannes Verlag Einsiedeln 1966, 35s.

³⁸ Jožef M. Seigerschmied, »Pojdite k Jožefu!«, Glasnik presv. Srca Jezusovega, Ljubljana 1938 in 1939, 5–8. V nadaljevanju bodo strani navedene sproti v oklepaju.

³⁹ Prim. Joseph Ratzinger, Jezus iz Nazareta. Jezusovo otroštvo, Družina, Ljubljana 2012, 19 in 20.

⁴⁰ Glej Joseph Ratzinger, Jezus iz Nazareta. Jezusovo otroštvo, Družina, Ljubljana 2012, 51–52.

⁴¹ Prim. Janez Zupet, Blagor čistim v srcu, v: Življenje, posvečeno Besedi. Spominski zbornik, Ljubljana 2019, 219–225.

⁴² Priporočam knjigo: Nicolas Diat, Je čas umiranja. Zadnji dnevi iz življenja menihov, Družina, Ljubljana 2020. Prevedel Janez Ferkolj.

⁴³ Joseph Ratzinger – papež Benedikt XVI., Jezus iz Nazareta, Družina, Ljubljana 2012, 175–177.

⁴⁴ Sv. Janez Pavel II., Redemptoris Custos, 31.

Molitev k svetemu Jožefu

K tebi, o sveti Jožef, pribežimo v svojih stiskah,
in ko smo na pomoč poklicali tvojo presveto nevesto,
prosimo zaupljivo tudi tvojega varstva.
Pri ljubezni, ki te je vezala z brezmadežno Devico,
Božjo Materjo, in pri očetovski ljubezni,
s katero si objemal Dete Jezusa, te ponižno prosimo,
ozri se milostno na delež, ki ga je pridobil Jezus s svojo krvjo,
in pomagaj nam v naših potrebah s svojo močjo in priprošnjo.

O preskrbni varuh svete Družine,
varuj izvoljeno ljudstvo Jezusa Kristusa;
odvrni od nas, ljubezni polni oče, vsako kugo zmot in greha.
Podpiraj nas milostno iz nebes, o mogočni naš varuh,
v tem boju zoper moči teme,
in kakor si nekdam otel Dete Jezusa iz smrtne nevarnosti,
tako brani zdaj sveto Cerkev Božjo sovražnega zalezovanja
in vsakega nasprotovanja.
Varuj nas vsekdar, da bomo po tvojem zgledu
in s tvojo pomočjo mogli sveto živeti,
srečno umreti in doseči večno zveličanje v nebesih. Amen.

(Papež Leon XIII.)

MEDNARODNA KATOLIŠKA REVIJA COMMUNIO

Nemška: INTERNATIONALE KATOLISCHE ZEITSCHRIFT COMMUNIO
Schenkenstrasse 8-10, A-1010 Wien, Dr. Jan-Heiner Tück, info@communio.de

Italijanska: RIVISTA INTERNAZIONALE DI TEOLOGIA E CULTURA COMMUNIO
JACA BOOK, Via Frua 11, I-20146 Milano, Dr. Aldino Cazzago, communio@jacabook.it

Hrvaška: MEĐUNARODNI KATOLIČKI ČASOPIS COMMUNIO,
Kršćanska sadašnjost, Marulićev trg 14, HR-41001 Zagreb, Dr. Ivica Raguž, communio.hr@gmail.com

Ameriška: COMMUNIO. INTERNATIONAL CATHOLIC REVIEW
Washington, D.C. 20017, P.O.Box 4557, Dr. David L. Schindler, communio@aol.com

Francoska: REVUE CATHOLIQUE INTERNATIONALE COMMUNIO
F-75004 Paris, 5, passage Saint-Paul, Dr. Serge Landes, communio@neuf.fr

Nizozemska: COMMUNIO. INTERNATIONAAL KATHOLIEK TIJDSCHRIFT
B-Groenstraat 57, B-2860 Sint-Katelijne-Waver, wilkens@rodluc.nl

Španska: REVISTA CATÓLICA INTERNACIONAL DE PENSAMIENTO Y CULTURA COMMUNIO
Andrés Mellado, 29 2ªA, E-28015 Madrid, Dr. Gabriel Alonso, Procommunio@communio-es.com

Poljska: MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD TEOLOGICZNY COMMUNIO
Ołtarzew, Kilińskiego 20, PL 05-850 Ożarów Mazowiecki,
Prof. Paweł Góralczyk, Dr. Alfred Dyr, adyr@sac.org.pl

Portugalska: COMMUNIO. REVISTA INTERNACIONAL CATÓLICA
Universidade Católica Portuguesa Palma de Cima, P-1649-023 Lisboa, Dr. Henrique de Noronha Galvão,
communio@lisboa.ucp.pt

Argentinska: REVISTA CATÓLICA INTERNACIONAL COMMUNIO
Sánchez de Bustamante 2662(1425) Buenos Aires, Argentina, Dr. Luis Baliña,
communioargentina@gmail.com.ar

Madžarska: COMMUNIO. NEMZETKOZI KATOLIKUS FOLYORAT
H-1053 Budapest, Papnövelde n.7, Dr. Pál Bolberitz, communio@cela.hu

Ukrajinska: МІЖНАРДНИЙ БОГОСЛОВСЬКИЙ ЧАСОПИС СОПРИЧАСТЯ
МОНАСТІР МОНАХІВ СТУДІЙСЬКОГО УСТАВУ, Užgorod/Lviv

Češka: MEZINÁRODNI KATOLICKÁ REVUE COMMUNIO
CZ 11000 Praha 1, Husova 8, Dr. Prokop Broz, communio@serznam.cz

Brazilska: REVISTA INTERNACIONAL DE TEOLOGIA E CULTURA COMMUNIO
Rua São Pedro Alcântara, 12. Centro, Petrópolis, RJ 25.685-300, Dr. Edson de Castro Homem,
communio@cieep.org.br

Mednarodna katoliška revija Communio. Naslov uredništva in uprave: Družina d.o.o., Krekov trg 1, 1001 Ljubljana, p.p. 95, tel. 01/360-28-28, faks 01/360-28-29. E.mail: anton.strukelj@guest.arnes.si – Revija izhaja štirikrat letno. Cena posameznega zvezka: 8,70 €. Letna naročnina: 34,80 €, za tujino 43,60 €, letalska 46,40 €. DDV je vključen v ceno. Domači naročniki nakazujejo naročnino na transakcijski račun Družina d.o.o. NLB 02014-0015204714, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana; naročniki iz tujine nakazujejo denar na devizni račun pri NLB d.d., Trg republike 2, 1520 Ljubljana, IBAN: SI56020140015204714, Družina d.o.o., Krekov trg 1, Ljubljana, SLO SWIFT oz. BIC: LJBASI2X. – Revija izhaja s finančno podporo ARRS. ISSN 1408-9580

8,70 €

3 830031 150361